

මෙය ලබුනේරුව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ 2014 මාර්තු මස පෝ දින දේශනය ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත් කිරීමකි. දේශන විලාශයේ එන හඬ හැසුරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ගැටළු සහගත තැන් හමුවිය හැකිය.

එහෙත් මෙයින් ලබාගත හැකි ධර්මානුකූල අති විශාල බැවින් ප්‍රවේශමෙන් කියවා තේරුම් ගන්නට උත්සාහ කරන මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලමු.
තෙරුවන් සරණයි!

පුනානුමෝදනාව

සද්ධම්මං අති දුල්ලහං
ධම්මෝඡධ සමං නන්ථී

- සද්ධර්මය අතිශයින් ම අති දුල්ලහයි
- ජාති, ජරා, මරණ නමැති සංසාර රෝගය
සුවකර ගැනීමට ඇති ඖෂධය
සද්ධර්මයයි.

සබ්බ ආනං ධම්ම ආනං ජිනාති - ධම්ම ආනය සියළු ආනයන් පරදවයි.

කැකිරාව ලබුනෝරු කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ අතිපූජ්‍ය මාන්කඩවල
සුදස්සන හිමියන් විසින් 2014.03.16 පුන් පොහොය දින ආරණ්‍යයේ දී පවත්වන
ලද දුර්ලභ වූත්, විචිත්‍ර වූත් පරම ගාමිහිරි වූ ත්‍රිපිටක ධර්ම දේශනාව ලෝක
සත්වයාට නිවන් මග හෙළි කර ගැනීම සඳහා ම උපකාර වනු නියතය.

මෙවන් ධර්ම දේශනාවක් මුදුණය කර ඔබ අතට පත්කිරීමට ලැබීම මා ලද
භාග්‍යයක් කොට සලකන අතර විශේෂයෙන් ම මියගිය බී.එම්.එම්. බස්නායක
පියාණන් වහන්සේටත්, මියගිය බී.එම්.ජේ. බස්නායක සහෝදරයාටත්, මිය
ගියා වූ සියළුම ඥාතීන්ටත් මේ පුණ්‍ය ශක්තිය ලැබේවා. සියළු මියගිය ඥාතීන්
සුවපත් වෙත්වා, නිවන් මගම ලැබේවා. ඒ වගේම සුපීවත්ව වාසය කරන
එච්.එම්.බිසෝමැණිකේ හිටිබංඩාර මෑණියන් වහන්සේටත් උතුම්
ධර්මාවබෝධයම ලැබේවා. මේ උතුම් ධර්ම ආනය විශාල පිරිසක් අතට පත්
කිරීමට විශේෂයෙන් සහාය ලබාදුන් සුමග දහම් පදනමේ පිටවත් පිරිසටත්, මුදුණ
කටයුතු කිරීම සඳහා දේශනය පිටපත් කරමින් විශේෂ සහාය ලබා දුන්
පේරාදෙණියේ කේ. දයානන්ද මහතා ඇතුළු කලාණ්ඩු මිත්‍ර පිරිසටත්, නෙත්විත්
මුදුණාලයේ කාර්ය මණ්ඩලයටත්, සත්පුරුෂ කලාණ්ඩු මිත්‍ර සියළු ආයතන කාරක
සාමාජිකයාටම, සියළු ලෝ සතුන්ටත්, සියළු දෙවියන්ටත් මේ උතුම් ධර්ම ආනයමය
කුසලය, මේ ගෞතම බුද්ධ ශාසනයේ දී ම උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ
කොට ඒ අමා මහ නිවහින් සැනසීම ලැබීමට හේතුවේවා! අනුමෝදන් වෙත්වා!

දේශකයාණන් වහන්සේට ද මෙම කුසල බලයෙන් හිදක් නිරෝගී සුවයත්,
පූර්ණ ධර්මාවබෝධයත් වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරන අතර මෙම ධර්ම ශ්‍රන්ධය
පරිශීලනය කරන ඔබ සියළු දෙනාටම ද උතුම් ධර්මාවබෝධය, මග ඵල නුවණ
ලැබේවා.

තෙරුවන් සරණයි!
මෙයට ශාසන නිතකාමී,
පූජ්‍යපාද හරංකහවේ සිරි සුමංගල හිමි
ප්‍රධාන අනුශාසක
සුමග දහම් පදනම
බෝගහකොටුව ශ්‍රී විජයතිලකාරාම විහාරස්ථානය
මාතලේ

**හමොතස්ස හඟවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
හමොතස්ස හඟවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
හමොතස්ස හඟවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස**

‘යඤ්ච භික්ඛවෙ වෙනෙති, යඤ්ච පකප්පෙති, යඤ්ච අනුසෙති, ආරම්මණ මෙතං හොති විඤ්ඤාණාස්ස ධීතියා ති’

ධම්මවණ්ණානිලාභී ශ්‍රද්ධා සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ පින්වත් සියලුදෙනා දැන් මේ සුදානම් වෙන්නේ ලොවුතුරා බුදු රජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට.

ඒ නිසා හැම දෙනාම තමන්ගේ හිත, කය, වචනය සංවර කරගෙන, විශේෂයෙන් ම සිතින් නොයෙක් නොයෙක් අරමුණු ගන්නේ නැතුව බොහෝම උචමනාවෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

අද මම දේශනා කරන දහම් කරුණා ස්වභාවයෙන් ම ටිකක් ගැඹුරුයි. දේශනාව ඔස්සේ ම හිත පවත්වා ගන්නොත් මේ දේශනා කරන දහම් කරුණු හොඳට වැටහේවි. හිත ටිකක් හෝ බැහැරට යොමු වුනොත් වටහාගන්නට අපහසු වේවි. ඒ නිසා හොඳට අවධානය පවත්වා ගන්නට උත්සාහවත් වෙන්න.

සංයුක්ත නිකායෙ, අභිසමය සංයුත්තයෙ, දුතිය වේතනා සූත්‍රයෙ එන දහම් පාඨයකුයි මම අද මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ. බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍රය දේශනා කරලා තියෙන්නේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ දි. මේ සූත්‍රයෙන් බොහොම වටිනා කාරුණික පෙන්වනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලාට දේශනා කරනවා, ‘යඤ්ච භික්ඛවෙ වෙනෙති, යඤ්ච පකප්පෙති, යඤ්ච අනුසෙති, ආරම්මණ මෙතං හොති විඤ්ඤාණාස්ස ධීතියා. ආරම්මණො සති පතිට්ඨා විඤ්ඤාණාස්ස හොති. තස්මිං පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණො විරුද්ධො නාමරූපස්ස අවක්කන්ති හොති, නාමරූප පච්චයා සළායතනං, සළායතන පච්චයා එස්සො, එස්ස පච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භව පච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරා මරණං, සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති. ඒව මේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.’

එක තැනකින් පටන්ගත්තහම අවසන් වෙන්නේ ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක් දොමනස්ස උපායාස උපද්දලා. කොතනින් පටන් ගත්තමද?

‘යඤ්ච වෙනෙති, යඤ්ච පකප්පෙති, යඤ්ච අනුසෙති, ආරම්මණ මෙතං හොති විඤ්ඤාණාස්ස ධීනියා.’

දෙවනුවට බුදු රජාණන් වහන්සේ නැවත දේශනා කරනවා ‘නො වෙ හික්ඛවෙ වෙනෙති, නො වෙ පකප්පෙති, අට්ඨ වෙ අනුසෙති, ආරම්මණ මෙතං හොති විඤ්ඤාණාස්ස ධීනියා’

යමෙක් නොසිතයි ද, කල්පනා නොකරයිද, එහෙත් අනුසය වශයෙන් පවතී ද, අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් ඒ විඤ්ඤාණය වැඩිමට පත්වෙයි. වැඩුන විට නාම රූපයට බැස ගැනීමක් වෙයි. ආයතන සකස් වීමක් වෙයි. සියලු දුක් හටගැනීම සිදුවෙයි.

අපි මේ අර්ථය ටිකක් විමසලා බලමු. යඤ්ච වෙනෙති, යඤ්ච පකප්පෙති, යඤ්ච අනුසෙති මේ ආකාරයට වුනොත් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. අරමුණු හයක් තියෙනවා. රූප අරමුණ, ශබ්ද අරමුණ, ගන්ධ අරමුණ, රස අරමුණ, පොට්ඨබ්බ අරමුණ, ධර්ම අරමුණ.

අපි ඇහෙන්න රූපයක් බලනකොට තියෙන්නේ රූපාරම්මණය. ඒ රූපය අරබයා අපි මොනවා හරි හිතනවා නම් - වෙනෙති -

හිතපු දේට අනුව නැවත නැවත කල්පනා කරනවා නම් - පකප්පෙති -

කවදාවත් හම්බනොවුනු, දැක්කෙ නැති වස්තුවක් ඇස් ඉදිරියට එනකොට තියෙන්නෙ වෙනෙති. මේ වස්තුව මොකක් ද? කියලා හිතනවා. එහෙම හිතලා, හිතපු දේට අනුව කල්පනා කරනවා. පකප්පෙති.

සමහර අරමුණු ඇස් ඉදිරියට එනකොටම හිතන්න ඕන නෑ. අපිට කල්පනා වෙනවා එකවරම ‘ආ මේ අභවලානේ’ කියලා. පකප්පෙති.

ඇස් ඉදිරිපිටට රූප ආරම්මණයක් එනකොට ඒ පේන රූපය අරබයා යම්කිසි කෙනෙක් හිතුවොත් නැත්නම් කල්පනා කළොත්, අනුසය වශයෙනුත් පැවතුනොත් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා.

අපි හිතනවා, අපිට හිතෙනවා කියලා දෙකක් තියෙනවා. හිතන එකට වෙනෙති කියනවා.

හිතෙන එකට පකප්පෙති කියනවා. ඔය ප්‍රභේද දෙකේ අර්ථය හොඳට දැනගන්න.

වභීමානයෙ හිතලා දැනගත්ත දේට නැවත නැවත කල්පනා කරන එකත් වෙනෙහි, පකප්පෙහි, නොදන්නාම දේ ගැන අලුතින් හිතන එක වෙනෙහි. යම් අරමුණක් පහළවෙන කොට කල්පනා කරන්න ඕන නෑ, විස්තර ටික ඉදිරිපත් වෙලා හිතේ ගොනු වෙන එක පකප්පෙහි. ඒ දෙකම අපිට ජීවිතෙන් හඳුනගන්න පුළුවන් හිතනවා සහ හිතෙනවා කියන ධර්මා දෙක.

අපිට හිතලා තරහා ගන්න පුළුවන් ද? එහෙම බෑ. ඒකට කරුණු යෙදෙන කොට ඉබේම තරහා යනවා. ඇස් ඉදිරියට එන රූපාරම්මණය අරඹයා අපි මොන විදියකට හරි හිතුවොත් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙනවා. ඒ දේ අරඹයා කල්පනා කළොත් ඒ ද අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙනවා. එහෙම නැත්නම් අනුසය වශයෙන් පැවතුනොත් ඒත් විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙනවා.

දෙවෙනි කාරණාව 'නො වෙ හික්ඛවෙ වෙනෙහි, නො වෙ පකප්පෙහි, අට්ඨ වෙ අනුසෙති, ආරම්මණ මෙතං හොති විඤ්ඤාණාස්ස ධීතියා' ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයට කල්පනා කරන්නෙන් නෑ. කිසිවක් හිතන්නෙන් නෑ. ඒ කියන්නේ ප්‍රතිචාරයක් නොදක්වා ඉන්නවා. උපෙක්ෂාවෙන් ඉන්නවා. නමුත් අනුසය පවතිනවා නම් ඒත් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා.

විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් නාම රූපයට බැස ගැනීම වෙනවා. නාම රූපයට බැස ගත්තොත් ආයතන හැඳෙනවා. ආයතන හැඳුනොත් ස්පර්ශ වෙනවා. ස්පර්ශ වුනොත් වේදනා එනවා කියන මේ සිදුවීම් ටික දකින්න, ජරා මරණ ඇතිවෙන හැටි.

විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් නාම රූපයට බැසගන්නවා ආයතන වෙනවා කියන එක දෙආකාරයකින් ම දැනගන්න වෙනවා. දෙයාකාරය කිව්වේ මේ ජීවිතේ අරමුණේ විඤ්ඤාණය මේ කයේ ම හැසිරෙමින් මේ කයම සවිඥානක කරලා මේ කයේ ම ආයතන හැඳිලා, ආයතන වලට ස්පර්ශ වෙලා වේදනාව ඇතිවෙනවා කියලා එක්කමනිකව ජාති නිසා ජරා මරණොකුත් වෙනවා.

විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් ද නාම රූපයට බැසගෙන ආයතන හැඳිලා ජරා මරණ දුක සංසාරික වශයෙන් ද ඇතිවෙනවා කියලා අර්ථ දෙකක්ම තියෙනවා. ඒ අර්ථ දෙකෙන්ම එක කාරණයක් ප්‍රකට වෙනවා. ජරා මරණ කියන ධර්මාවයෙන් මිදිලා නෑ. ජරා මරණ කියන ධර්මාවය ස්පර්ශ කරන්න වෙනවා කියන සිද්ධිය තියෙනවා.

හොඳයි. අපි කොහොමද අනුසය වශයෙන් පවතිනවා කියන කාරණාව දැනගන්නේ, හිතන්නේ නැහැ. කල්පනා කරන්නේ නැහැ. නමුත් අනුසය වශයෙන් පවතින්න පුළුවන්. මේ අනුසය ඇති කරන්න හෝ නැති කරන්න අපිට කිසිම දෙයක් කරන්න බැහැ. ඒ සඳහා යම්කිසි ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වනවා නම් දක්වන්න වෙන්නේ ඊට විරුද්ධ පාක්ෂිකයා හොයාගෙන.

යම් දෙයක් ගැන විස්තර කරන්න පුළුවන් දෙයාකාරයකින්. තමන් බලවත් නම්, “මම මෙන්න මේ වගේ කෙනෙක්. මට මෙහෙම දේවල් කරන්න පුළුවන්. මං අභවලාටත් මෙහෙම කළා” කියලා තමන් ගැන ලොකු විස්තරයක් කරන්න පුළුවන්.

තව කුමයක් තියෙනවා. පරමාර්ථය හොඳට විස්තර කරනවා. “අභවල් පුද්ගලයා මෙහෙම කෙනෙක්. බොහොම බලසම්පන්නයි. මේ වගේ හැකියාවක් තියෙන කෙනෙක් මෙහෙම දේවල් කරලා තියෙන කෙනෙක්” කියලා, “මම එයාවත් පැරද්දුවා” කියලා කිවුවහම තමන් ගැන වඳිනාව ඉබේමයි තියෙන්නේ, අමුතුවෙන් නොකිව්වට.

ඒ වගේ අනුසය කියන්නේ මොකක්ද කියලා කියන්න ගියාම එයා ගැනත් කියන්න පුළුවන්. විවිධවිෂ්‍ය අනුසය, දිට්ඨානුසය, කාමරාග අනුසය, පට්ඨ අනුසය, භවරාග අනුසය, මාන අනුසය, අවිද්‍යා අනුසය කියලා අනුසය ධර්ම හතක් තියෙනවා කියලා විස්තර කරන්නත් පුළුවන්. ඒ වගේ ම එයාව පෙන්නන්න ප්‍රතිවාදියා පෙන්නන්නත් පුළුවන්. මෙන්න මෙයා හිටියොත් මෙයා නෑ. මෙයා නැත්නම් මෙයා ඉන්නවා කියලා පෙන්නන්නත් පුළුවන්.

මේ අනුසය කියන එකට වැට තමයි ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය. ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියකින් විතරමයි අනුසය කියන ධර්මාවය නැතිවෙන්නේ. අපිට දැනගන්න පුළුවන් සප්ත අනුසයක් තියෙනවා කියලා. නමුත් ඒ අනුසය ඇති කරන්න හෝ නැති කරන්න හෝ ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වන්න හෝ අපිට බැහැ. උදාහරණයක් කිවුවොත් අපිට අඳුර කියලා යමක් අදහාගන්න පුළුවන්. නමුත් අඳුර ඇති කරන්න හෝ නැති කරන්න හෝ අඳුරට ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වන්න හෝ අපිට මොන විදියකටත් හැකියාවක් නැහැ. අඳුර ගෝනියකට පුරවලා තියෙන තැනින් ඉවතට ගෙනියන්න පුළුවන් ද? එහෙම කරන්න බැහැ. ඒ කියන්නේ සෘජුවම අඳුරට මුකුත් කරන්න බැහැ. ඒ වගේ අනුසයට සෘජුවම මුකුත් කරන්න බැහැ.

කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ ප්‍රතිවිරුද්ධ දෙයක් විතරයි. ආලෝකය දුල්වලා අඳුර නැති කරන්න පුළුවන්. ආලෝකය නැති කරලා අඳුර ඇති කරන්න පුළුවන් මිසක අඳුරට එරෙහිව වෙන යමක් කරන්න බැහැ. ඒ වගේ අනුසය කියන එකට වැට තමයි ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය. අනික් කුසල්

වලින් අවශේෂ කෙලෙස් නැති කරන්න පුළුවන්. නමුත් අනුසය කියන කෙලේසය නැති වෙන්නෙ ලෝකෝත්තර මාර්ගයෙන් විතරමමයි.

විවිකිවිෂා අනුසය, දිට්ඨි අනුසය කියන අනුසය ධර්මයෝ සෝවාන් මාර්ගයෙනුත්, ඕදාරික කාමරාග අනුසය පටිඝ අනුසය සකෘත්‍යාගාමී මාර්ගයෙනුත්, අවශේෂ කාමරාග අනුසය, පටිඝ අනුසය දෙක අනාගාමී මාර්ගයෙනුත්, මාන අනුසය, භවරාග අනුසය, අවිද්‍යා අනුසය අරිහත් මාර්ගයෙනුත් නැතිවෙනවා.

ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥානයක් ඇති කරවලා අනුසය නැති කරන්න පුළුවන්. ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥානය නැති හැම මට්ටමකම අනුසය කියන ධර්මතාවය දකින්න නියෙන වැට තමයි. කෙළවර තමයි, ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය. යථාභූත ඥාණය නැති හැම තැනකම අනුසය ධර්මයෝ අනුසය වෙනවා.

අපේ ඉදිරිපිට රූපයක් එනකොට ඒ රූපය අනුව හිතනවා. කල්පනා කරනවා ඒත් ඒකෙ යථා භූත ස්වභාවය නොදකිනවා නම්, අනුසය ධර්මයෝ අනුසය වෙනවා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. නොසිතනවා, කල්පනා නොකරනවා ඒත් ජේත රූපාරම්මණයෙ යථා භූතය දන්නා, දක්නා වූ මාර්ගී ඥානයක් පහළ වෙලා නැත්නම්, අනුසය ධර්මයෝ අනුසය වෙනවා. ඒ කියන්නේ ජේත දේව හිතුවත් අනුවෙනවා. නොහිතුවත් අනුවෙනවා. ඇත්ත ඇති හැටියෙ නොදන්න කෙනා, හිතුවත්, නොහිතුවත් බේරෙන්න බෑ.

ගිහිගොඩ ඇතුළෙ නම් ඉන්නෙ නොපිවිචි ඉන්න උත්සාහවත් වුනත්, උත්සාහවත් නොවුනත් පිවිවෙනවනෙ.

අපේ ඉදිරිපිට රූප අරමුණක් එනකොට ඒ අරඹයා හිතන්නෙන් නෑ. කල්පනා කරන්නෙන් නෑ. ඇත්ත ඇති හැටියෙ දන්නා, දක්නා නුවණකුත් නෑ. ඒත් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් නාම රූපයට බැස ගන්නවා.

අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියා කියන එක අපි කොහොමද අඳුනගන්නෙ? පැත්තකට ගියාම දැකපු දේ ඇති බවට අපිට හිතට හොඳට හැසිලා දැනේවි. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම අඳුනගන්න නියෙන ලක්ෂණය තමයි, මොනම හරි දෙයක් ඇතින් දැක්කොත් දැකපු රූපාරම්මණය හිතුවත්, කල්පනා කළත් විස්තර ටිකත් එක්කම ඒ දැකපු දේ නියෙනවා කියලම

එයි. විස්තරයක්, කල්පනා කිරීමක් නැතුව විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් දැකපු දුර්ගතය විතරක් අහවල් තැන තියෙනවා කියලා මතක් කරගන්න පුළුවන් වෙයි.

දැන් නිරිසන්ගත සතෙකුට අපිට වගේ ප්‍රඥප්ති නෑනෙ. අහවලා, බඩුමුට්ටු, ගෙවල් පොරවල් කියලා. නමුත් එයාට දැකපු දේ සිහි කරලා එතනට යන්න බැරිද? පුළුවන්. එහෙම පුළුවන් වෙන්නෙ විස්තරයක්, කල්පනාවක් නැතත් ආරම්භණයෙ අත්ත නොදන්නාකොට විඤ්ඤාණය පිහිටන නිසා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම නාම රූප වෙනවා. ඒ නාම ධර්මයට රූපය සිහි කරලා නැවත භොයාගෙන යන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා. භොයාගෙන යන්න ගියොත් ආයෙත් ආයතන ටික හැදිලා ස්පර්ශ වෙලා ආයෙත් ජරා මරණ දුක විඳින්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

එතකොට අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියා කියන එක අදහගන්න තියෙන ලක්ෂණය තමයි, සිහිකරන විට බාහිර ඇති බවට හිතට භොදට දැනෙන බව. දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ නොවී දැකින්න කලමත් ඒක තියෙනවා. දැකින වෙලාවෙදිත් තියෙන දෙයක්ම හම්බ වෙනවා. දැක්කයින් පස්සෙන් ඉතුරුවෙනවා. ඒ තමයි අනුසය වශයෙන් පැවතීමේ ලක්ෂණය.

ආරම්භණයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම ඇතිවෙන ගතිය මොකක් ද?

ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බවෙන්නෙ රූපාරම්භණය කියන කොට වණී සටහන් මාත්‍රයක්, චිත්‍රයක්, චිත්‍රය අරඹයා අපි මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් ගහක් කියලා, මනුස්සයෙක් කියලා, රන් රිදී කියලා හිතන්නෙ. ආරම්භණයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම තමන් හිතපු විස්තර ටික අර රූපාරම්භණයට බැඳෙනවා. ඊට පස්සෙ අපිට ඉතුරුවෙන්නෙ දැකපු ගහක්, මනුස්සයෙක්. එතකොට අපිට මතකට ඉතුරු වෙන්නෙ අහවල් තැන ගහක් තිබුණා කියන තැනකින්.

අරමුණ අරඹයා සිතුවොත්, කල්පනා කළොත්, අනුසය වශයෙන් පැවතුනොත් විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. නොසිතුවත් කල්පනා නොකළත් අනුසය වශයෙන් පවතිනවා නම් විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. අරමුණ කිවුවෙ ඒ අරඹයා අපි හිතන දේ රූපාරම්භණයෙ බැඳී පවතින එකට.

අපි මෙහෙම හිතමු. ශබ්දයක් ඇහෙනවා. කනට ශබ්ද ආරම්භණය ලැබෙනවා. මේ ශබ්ද ආරම්භණය අරඹයා වෙනෙහි, පකප්පෙහි. කවදාවත් අහලා නැති ශබ්දයක් නම් 'මොකක් ද ඒ ශබ්දෙ' කියලා ශබ්දය ගැන හිතනවා. තවත් ශබ්දයක් අහපු ගමන් දන්නවා 'පුසෙක් කෑගහන ශබ්දෙ, බස්

එකක ශබ්දය, හිතපු දේට අනුව කල්පනා කරනවා පකප්පෙති. ශබ්ද ආරම්භය කියනකොට හොඳට දැක්නන කන ඉදිරියට එන ශබ්දය අරඹයා විස්තර මුතුන් නැතැ. ශබ්ද මාත්‍රයක් විතරයි. ඒ අරඹයා වෙනෙහි - හිතනවා. පකප්පෙති - කල්පනා කරනවා. අනවල් ශබ්දයයි කියලා ඒ ශබ්ද ආරම්භයට හිතනවා.

සමහර විටෙක එහෙම හිතුවෙන් නෑ. කල්පනා කළෙන් නෑ. ඇහෙන ශබ්දයෙ යථාභූත ස්වභාවය නොදන්නවා. නොදකිනවා. එවිට අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම ඒ ශබ්දය කාර් එකක ශබ්දයක්, ඛස් එකක ශබ්දයක්, ගිරවෙක් කෑගහන ශබ්දයක් වෙලා හම්බ වෙයි. එතකොට දැක්නන අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටලා. ආරම්භය හම්බවුණේ ශබ්ද මාත්‍රයක් මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් තමයි කාර්, ඛස්, ගිරව් ටික එකතු කළේ. මනසින් උපන්න කාර්, ඛස්, ගිරවු කියන මේ අදහස් ටික අරමුණට බැන්දහම නිමාණය වෙනවා ගිරවෙක්ගෙ ශබ්දයක්, වාහනයක ශබ්දයක්.

මන්න අරමුණක විඤ්ඤාණය පිහිටියම වෙන දේ තමයි ඒ ආරම්භයට විස්තර ටිකක් එකතු වෙනවා. හැම වෙලාවෙම ශබ්ද ආරම්භයක් කන ඉදිරියට එතකොට ඒ අරඹයා අපි ප්‍රතිචාරයක් නොදැක්වුවට මනෝ විඤ්ඤාණය ඊට නැඹුරු වෙලාමයි පවතින්නේ. ඒ මනසෙ උපදින ගතිටික ඇහෙන ශබ්දෙට පෙනෙන රූපෙට බැන්දහම හිතේ තියෙන විස්තර ටිකයි අරමුණයි දෙක එකට එකතු කරලා තමයි අපිට කම් විඥානය සකස් වෙන්නේ. විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙන්නෙ එතකොට. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම ඒකෙ ලක්ෂණය තමයි දැකපු දේවල් ආපහු සොයාගෙන යන්න පුළුවන්.

ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ වණී සටහනක්, ඒ ආරම්භයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම රන් රිදී, මුතු මැණික්, ගෙවල් පොරවල්, හරකා බාන, ඉඩකඩම්, මිල මුදල් කියන ටිකක් නිමාණය වෙනවා. එහෙම වුනාම තියෙන ලක්ෂණය තමයි දැකපු දේවල් තියෙනවා කියන මට්ටම තමන්ගේ මනසේ බැඳිලා තියෙයි.

කන ඉදිරිපිටට එන්නේ ශබ්ද ආරම්භයක්. ඒ ශබ්දාරම්භය අරඹයා හිතයිද, කල්පනා කරයිද, අනුසය වශයෙන් පවතියිද, නොසිතුවත්, කල්පනා නොකළත් ඒ ශබ්දය කියන තැන තියෙන යථාභූත ස්වභාවය නොදන්නවා නොදකිනවා කියන කොට ශබ්දයට කාරණා එකතු වෙනවා. වාහනේක ශබ්දයක්, කපුටෙක්ගෙ ශබ්දයක් කියලා ශබ්දෙට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුවෙයි. එකතුවුනහම තියෙන ලක්ෂණය තමයි, තිබුන වස්තුවක

ශබ්දෙකුයි ඇහුවේ, තියෙන වස්තුවක ශබ්දෙයි අහන්නේ, ශබ්දෙ අහපු වස්තුව තියෙයි, කියන තැනකින් හම්බවෙයි.

ගන්ධාරම්මණයක් නාසයට හම්බවෙනකොට හිතනවා කල්පනා කරනවා මේ ගන්ධය මොකක් ද කියලා. හිතලා කල්පනා කරලා ඇත්ත නොදකිනකොට ඒත් අනුසය පිහිටනවා. නොසිතුවත් කල්පනා නොකළත් අනුසය වශයෙන් පිහිටනවා. ගන්ධාරම්මණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම තියෙන ලක්ෂණය තමයි මල් සුවඳ දැනගන්න පුළුවන්. අශුවි දුගඳ දැනගන්න පුළුවන්. ගඳ, සුවඳට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුවෙයි.

ජීවිතා අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් දිවට රසයක් හම්බවෙනවා. ලුණු රස, තිත්ත රස, ඇඹුල් රස, කියලා රසය නම් කළාට කමක් නෑ. නමුත් විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් ගොරකා වගේ කියලා කළුපාට කළු ටිකක් එකතුවෙයි. සිනි වගේ කියලා සුදුපාට කැට ටිකක් එකතු වෙයි. අඹ වගේ කියලා ගෙඩි ටිකක් එකතු වෙයි. රසයට රූප ටිකක් එකතු වෙයි, විඤ්ඤාණය පිහිටියාම.

පොට්ඨබ්බ ආරම්මණය කයට ගැටෙන්නේ. විඤ්ඤාණය පිහිටියාම අතක් ඇඟේ හැප්පුනා. පුටුව ඇඟේ හැප්පුනා. කටුවක් ඇහුනා කියලා ගැටුන දේක විස්තර ටිකක් හම්බවෙයි.

හිතට පහළවෙන, ධම්මාරම්මණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම දරුවා මතක් වුනා, අම්මා මතක් වුනා, ගෙදර මතක් වුනා කියලා ධම්මාරම්මණය ඇතුලේ ද්‍රව්‍ය කාරණා සත්ව පුද්ගලයෝ ටිකක් හම්බවෙයි.

ආරම්මණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම අපිට හම්බ වෙනවා අලුතින් ලෝකයක්. හොඳට බලන්න යථාර්ථ වශයෙන් ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ වණී රූපයක්, වණී සටහනක්, අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම, ඒකට හිතුවා හෝ කල්පනා කළා හෝ නොහිතුවා කල්පනා නොකළා හෝ ඒ ජේන රූපාරම්මණයේ ඇත්ත නොදකිනවා කියනකම තින්ද්‍රා හෝ ජේන රූපායතනයට රන් රිදී ගහ කොළ, දවා පුතා දකින්න පුළුවන් වගේ තැනකින් සතුටු වෙන්න පුළුවන්, දුක් වෙන්න පුළුවන් විදියේ රූපයක් අපි හදාගෙනයි පරිහරණය කරන්නේ.

අපි ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ලා දැන් අපි පරිහරණය කරන විදියේ ලෝකයක් තිබුනේ නැහැ. අපි මැරුණාට පස්සේ තියෙනවත් නෙවෙයි. ජීවත්ව ඉන්නකොටත් අපි ලෝකය හදාගෙනයි පරිහරණය කරන්නේ. අපිට යථාර්ථ

වශයෙන් රත්තරං හෝ රිදී හෝ හම්බවුනේ නෑ. ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ වඬී සටහන් මාත්‍රයක්. වඬී රූපයක්. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියහමයි ඒක රන් රිදී වෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක කාරණාවක් පෙන්නුවා. ආරම්භණයකට හිතුවොත්, කල්පනා කළොත් අනුසය වශයෙන් පැවතුනොත් ඒත් විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. නොසිතුවත්, කල්පනා නොකළත් ඒත් විඤ්ඤාණය පිහිටනවා කියලා පෙන්නුවා. එතකොට දැන් රූපාරම්භණ, ශබ්දාරම්භණ, ගන්ධාරම්භණ, රසාරම්භණ, පොට්ඨබ්බිකාරම්භණ, ධම්මාරම්භණ කියන ආරම්භණ හයේ හිතුවත්, නොහිතුවත් ඔය හය ඇතුළෙ ගැලවීමක් නෑ කියන එක පේන්න ඕනෙ.

මම මුලින් මතක් කළා අනුසය කියන ධර්මාවයට තියෙන වැට තමයි ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය. එයින් මෙහා අනුසය ධර්මයේ අනුසය වෙනවාමයි. එහා පැත්තට ගියොත් ලෝකෝත්තර දුශ්භය වෙනවාමයි. මේ ආරම්භණ හයේ ලෝකෝත්තර මාගී දුශ්භයක් නොපිහිටා අනුසය ධර්මයන්ගෙන් මිදෙන්න ක්‍රමයක් නෑ. ඒ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතුළෙ ප්‍රතිචාර දැක්වුවත්, නොදැක්වුවත් - හොඳට ප්‍රතිචාර දැක්වුවත්, නරකට ප්‍රතිචාර දැක්වුවත්, එබඳු ප්‍රතිචාර නොදැක්වුවත් ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා නෑ.

ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපාරම්භණයෙ යථාභූත ඥානය ගඬිත වූ ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය නැහැ. නමුත් පේන දේට වෙනෙහි, පකප්පෙහි, හිතනවා, හැබැයි හොඳට හිතන්නෙ. ඒත් පුණ්‍යාති සංඛාරයක් වෙනවා. ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා නැහැ. හිතනවා, නරක විදියට හිතන්නෙ. අපුණ්‍යාති සංඛාරයක් වෙනවා. ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා නෑ. හොඳට හිතපු එකේ විපාකයක් හැටියට මනුෂ්‍යයෙක්, බ්‍රහ්මයෙක් වෙන්න පුළුවන්. නරකට හිතපු එකේ විපාක හැටියට දුගතියට යන්න පුළුවන්. හිතන්නෙත් නැහැ. කල්පනා කරන්නෙත් නැහැ. නමුත් ඔය මට්ටමට කෙනෙක්ගෙ අවිද්‍යාව තියෙනවානම් ආනෙඤ්ජාති සංඛාර මට්ටමට යන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ තුන් දෙනාම ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා නැහැයි කියන, එක තැනකට එනවා.

එහෙනම් මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතුළෙ රූපාරම්භණ, ශබ්දාරම්භණ, ගන්ධාරම්භණ, රසාරම්භණ, පොට්ඨබ්බිකාරම්භණ, ධම්මාරම්භණ කියන මේ ආරම්භණ හයේ කුමන ආකාරයකට හෝ ප්‍රතිචාරයක් දැක්වුවොත් බේරෙන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. හොඳටවත්, නරකටවත් හිතලා කල්පනා කරලා හෝ නොසිතා කල්පනා නොකර හෝ හිටියත්, උත්සාහවත් වුනත් උත්සාහවත් නොවුනත් හරියන්නෙ නැහැ. අනුසය ධර්මයේ අනුසය වෙනවාමයි.

අනුසය ධර්මයෝ අනුසය නොවෙනවා නම් හිතුවත්, කල්පනා කළත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. නොසිතුවත් කල්පනා නොකළත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. අනුසය ධර්මයෝ අනුසය නොවෙන විදියට තිබුණොත් විඤ්ඤාණය පිහිටන්නේ නෑ.

දැන් අපිට උත්තරයක් හම්බවුණා හිතුවත් කල්පනා කළත්, නොසිතුවත් කල්පනා නොකළත් අනුසය වශයෙන් පවතිනවා නම් ආරම්භණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටන බව මම මතක් කළානෙ. ඒ වගේ ම අනුසය කියන එකට වැට මතක් කළා මම, ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය කියලා. එහෙනම් රූපාරම්භණ, ශබ්දාරම්භණ ආදී වූ මේ ආරම්භණ හයේ අනුසය කියන ධර්මතාවය දුරු කරන්න පුළුවන් සම්මා දිට්ඨිය මොකක් ද කියන එක දැන් අපි හඳුනාගන්න ඕන.

ඒ ආරම්භණ අරඹයා කොහොම හිත තිබ්බොත්ද, කොහොම දැනුමක් ආවොත්ද අපිට අනුසය ධර්මයෝ අනුසය නොවෙන්නේ?

විඤ්ඤාණය අරමුණේ නොපිහිටන්නේ?

නාම රූපයට බැස ගැනීම නැතිවෙන්නේ? කියන කාරණාව දැනගන්න ඕන වෙනවා.

අපි පෞද්ගලික අදහස් පසෙක තබා දුතිය වේතනා සූත්‍රයට අදාලව එකතු කරමු. මජ්ඣිම නිකායෙ මහා සළායතනික සූත්‍රය. සළායතනික සූත්‍රයෙ, බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා 'චක්ඛුං භික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථාභූතං, රූපං භික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථාභූතං' යම්කිසි කෙනෙක් ඇහේ යථා භූත ස්වභාවය දන්නවා නම් දකිනවා නම්, රූපයෙ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා නම්, දකිනවා නම් කියලා.

මේ පෙනෙන රූපායතනයෙ යථා භූත ස්වභාවය දන්නා වූ දක්නා වූ බවක් වේ නම් ඒ යථා භූත දර්ශනය සම්මා දිට්ඨි. ඒ යථා භූත ස්වභාවය දැකීම සඳහා යම් සංකප්පයක් වේ නම් ඒ සම්මා සංකප්ප. ඒ යථා භූත ස්වභාවය දැකීම සඳහා යම් උත්සාහයක් වේ නම් ඒ සම්මා වායාම, ඒ රූපාරම්භණයේ යථා භූත ස්වභාවය දැන ගැනීම සඳහා යම් සිතියක් යොදයි නම් ඒ සම්මා සතිය. ඒ රූපාරම්භණයේ යථාභූත ස්වභාවය දැන ගැනීමට යම් සමාධියක් උදවු කරයි නම් ඒ සම්මා සමාධිය. වාචා, කම්මන්න, ආජීව කියන ධර්මා ටිකේ පිහිටලයි ඉන්නෙ. ඔන්න ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සෘජුවම පෙන්වුවා.

රූපාරම්භණයෙ යථාභූත ස්වභාවය, ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනකම සම්මා දිට්ඨි. ඒ සම්මා දිට්ඨිය නැති නැම තැනකම අනුසය කියන ධර්මතාවය තියෙනවා කියලා දකින්න. ඒ ඒ අනුසය මට්ටමට විඤ්ඤාණය පිහිටනවාමයි.

ඒකෙ අඩු වැඩිකම් තියෙන්න පුළුවන්. පුණ්‍යාති හෝ අපුණ්‍යාති හෝ ආනෙඤ්ජාති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා නැහැ.

‘සොතං භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථා භූතං සද්දා භික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථා භූතං’

මේ සූත්‍රයෙ අර්ථය තෝරලා එකතු කරගන්න. මජ්ඣිම නිකායෙ මහා සළායතනික සූත්‍රය. මේ මගේ පොද්ගලික අදහස් නෙමෙයි කියන්නෙ. සූත්‍රයෙන් සූත්‍රය ගැලපීමක්. යම් කිසි කෙනෙක් කනේ, ශබ්දයෙ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා නම්, දුකිනවා නම් ඒ දැකීමට කියනවා සම්මා දිට්ඨි. ඒ ශබ්දයේ යථා භූත ස්වභාවය දැකීම පිණිස යම් භිතන බවක් වෙයි නම් ඒ එයාගෙ සම්මා සංකප්පය. ඒ පිළිබඳ යම් උත්සාහයක් වෙයි නම් ඒ සම්මා වායාම. සිතිය සම්මා සති. සමාධිය සම්මා සමාධි. වාචා, කම්මන්න, ආජීවයෙ පිහිටලායි ඉන්නෙ.

ඊට පස්සෙ ගන්ධාරම්මණයක්, රසාරම්මණයක් පොට්ඨබ්බාරම්මණයක්, ධම්මාරම්මණයක් අරඹයා ඒ ඒ ආරම්භයේ යථාභූත ස්වභාවය දුකිනවා නම්, ඒ දැකීමට කියනවා සම්මා දිට්ඨි. ඒ ඒ ආරම්භයේ ඇත්ත ඇති හැටිය දකින්න භිතන බවක් තියෙයි නම් ඒක එයාගෙ සම්මා සංකප්පය. ඒ ආරම්භයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය දුකින්න යම් උත්සාහයක් තියෙයි නම් ඒක එයාගෙ සම්මා වායාමය. යම් සිතියක් තියෙනවා නම් සම්මා සති. ඒ යථා භූත ස්වභාවය දුකින්න යම් වින්ත ඒකාග්‍රතාවයක් තියෙනවා නම් ඒ සම්මා සමාධිය වාචා, කම්මන්න, ආජීවයෙ පිහිටලායි ඉන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වේතනා සූත්‍රයෙම අනික් පැත්තට පෙන්නනවා.

‘යතො ච බො භික්ඛවෙ, නො වෙ ච වෙනෙති, නො ච පකප්පෙති, නො ච අනුසෙති, ආරම්මණ මෙතං න හොති විඤ්ඤාණස්ස ධීතියා. ආරම්මණෙ අසති පතිට්ඨා විඤ්ඤාණස්ස න හොති. තදුප්පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණෙ අවිරුද්ධෙ නාම රූපස්ස අවක්කන්ති න හොති. නාම රූප නිරොධා සළායතන නිරොධො, සළායතන නිරොධා එස්ස නිරොධො, එස්ස නිරොධා වේදනා නිරොධො, වේදනා නිරොධා තණ්හා නිරොධො, තණ්හා නිරොධා උපාදාන නිරොධො, උපාදාන නිරොධා භව නිරොධො, භව නිරොධා ජාති නිරොධො, ජාති නිරොධා ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා නිරුප්පිකන්ති. ඒව මෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛත්ථන්ධස්ස නිරොධො හොති.’

යමෙක් නොසිනා ද, කල්පනා නොකෙරේද, අනුසය වශයෙන් ද, නොපවති ද, අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටයි. එහෙම වුනාම තියෙන ලක්ෂණය තමයි, දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියන එක එළඹ සිටිනවා. නිතරින්ම, පාර්ථනා කරන්නවත් ඕනෙ නැහැ. අහවල් තැන තියෙන්නෙ කියලා සිති කරලා යන්න බැහැ. සිති කරන එක තමන්ගේ මහසයි කියලා සිතිවෙනවා මිසක බාහිර තියෙන එක කියලා හිතෙන්නෙ නැහැ.

කන්නාඩියට එබුනොත් මුණ පේනවානේ. පැත්තකට ගියොත් කන්නාඩියෙ ජායාව නෑ. නමුත් ඒ දැකපු දේ සිති කරන්න බැරිද? සිති කරන්න බැරි නෑ පුළුවන්. සිති කරද්දීත් සිතිවෙන දේ තියෙනවා නෙමෙයි කියන නුවණ එළඹ සිටිනවා. දැන් අපට සිති කළොත්, සිතිකරන දේ ඇති බවට හිටිනවා නේද? ඒ තමයි විඤ්ඤාණය පිහිටන බව. සිති කරන්න බැරි නෑ පුළුවන්. සිති කරද්දීත් විඤ්ඤාණය නොපිහිටියා කියන්නෙ, ඇති බවට හිතේ හැපිලා හිටින්නෙ නෑ. එතකොට දකින්න පෙර තිබුණා නෙමෙයි. දැක්කට පස්සෙ තියෙනවා නෙමෙයි. අවස්ථාවට හටගෙන නැතිවෙනවා කියන ධර්මභාවය ඉබේමයි එළඹ සිටින්නෙ.

‘යං කිංචි සමුදය ධම්මං

සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං

විරජං විතමලං ධම්ම චක්ඛුං උදපාදි’ කියලා කියන්නේ මේ ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දර්ශනයට. හරියට රූපාරම්මණයෙ ලෝකෝත්තර දුශ්භය පිහිටියොත් ‘දිට්ඨෙ දිට්ඨි මත්තං’ දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියන තැනට එනවා ඉබේම.

මය කිවුවේ ඵලය ගැන. ඵලය ගැන හිතලා වැඩක් නෑ. ඵලය ලබා ගන්නට කළ යුතු දේ කළ යුතුයි. අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටියා වෙන්නට නම් අනුසය නැතිවෙන්නට ඕනෙ. අනුසය නැතිවෙන්නට නම් ලෝකෝත්තර මාර්ගී දුශ්භය එළඹ සිටින්නට ඕන. ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දුශ්භය කියලා කිවුවේ, මහා සළායතනික සූත්‍රයෙ තියෙන විදියටම රූපාරම්මණයේ යථා ස්වභාවය දන්නා වූ දක්නා වූ, ශබ්දාරම්මණයේ, ගන්ධාරම්මණයේ, රසාරම්මණයේ, පොට්ඨබ්බාරම්මණයේ, ධම්මාරම්මණයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නා වූ දක්නා වූ නුවණක් පහළ වෙන්නට ඕන.

තමන්ගේ ඇස් ඉදිරිපිට යම් රූපාරම්මණයක් එතකොට, ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දර්ශනය එළඹ නොසිටින තාක් ඊට ප්‍රතිපක්ෂව දකින්න, හිතුවත් කල්පනා නොකළත් අනුසය කියන එක අනුසය වෙනවාමයි. දැක්කට පස්සෙ දැකපු දේ ඉතුරු වෙනවා කියන එක තාම නවත්තන්න බෑ

කියන එක දකින්න. හිතලා ඕක කරනවා කියලා එකක් වෙන්නෙ නෑ. ලෝකෝත්තර මාගී ඥාන දර්ශනයකින් විතරයි විඤ්ඤාණය අරමුණේ නොපිහිටන්නේ.

දැන් ඔන්න අනුපිළිවෙලින් උත්තර ටික අපිට ලැබෙන්න ඕනෙ. මේ ආරම්භණයත් කෙරේ හිතුවොත්, කල්පනා කළොත්, ඇත්ත නොදැක්කොත් විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් තියෙන ලක්ෂණය තමයි, දැකපු අහපු දේවල් ඇති බවට අපේ මනසෙ හිටිනවා. ආයුහන සංඛාරා කියලා කියන්නේ, කමී රැස්වෙන ස්වභාවය ඉතිරිවෙනවා. නැත්නම් දකින්න පෙර තිබුණා කියන දේමයි පෙනෙන්නෙ, පෙනෙන දේ තියෙනවා කියන මට්ටමක් අපිට හම්බවෙනවා. එහෙම වුනාම විඤ්ඤාණය නාම රූපයට බැසගෙන ආයතන හැඳිලා නැවත ජරා මරණ වෙනවා කියන පරියාය වෙනස් වෙන්නෙ නෑ.

හිතන්නෙත් නෑ. කල්පනා කරන්නෙත් නෑ. අනුසය වශයෙන් ද පවතින්නෙ නෑ. එහෙම වුනොත් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටන්නෙ නෑ. ඒ කියන්නේ දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ ඉවරයි. අහපු දේ ඇහීමෙන් පස්සෙ ඉවරයි කියන එක, නිරුද්ධයි කියන එක දැනෙනවා. හිතනවා නෙවෙයි දැනෙනවා. එතකොට දකින්න පෙර තිබුණා නෙවෙයි, දැක්කට පස්සෙ තියෙනවා නෙවෙයි, අවස්ථාවට ද උපද්දවාගෙනයි පරිහරණය කරන්නේ කියන මට්ටම දැනෙනවා.

‘යං කිංචි සමුදය ධම්මං - සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං’ කියන තැනකින් පීචිතේ පවතිනවා. විඤ්ඤාණයාගේ පිහිටීමක් නෑ. නාම ධම් අරමුණු කරලා ඒ වස්තු භොයා ගෙන යනවා කියලා එකක් වෙන්නෙ නෑ. ආයතන හැඳෙනවා, ජරා මරණ දුක එනවා කියලා එකක් වෙන්නෙ නෑ.

අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටන්න නම්, අනුසය නැතිවෙන්න නම් ලෝකෝත්තර මාගී ඥාන දර්ශනයක් අවශ්‍ය වෙන බව අපි මතක් කළා. ලෝකෝත්තර මාගී ඥාන දර්ශනය කියන්නෙ මොකක් ද?

රූපාරම්භණ, ශබ්දාරම්භණ, ගන්ධාරම්භණ, රසාරම්භණ, පොට්ඨබ්බාරම්භණ, ධම්මාරම්භණ කියන ආරම්භණයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නා දක්නා බව. වෙන මොනම අදහසක්වත් ගන්න එපා නිවන් මග, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා, ඉන්ද්‍රියන්ට හම්බවෙන මේ ධම්මාවන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටිය දකින්න. දැන් නැවත ප්‍රශ්නයක් ඇතිවෙනවා. ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනවා කිවුවෙ මොකක් ද?

අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියෙන් අවිද්‍යාව අනුසය වෙනවා, විඤ්ඤාණය පිහිටනවා, නාමරූප දෙක ඇති වෙනවා කියන්නේ සමුදය සත්‍යය, ප්‍රතිඵලය තමයි ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ ද්‍රෝමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති - දුක. චතුරාර්ය සත්‍යයේ දුකත් දුක්ඛ සමුදයත් දෙක තමයි ඔය.

අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටන්නේ නැත්නම් ඒකට හේතුව ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය. අරමුණුවල යථාභූත ස්වභාවය දැකීම සම්මා දිට්ඨිය. ඕක තමයි මාර්ගය, ඵලය තමයි නිවන. ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ ද්‍රෝමනස්ස උපායාසා නිරුප්පිකවන්ති.

- මම මේ තව පරියායකින් කියන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යයමයි -

ඒ යථාභූත ඥාණය නැත්නම් සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ මොකක් ද කියලා අපි දැනගන්නට ඕන. ඒ සඳහා ද අපි පොද්ගලික අදහස් නැතුව ත්‍රිපිටකයේ ම එන බුද්ධ වචනයම ගනිමු. පටිසම්භිදාමග්ගයේ ඥාන කථාවල පහළොස්වෙනි සහ දහසයවෙනි ගෝචර නානත්ව ඥානය සහ වස්තු නානත්ව ඥානය.

ගෝචර නානත්ව ඥාණය ගනිමු. රූපාරම්මණ, ශබ්දාරම්මණ, ගන්ධාරම්මණ, රසාරම්මණ, පොට්ඨබ්බාරම්මණ, ධම්මාරම්මණ කියන ආරම්මණයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටිය දකින්න ඕන කොහොමද කියන මිමම සඳහන් වෙනවා.

රූපාරම්මණයෙ සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ මොකක්ද කියලා දැනගන්න ඕන විස්තර ටිකක් තියෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා රූපාරම්මණය - බනිද්ධා වචන්ථෙති - හොඳට තීරණය කරන්න ඕන රූපාරම්මණය බාහිර ධර්මයක් බව. අවිද්‍යා සම්භූතං, කම්ම සම්භූතං, තණ්හා සම්භූතං, ආහාර සම්භූතං, අවිද්‍යාවෙන්, කර්මයෙන්, තණ්හාවෙන්, ආහාරයෙන් හැදූන එකක් කියලා දකින්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන.

‘චතුන්නඤ්ච මහා භූතානං උපාදාය රූපං වචන්ථෙති’. සතර මහා ධාතුන්ගේ උපාදාය රූපයක් බව දකින්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන.

‘අනුත්වා සම්භූතං හුත්වා න භවිස්සති’ - පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙන එකක් කියලා දකින්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන.

රූපායතනය හම්බවෙනකොට මේ ආධ්‍යාත්මික නුවණ තමන්ගේ පැත්තෙන් පිහිටලා තිබුනොත් ඇහැට පෙනෙන රූපය කියන එක බාහිර එකක්, මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක් - ඒ කියන්නේ පඨවි, ආපෝ,

තේජෝ, වායෝ කියන සතර ධාතු එහෙම නෙවෙයි - ඒකද අවිද්‍යාව කමීය, තණ්හාව, ආහාර නිසා හැදිලා තියෙන්නෙ කියලා දැනගන්නත් ඕන. පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතුවම නැතිවෙනවා කියලා දකින්නත් ඕන. ඔය දැකීමට සමමා දිවිසිය කියලා කිවුවා. සමමා දිවිසිය තිබුනොත් අනුසය නෑ. අනුසය නැතිවුනොත් විඤ්ඤාණය පිහිටන්නෙ නෑ. විඤ්ඤාණය නොපිහිටියොත් ආයතන නෑ, නාම රූප නෑ, ජරා මරණ දුක නෑ.

‘යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං’ කියන නැන සාක්ෂාත් වෙනවා. දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ ඉවරයි කියන කාරණාව තමන්ට වැටහෙනවා. දකින්න පෙර තිබුණා නෙවෙයි. දැකීමෙන් පස්සෙ තියෙනවා නෙමෙයි. හටගෙන නැතිවෙනවා කියලා හිතන්න ඕන නෑ. ඒ විදියට ම හැඟෙනවා. දකින්න පෙරත් තිබුණා. තියෙන දේම පේනවා. දැකීමෙන් පස්සෙන් තියෙනවා කියලා හිතුවත් - ඒත් පේන්නෙ අර විදියටමයි. අවස්ථාවට උපද්දගෙනයි පරිහරණය කරන්නෙ කියන එක පිටිතේ වෙලා.

දැන් අපි කරන්නෙ ආර්යයන් වහන්සේලාගේ වචන කතා කරමින් ලෝකෙ පිටත් වෙනවා. වචන චිතරක් ලෝකෝත්තර. වචන වලින් වැඩක් නෑ. අර්ථයයි අපිට ඕන. ඒ නිසා ඔය වචනවල හිර වෙන්න එපා.

ලෝකෝත්තර මාගී ඥාන දර්ශනය පිළිබඳ පෙළ දහම අපි දැනගන්නා. රූපාරම්මණය බාහිර බව, උපාදාය රූපයක් බව, පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙන බව දකින්න ඕන.

දැන් කලාණ මිත්‍ර ඇසුරක් ඕන, සද්ධම්ම ශ්‍රවණය ඕන,

- රූපාරම්මණය බාහිරයි කියන්නෙ කුමන කාරණයක් නිසා ද?
- අවිද්‍යා, කමී, තණ්හා, ආහාරයෙන් හටගන්නා කියන්නෙ කුමන කාරණයක් නිසාද?
- උපාදාය රූපයක් කියන්නෙ ඇයි? ඒක දැනගන්නෙ කොහොමද?
- පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙනවා කියන කාරණාව වෙන්නෙ කොහොම ද?

කලාණ මිත්‍ර ඇසුරින්, සද්ධම්ම ශ්‍රවණයෙන් ඔය ටිකේ අර්ථය තේරුම් ගත්තට පස්සෙ, තමන් තුළින් එකතු වෙන්න ඕන යෝනිසෝ මහසිකාරය, ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය කියන ටික. එතකොටයි අර්ථය දකින්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඒ දැකීම සමමා දිවිසි. ඒ සමමා දිවිසියටයි අනුසය දුරුවෙන්නෙ. අනුසය දුරුවෙනකොට විඤ්ඤාණය නොපිහිටනවා.

දුතිය වේනනා සූත්‍රය සහ මහා සමායතනික සූත්‍රය කියන සූත්‍ර දෙකම අසුරන් සමමා දිවිදියේ ලක්ෂණ ටිකයි මම විස්තර කළේ. ඔය ලක්ෂණ ටිකේ අර්ථය පුරවන්න ගියාමයි අද විවිධත්වයකට යන විදියට මාර්ගය බෙදිලා තියෙන්නේ. ඔන්න ඔය අර්ථය පෙන්නන තැනයි, දෝෂෙ තියෙන්නේ.

‘අත්ථ මඤ්ඤය, ධම්ම මඤ්ඤය ධම්මානුධම්ම පටිපන්නො හොති’

අර්ථය දැනගෙන, ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියේ හැසිරෙන්න ඕන. ධර්මය දැනගත්තා කියලා මේ ටික දැනගෙන ඔය පින්වතුන්ට ප්‍රතිපදාවේ හැසිරෙන්න පුළුවන් ද?

ඒ කියන්නේ දැන් අපි අහගත්තා අරමුණ වෙනම එකක්, විඤ්ඤාණය පිහිටියාම වෙනම එකක්. එතකොට ජරා මරණ වෙනවා කියලා දැනගත්තා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටන්න නම් නොසිතුවත්, කල්පනා නොකළත් හරියන්නේ නෑ. අනුසය වශයෙන් පැවතීමම ප්‍රමාණවත් කියලා දන්නවා. අනුසය වශයෙන් නොපවතින්න නම් සමමා දිවිදිය ඕන කියලත් දැනගත්තා. සමමා දිවිදිය කියන්නේ රූපාරම්මණ, ශබ්දාරම්මණ, ගන්ධාරම්මණ, රසාරම්මණ, පොට්ඨබ්බාරම්මණ, ධම්මාරම්මණ කියන ආරම්මණයන්ගේ ඇත්ත ඇති සැටිය දකින්න ඕන කියලත් දැනගත්තා. ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනවා කියලා කියන්නේ මොකක්ද කියන ටිකත් දැනගත්තා රූපාරම්මණය බාහිරමයි, උපාදාය රූපයක්, අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආහාර හේතුවෙන් හටගන්නේ, පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතුවම නැතිවෙනවා, සතිදස්සනයි කියලත් ගන්න පුළුවන්. ඔය දක්වා ම ආවේ පෙළ. ඔතන අර්ථය නෑ.

ඔය ටික අහනකොට ම කෙනෙකුට ආශ්‍රවයන්ගෙන් හිත මිදෙනවා නම් උත්සර්ගඤ්ඤ, මාර්ගීය අහලා මිදෙනකොට විපරිතඤ්ඤ, දුකත් කියලා, සමුදයත් කියලා මාර්ගීයත් කියන්න වුනාම ඤෙය්‍ය ඔය හතරම කිවුවත් බෑ පදපරම. වචනේ විතරයි තේරෙන්නේ. පද පරම කොට කියලා කියන්නේ වචන ටික පුළුවන් එයාට. අර්ථය තේරෙන්නේ නෑ. පෙළ දහමට විතරක් සීමාවෙනවා අර්ථයට හිත නැමෙන්නේ නෑ.

ඊළඟට ශබ්දාරම්මණය කියන කොට ශබ්දාරම්මණය යථාභූත ස්වභාවය දකින්න ඕන. ශබ්දාරම්මණය ‘බහිද්ධා වචන්ථෙති,’ ශබ්දය බාහිරමයි කියලා දකින්න. ශබ්දය මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක්. අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආහාරයන්ගෙන් හැදුන එකක්. පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙන එකක් කියලා දකින්න ඕන.

ඒ වගේම ගන්ධය, රසය, ස්පර්ශය, ධර්මමය කියන ටිකත් එහෙමයි. 'බාහිරං වචන්ථෙති.' පොට්ඨඛිබය විතරක් උපාදාය නෙවෙයි. 'මහා භූතං වචන්ථෙති. අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආහාර සම්භූතං වචන්ථෙති.' පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා දැක්වෙන.

ඔය විස්තර ටික තමයි සම්මා දිට්ඨියේ ලක්ෂණ ටික. ඇහැට පෙනෙන රූපාරම්මණයෙ ඔය ගති ටික තිනේ හැපිලා තියෙන්න ඕන. ශබ්දය ඇහෙන කොට ඔය ගති ටික තිනේ හැපිලා තියෙන්න ඕන. දැන් මම ඔය ගති ටික උගන්වන්නමි. කලාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධම්මිශ්‍රවණය කියනකොට සෘජුවම තියෙන්න ඕන ඔය ටික. ඊට මෙහා ඔක්කොම පෙළ, ඔය පින්වතුන්ට පීචිනෙන් කරන්න යමක් හම්බවෙන්නෙ එතනින් පස්සෙ. තවම මේ සූත්‍රයෙ කරන ටික හම්බවුනේ නෑ.

අවිද්‍යා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ, නාමරූප කියලා මේ වචන ටික ඇහුනොත් මේ කියන බණ වගේමයි කියලා කියනවා. නමුත් මේකෙ විශේෂණය තේරුම් ගන්න කියලා මම කියන්නෙ. මම කියන හින්දා නෙමෙයි. දේශනාවක අපේ පීචිතයට හරියට ම අදාල තැන ලැබුන ද කියන කාරණාව විමසුවොත් වැදගත් වෙන්නෙ ඒ දේ මිසක අර මතුපිටින් ඇහෙන වචන ටික නෙමෙයි. අපේ පීචිතයට යොදා ගන්න පුළුවන්, අපිට නුවණ ඇතිකරගන්න පුළුවන් ආහාරයක් ලැබුන ද කියලා බලන්න. ඒ කියන්නෙ මාර්ගීය ගැනයි දැනගන්න ඕනෙ.

ඔය වෙනස වටහාගන්න බැරවුනොත් අපි මූලාවෙනවා. උදාහරණයක් කිවුවොත් අසුවේ දශකයෙ ලෝකෙම පිළිගත් ශ්‍රේෂ්ඨතම දාර්ශනිකයෙක් තමයි ඉන්ද්‍රියාවේ පහළ වුන ක්‍රිෂ්ණමූර්ති තුමා. අපේ සමහර ස්වාමීන් වහන්සේලාත් ඒ දර්ශනය පිළිගත් තරම් කොච්චර ද කියනවා නම් පසු වදන් පවා ලියලා තියෙනවා බුදු රජාණන් වහන්සේගේ සතිපට්ඨාන දේශනයට කළ අටුවාවක් බැසි කියලා. මතු බුදුවෙන මෙන් බෝසතාණන් වහන්සේ කියලත් කියලා තිබුනා. ඒ තරම් ඒ දර්ශනය බොහොම තිවුරයි ගැඹුරයි. මං ඒකෙන් ටිකක් කියන්නමි.

ඒ කියන්නෙ වචන දිහා බලලා අර්ථ ගන්නවා. ඕකට කියනවා ව්‍යංජන ඡායාවෙන් අර්ථ ගන්නවා කියලා. වචනෙ දකින පමණකින් ම අර්ථ ගන්නවා.

'අත්ථි භික්ඛවෙ අත්ථිභිතාය පටිපන්නො පුග්ගලො' මහණෙනි, ආත්මසුවය පිණිස පිළිපන්න පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා වචනෙ ඇහුනගමන් ''ආ....ආත්මයක් ගැන කියලා තියෙනවනෙ බුදු රජාණන්

වහන්සේ. ආත්මයක් තියෙනවා තමයි” කියලා අදහස ගන්නවා. ව්‍යංජන ඡායාවෙන් අර්ථ ගන්නවා කිවුවේ ඕකට.

ක්‍රිස්තාමූර්තිතුමා කියනවා ‘හැමදාම ලෝකේ පහළවෙන්නේ අළුත් ඉරක්. හැමදාම උදා වෙන්න අලුත් දවසක්. මොහොතක් මොහොතක් ගානෙ අපේ ජීවිතේ අලුත් වෙනවා. හැම වෙලාවෙම ලෝකේ තියෙන්නේ නැවුම් බවක්. ක්ෂණයක් ක්ෂණයක් ගානෙ ගෙවුන මොහොත අතහැරලා අලුතෙන් හම්බවෙන ලෝකයක් තියෙන්නේ. නමුත් අතීතය නමැති බැම්ම විසින් ශෝචනීය ලෙස අපේ ජීවිතේ එක තැනක පල් කරනවා. අතීතය නමැති බැම්ම අපේ මනස ආවරණය කරලා, එක තැනක රඳවලා අපිට හැමදාම හම්බවෙන්නේ පරණ දේමයි. ලෝකේ යථාර්ථය හැමවෙලේම අලුත් දෙයක් තියෙන බව. නමුත් අපිට හැමවෙලේම හම්බවෙන්නේ පරණ දෙයක්. ඒකට හේතුව අපි යමක් දිනා බලන්නේ සිතුවිලි වලින් නිසා. එහෙම සිතුවිලි වලින් බැලුවහම තියෙන දෝෂේ තමයි, ඇස් ඉදිරිපිටට නැවුම් ලෝකේ එනකොට අපි තුළ තියෙන සිතුවිල්ලම නැගිටලා ඇවිල්ලා අපි ඒකම දැනගන්නවා. ඒ නිසා අපිට තියෙන එක හම්බවෙන්නේ නෑ.’

දැන් අපි කතා කරන්නේ ඕකමනේ, ඇත්ත කියලා නේද හිතෙන්නේ. හොයාගන්න පුළුවන් වෙයි ද ඔය දර්ශනයෙයි බුදු දහමෙයි වෙනස. එතුමා කියන විදියට මට මුලින් හම්බවෙන දේට මම පොත කියලා හිතුවා කියන්නකො. දෙවෙනි දවසේ ඇස් ඉදිරිපිටට මේ වස්තුව එනකොට මම පොත කියලා හිතපු එක සිතුවෙලා සිති කරපු එකම දැනගන්නවා මිසක මම මෙනහ තියෙන එක දැනගන්නවා නෙමෙයි. ඒ හින්දයි මගේ මනසට හැමදාම පරණ දෙයක්ම හම්බ වෙන්නේ. ඒකයි මට අම්මා, තාත්තා, යාළු මිත්‍රයෝ කියලා හැමදාම එකම අය හම්බවෙන්නේ, අපි යමක් හිතුවට පස්සේ ඒ වස්තුව ඇස් ඉදිරියට එනකොට හිතපු දේම සිතිකරලා දැනගන්නවා.

මධු පිණ්ඩික සූත්‍රයෙදිත් ඔය ටිකම පෙන්නනවා ඔය විදියටම. ‘වක්ඛුං පට්ඨිව රූපෙව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං. තින්නං සංගති ඵස්සො. ඵස්ස පච්චයා වේදනා. යං වේදෙති තං සංජානාති, යං සංජානාති තං චිත්තකේති.’ යමක් හඳුනයිද එය චිත්තකය කරනවා. ‘යං චිත්තකේති තං පපංචෙති.’ යමක් හිතුවොත් ඒක පපංච වෙනවා. ඊට පස්සේ පෙන්නනවා ‘යං පපංචෙති තතො නිදානං පුරිසං පපංච සංඛා සමුදාවරන්ති වක්ඛු විඤ්ඤායෙසසු රූපෙසු අතීත අනාගත පටිච්ඡපන්නේ.’

ඇතින් බලා දහයුතු රූපයෙහි තුන් කාලයෙන් ම එයා යටකරනවා. ඇහැයි, රූපයයි, වක්ඛු, විඤ්ඤාණයයි තුන්දෙනාගේ එකතුව ස්පර්ශය. ස්පර්ශය නිසා විදිනවා. විදින අරමුණ හඳුනනවා. හඳුනන එකට කල්පනා

කරනවා පොත කියලා. ඒක ප්‍රථම කරනවා කියන්නෙ අතීත, අනාගත, වර්තමාන තුන් කාලයෙන්ම ඇතිත් බලා දැනගැනුම ධර්මයෙහි - ඇතිත් බලනකොට පොතමයි සිතිවෙන්නෙ. පොතමයි දැනගන්නෙ. අනෙකට ගියාමත් මං පොත දැක්කා කියන තැනකින්මයි හිතන්නෙ. අනාගතෙන් පොත බලන්න යනවා කියලමයි තියෙන්නෙ.

වෙනසක් දකින්න පුළුවන් ද ඔය දහමෙන් ක්‍රිස්තුමුර්තිතුමාගෙ දර්ශනයෙන්? ඔතන නෙමෙයි වටින්නෙ. ඔය ඵලයක් කිවුවෙ. සිදුවෙන සිද්ධියක් කිවුවෙ.

ක්‍රිස්තුමුර්තිතුමා පනවන මාර්ගය මොකක් ද කියලා දන්නවා ද? නිහඬ බව ප්‍රඥාවේ ආරම්භයයි. අපි සිතුවිලිවලින් යමක් බැලුවහමනේ ආපත්‍ර දකිනකොට ඒකම අවදිවෙලා ඇවිල්ලා අපේ මනසින් දැනගන්නෙ. ඒ හින්දා නොසිතා ඉන්න කියලයි කියන්නෙ. ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වන්න ඵපා කියන ඵක.

දුතිය වේතනා සූත්‍රයෙන් අපිට හම්බවුනේ සිතුවත් අනුවෙලා, නොසිතුවත් අනුවෙලා.

දැන් වෙනසක් තියෙනව ද නැද්ද?

අර වචන ටික අනගන්තා කියලා ඔය පින්වතුන්ට යමක් කරන්න පුළුවන් ද? නිදහස් වෙන යමක්? බෑ. ඒකයි, අපි විශේෂණය තේරුම් ගන්න ඕන. ක්‍රිස්තුමුර්තිතුමාගෙ දර්ශනය බුදු දහමට සමාන කළේ ඒ විශේෂණය, නොදැක්ක අය, හැත්තම් බුදු දහමට ළං කරන්නවත් පුළුවන්කමක් නැති දර්ශනයක් ඒක. අපිට ඕන වෙන්නෙ දුකයි, සමුදයයි ඇතිවෙන දෙයක් නෙමෙයි. නිරෝධයයි මාර්ගයයි ඕනෙ.

අපි හැම වෙලාවෙම ශාස්තෘන් වහන්සේ තෝරාගන්න ඕන දුකයි සමුදයයි කියන තැනින් නෙවෙයි. පැහැදිලි කළත් නැතත් ඒක අපේ ජීවිතේනෙ. නිරෝධයයි මාර්ගයයි කියන තැනින්. ඔය පින්වතුන්ගෙ අවබෝධය සඳහායි මම මේ කරුණු ටික කිවුවෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ උපේක්ෂා සහගතව හිටියට, ප්‍රතික්‍රියාවක් නොදැක්වුවට, මනස නිදහස් නොකළට, ඇත්ත ඇති හැටිය නොදකිනවා නම් අනුසය ධර්මයේ අනුසය වෙනවාමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ යෝනිසො මනසිකාරය ප්‍රඥාවේ ආරම්භයයි කියලා. ඇත්ත ඇති හැටියට දැකලා ඒ ගැන යමක් හිතන්න පටන් ගන්නවා නම් ඒක තමයි ප්‍රඥාවේ ආරම්භය.

මිනෙම දේශනාවක් හොඳට අහගෙන ඉන්න. අහලා අපේ පීචිතේට අදාලව ආශ්‍රව ක්ෂයවෙන මාර්ගය පනවන්නෙ කොතනින්ද? කොහොමද? කියන කාරණාව ගන්න. මෙන්න මේක සහේතුක ද කියලා බලන්න. එතනින් තමයි දේශනාවක් සාර්ථක ද නැද්ද කියන කාරණාව තේරුම් ගන්න වෙන්නෙ.

එතකොට සම්මා දිරිඬිය කියන්නෙ ආරම්භණයන්ගෙ ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින බව. ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්නෙ කොහොමද කියන එකටත් අපිට පෙළ හම්බවුනා. එතනදි 'බහිද්ධා වචත්ථෙති' කියන කාරණාව අපි බලමු.

ඇහැට පේන රූප බාහිරමයි කියලා හොඳට ස්ථාවර වෙන්න කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. ශබ්දය බාහිර වූවක්ම බව, ගන්ධය බාහිර වූවක් ම බව, රසය බාහිරම බව, ස්පර්ශය බාහිරම බව, ධර්මාරම්භණ බාහිරම බවට හොඳට හිතින් තහවුරු කරගන්න කියනවා, කවදාවත් ඒක වෙනස් නොවෙන විදියට. එතකොට අපිට තේරෙනවා බාහිර රූපායතනය දෙකට බෙදිලා තියෙන්නෙ කෙලේසයකින් බව.

දැන් අපිට තමන්ගෙ කය බැලුවහම ආධ්‍යාත්මිකයි කියලා පේනවා. අනික් රූප බාහිරයි කියලා පේනවා. ලෝකෝත්තර සම්මා දිරිඬියේදි ආධ්‍යාත්මික බාහිර කියලා අරමුණ දෙකට බෙදන්න බෑ. දෙකට බෙදෙන්නෙ නෑ. තමන් දිහා බැලුවත් ආධ්‍යාත්මික නෙමෙයි. ඇහැට පෙනෙන රූපායතනය. මෙහෙම බැලුවම ලොකු කෙලේසයක් ගෙවෙනවා.

ඇහැට පෙනෙන්නෙ රූප, රූප හැමවෙලාවෙම බාහිරමයි. බාහිර රූපෙ ඇතුලෙ ආධ්‍යාත්මික තියෙනවද? නෑ. එහෙනම් අද අපිට ආධ්‍යාත්මිකයි, බාහිරයි කියලා හම්බවුනාට කෙලේසයකිනුයි දෙකට බෙදිලා තියෙන්නෙ. තමන් දිහාම බලලා මම කියන එකත්, බාහිර පෙනෙන මේසෙකට මම කියන එකත් දෙකම සමානයි.

ඒකයි ලෝකෝත්තර දර්ශනය ගැඹුරුයි කියලා කියන්නෙ. එතනදි ඔය පින්වතුන්ට ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින තමන්ගෙ රූපයක් බලන්න බැර වෙනවා. බාහිර රූපායතනය තමන්ගෙ පීචිතේ ද? නෑ.

බාහිර රූපායතනය තුළ තමන්ගෙ පීචිතින්දිය පිහිටලා තියෙනවාද? නෑ.

තමන්ගෙ ආත්මභාවය පිහිටලා තියෙනවද? මේ පේන පොතේ, මේසෙ එහෙම ? නෑ.

ඇහැර සාපේක්ෂව මේ රූපාරම්භය බාහිර නම් අද අපිට ආධ්‍යාත්මික වෙච්ච එකත්, බාහිර වෙච්ච එකත් දෙකම බාහිරයි කියන නුවණ ඔනෙ. මේ ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියෙ ලක්ෂණය.

ශබ්දය ගන්න. ශබ්දය බාහිරයි. 'ඛනිද්ධා වචන්ථෙති.' කනට සාපේක්ෂව ශබ්දය බාහිරයි. තමන්ගෙ කටහඬ ඇහුනත්, අනුන්ගෙ කටහඬ ඇහුනත් කනට සාපේක්ෂව බාහිරයි. කෙලෙස් වශයෙන් පීචිතේකටම ඇඳලා බලන්න එපා. අරමුණෙන් අරමුණට හිත තියන්නයි මේ කියන්නෙ.

ගන්ධය ගන්න. ගන්ධයත් අද අපිට දෙකට බෙදෙනවනේ. තමන්ගෙ ශරීරයෙ ගඳ ආධ්‍යාත්මිකයි. අනික් අයගෙ ගඳ බාහිරයි කියලා එහෙම දෙකට බෙදන්න බෑ. නාසයට සාපේක්ෂව ගන්ධය බාහිරයි.

රසය ගන්නොත් රසය ද දෙආකාරයි. තමන්ගෙ ඇගේ ලුණු රස ආධ්‍යාත්මිකයි. පිටතින් දැනෙන ලුණු රස බාහිරයි කියලා එහෙම බෙදන්න බැහැ. රසය බාහිරමයි.

කයට ස්පර්ශයක් දැනුනොත් ඒක බාහිර ස්පර්ශයක්. තමන්ගෙ අතින් ම තමන්ගෙ ශරීරය ස්පර්ශ කළොත් ඒක ආධ්‍යාත්මික ස්පර්ශයක් කියලනෙ අපි හිතන්නෙ. පොට්ඨබ්බස බාහිරමයි.

ඔය බාහිරයි කියන අර්ථයෙ පිහිටියොත් ඔය පින්වතුන් දන්නවද ඒ මනසෙ වෙනස. ඉඳගෙන හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වම ඇතහැරලා, ඉරියව් මනින කයක්වත් හම්බවෙන්නෙ නෑ.

අපි ඕනම වස්තුවක් මනින්නෙ තමන්ගෙ කයට සාපේක්ෂව, ඉදිරිය කියන්නෙ කයට සාපේක්ෂව, පිටුපස හෝ උඩ හෝ යට හෝ කියන්නෙ කයට සාපේක්ෂව, උතුර හෝ දකුණ හෝ බටහිර හෝ නැගෙනහිර කිවුවෙ කයට සාපේක්ෂව, කය නැතිවුනොත් - විප්පමුත්තස්ස සබ්බධි - නැතිවෙන්නෙ දස දිසාව. නැතිවෙන්නෙ උතුර දකුණ. අසීමිතයි ඒ මනස. හිතන්නවත් බෑ.

බාහිර ආයතනවල හොඳට පිහිටලා ඉන්න දවසක් ආවොත් ආධ්‍යාත්මික වස්තූන් හොයාගන්න බැරවෙනවා. ආධ්‍යාත්මික ආයතන පීචිතින්දිය වෙලා. පොළවෙ හිටගෙන ඉන්න අපිට හැමතැනම පෙනුනත් අපි හිටගෙන ඉන්න තැන පෙනෙනවද? ඒ වගේ විඤ්ඤාණය පිහිටලා ඉන්න ටික තමයි පීචිතින්දිය. පීචිතින්දිය කෘත්‍යය කරන ටික විඤ්ඤාණය පිහිටලා ඉන්න වැය වෙලා. ඒ හින්දා හැම වෙලේම අපේ ආධ්‍යාත්මික ටික අපිට පේන්නෙ

නෑ. පේන බාහිර ටික තමන්ගේ නෙමෙයි වෙලා. එදාට අපිට දුක් විඳින්න කයක් නෑ.

මේක හරි පුදුම දර්ශනයක්. ඔය එක වචනයකවත් තේරුම ලේසි නෑ. ඔය පින්වතුන් හිතලා බලන්න. ඇහැට පෙනෙන හැම වස්තුවක්ම රූපායනනයයි කියලා අද හිතාගන්නවත් බැහැ. ඒකයි ලෝකෝත්තර මාගීය නැහැ කියලා කියන්නේ. හිතාගන්න පුළුවන් නම් ලෝකෝත්තර මාගී ඥානයක් තියෙනවා කියලයි කියන්නේ.

ඉඳුගෙන, හිටගෙන, හිඳාගෙන, ඇවිදින පීචිතයක් ගැන කතාකරන්නේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්මයි. දුක් විඳින්න පුළුවන් කයක් හදාගෙනයි ඉන්නේ. හතර ඉරියව්වක් නෑ කියනකොට ලෝකෝත්තර මාගී ඥානය තියෙන කෙනා දන්නවා, මේවා බාහිරයි කියලයි කිවුවේ මේ කියලා. 'බහිද්ධා වචන්ථෙති' කියනකොට, අද ආධ්‍යාත්මික කියලා යමක් තියෙයි නම් බෙදාගෙන ඒ ටිකත්, බාහිරයි කියන ටිකත් ඔක්කොම එකට එකතු කරලයි, බාහිරමයි තියෙන්නේ කිවුවේ. එතකොට දකින්න අවිද්‍යාවෙන් කරපු කෙල්ලේසයක වැඩක් මේ මනස දෙකට බෙදලා තියෙන එක. කෙල්ලේසය අතහැරුනොත් ආධ්‍යාත්මික, බාහිර දෙක එකක් වෙනවා. ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියෙදි 'බහිද්ධා වචන්ථෙති' කියන එක ඔය මට්ටමට තියෙන්න ඕන. තමන් කියලා බැලුවත්, බාහිර කියලා බැලුවත් බාහිර රූපයක්ම බව දකින්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. මම, මගේ, මගේ කය නැති බවට යන්න ඕන. හතර ඉරියව්වක් පවත්වන මම දකින්න බැර වෙන්න ඕන. ඔන්න 'බහිද්ධා වචන්ථෙති.'

ටීළුගට 'චතුන්නකද්ව මහා භූතානං උපාදාය රූපං වචන්ථෙති.' මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක් කියලා දකින්න. උපාදාය රූපය කියලා කියන්නේ මහා භූත එහෙම නෙමෙයි. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුවේ ඒ රූපය නෑ. හැබැයි සතර මහා ධාතුව නිසාමයි පෙනෙන්නේ. ඒකට කියනවා වණී සටහනක් කියලා. නිල්පාට, කහපාට, රතුපාට වණී සටහනක් පෙනෙන බව, නැත්නම් දිග රවුම් හතරැස් වගේ හැඩ සටහනක් පෙනෙන බවට තමයි වණී රූපය කිවුවේ. චතුර භාෂ්‍යයකට ළගපාත තියෙන ගහක ඡායාවක් වැටිලා තිබුනොත් ඒ පෙනෙන ඡායාව ඔය පින්වතුන්ට ඇතිත් බලන්න පුළුවන්. ඒත් ඔය රූපය උදවු කරගෙන ශබ්ද අහන්න පුළුවන්ද? චතුර ශබ්දය ඇහුනොත් ඒක පෙනෙන රූපෙට සම්බන්ධ නෑනේ. චතුර පල්ලුන නිසා ගඳක් එන්න පුළුවන්. චතුර පේන ඡායාවේ ගඳයි ඒ කිවුවොත් හරිද? චතුර දිවේ ගාලා බැලුවොත් තිත්ත රස එන්න පුළුවන්. ඡායාව ඒ රසට සම්බන්ධ ද? චතුරට අත දැමීමොත් චතුර අතේ ගෑවෙයි.

ඡායාව අල්ලන්න පුළුවන් ද? ඔෂ. දකින්න විතරයි පුළුවන්. ඡායාව පතිත වෙලා තියෙන ආපෝ ධාතුවෙ ගති ටිකෙන් ගන්ධයක්, රසයක්, ස්පර්ශයක් දැනෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒකට අර ඡායාවෙ කිසිම සම්බන්ධයක් නෑ.

ඒ වගේ ඔය පින්වතුන්ට දැන් රූපයක් පෙනෙනවා. චතුර භාෂනයෙ චතුර ටික මත පතිත වුන රූපය වගේ. මේ ඡායාව පතිත වෙලා තියෙන්නෙ පඨවි ධාතුවෙ. පඨවි ධාතුවෙ චලිතයක් නිසා ශබ්දයක් ඇති වෙන්න පුළුවන්. ඇහැට පෙනන රූපය සම්බන්ධ නැහැ. පඨවි ධාතුවෙ තියෙන ගන්ධ කලාප නිසා ගන්ධයක් දැනෙන්න පුළුවන්. ඒක මේ පෙනෙන දේට සම්බන්ධ නෑ. ජේන දේ අල්ලන්න කියලා අත දැමීමොත් පඨවියෙ අත හැපෙයි මිසක පෙනෙන දේ අනුවෙන්නෙ නෑ.

අර චතුර භාෂනයෙ තියෙන ඡායාව දිහා බලන්න. ඔය ඡායාව ඔසොවලා ගන්න පුළුවන් වෙයිද කවදාවත්. කවදාවත් ඔෂ. ඔය ඡායාවෙ පීචිතය ම වාසනාවන්ත කරන රන් රිදී මුතු මැණික් තියෙයි ද? පීචිතය අවාසනාවන්ත කරන කඩු කිණිසි තියෙයිද ඔය ඡායාවෙ. පෙනුනත් පෙනීම් මාත්‍රයක් මිසක ඒ කෘත්‍යය කරන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. ගැටුනොත් ඒ පඨවි ධාතුව.

මේ ලෝකෝත්තර ඥාන දර්ශනය ඇත්තටම සියුම්. ඒ මට්ටම දකින්න අපේ මනසත් එව්වරම සියුම් වෙන්න ඕන. ගෙඩි පිටින්ම රළු කිණිස්සක් අල්ලන්න පුළුවන් මට්ටමක ඉන්න කෙනාට ඒ කිණිස්සෙ ඇනෙන ගතිය වෙනමයි, පෙනෙන ගතිය වෙනමයි වෙන් කරගන්න, හංසයා කිරෙන් චතුර වෙන්කර ගන්නවා වගේ කරන්න වෙනවා. එව්වරට නුවණ සියුම් වෙන්න ඕන. ඒ නිසයි මේ මට්ටමේ සමාධියකට ලෝකෝත්තර ඥාන දර්ශනයක් බෑ කියලා කියන්නෙ. ලෝකෝත්තර කියන්නෙ වෙන මුතුත් නෙවෙයි. තට්ඨාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත්, නැති කල්හිත් මේ වණී සටහනේ ඇත්ත.

උපාදාය රූපය කියන්නෙ හැම වෙලාවෙම ආපෝ ධාතුවෙ පතිත වෙලා තියෙනවා, නමුත් ආපෝ ධාතුව නෙමෙයි. චතුරේ පතිත වෙලා තියෙන ඡායාව චතුර නෙමෙයි. ඡායාව ඇතුළෙ චතුරත් නෙමෙයි. චතුර ඇතුළෙ ඡායාව තියෙනවත් නෙමෙයි. භාෂනයත්, චතුරත් නොතිබුනා නම් ඡායාවක් පෙනෙන්නෙත් නෑ. ඒ ටිකේ පිහිටලා තමයි ඡායාව තියෙන්නෙ. නමුත් ඡායාව කියන්නෙ චතුර නෙමෙයි.

ඒ වගේ මහා භූතය, සතර මහා ධාතුව නොවුනේ නම් මෙබඳු වණී සටහනක් පෙනෙන්නේ නැහැ. නමුත් මේ ජේන වණී සටහන මහා භූත එහෙම නෙවෙයි. කවදාවත් පෙනෙන දේ ඔසොවලා ගන්න බැහැ. අපි එහෙම

ඔසොවලා ගන්නා කියලා මැටි ගුලියක් වගේ එකක් කපේ තියාගෙන, හිතාගෙන ඉන්නවා පෙනෙන දේ තමයි අල්ලගෙන ඉන්නේ කියලා. පෙනෙන රූපායතනය උපාදාය රූපයක් කියලා කියන්නෙ ඔන්න ඔය නිසයි.

ඒ නිසා මේ රූපපට කියනවා 'දිට්ඨෙ දිට්ඨි මත්තං' දැකීම දැකීමක් විතරයි. වතුරේ තියෙන ඡායාව දකින්න විතරයි පුළුවන්. තමන්ට අර්ථයක් හෝ අනර්ථයක් සිදු කරන්න ඒ ඡායාවට හැකියාවක් නැහැ. ඒක තමයි යථාර්ථය. ඒ හින්දා ඔය රූපපට කියනවා 'නෙ ව ආවය ගාමී න අපවය ගාමී' පිරිහීම පිණිස හෝ වැඩීම පිණිස නොපවතිනවා. ඒ ඡායාව කුසලයකුත් නෙවෙයි අකුසලයකුත් නෙමෙයි. තමන්ට හොඳ දෙයක් කරලත් නෑ. හරක දෙයක් කරලත් නෑ. ඕකට කියනවා අව්‍යක්‍යතයි.

උපාදාය කියලා කියනකොට වතුර භාජනයකට පතිත වෙච්ච ඡායාරූපයක් දකින්න. ඒකද තමන්ට කරන්න පුළුවන් දේ කොපමණද? කරන්න බැරි දේ කොපමණද කියලා හොඳට තීරණය කරන්න. තීරණය කරලා ඒ ගතිය එහෙමම ආදේශ කරන්න මේ රූපායතනයට, වෙනසක් ඇත්තෙම නෑ. සමානයි. වාසනාව හෝ අවාසනාව හෝ දුක ගෙන දෙන කිසිවක් මේ රූපායතනයෙ නෑ. වණී සටහන් මාත්‍රයක් විතරයි තියෙන්නෙ.

එබඳු වූ ඡායා මාත්‍රයක් තමයි ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නෙ, ආරම්භණය කිවුවෙ ඔය මට්ටම. ආරම්භණයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම ඔය පෙනෙන රූපායතනයෙ ශබ්ද අහන්න පුළුවන්. ගඳ සුවඳ දැනගන්න පුළුවන්. රස විඳගන්න පුළුවන්. පෙනෙන දේ ස්පර්ශ කරන්නත් පුළුවන්. පෙනෙන දේ බර කියන්න පුළුවන්. පෙනෙන දේ වටිනාකම කියන්නත් පුළුවන්. ඔහොම වෙන්නෙ අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාමයි.

තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත් නැති කල්හිත් ඇස් ඉදිරිපිටට ආවෙ, තියෙන්නෙ, වණී සටහන් මාත්‍රයක්. බුදු රජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වුනා කියන්නෙ සත්‍යය අවබෝධ කරගන්නා. ලෝකෙ හැමදාම පවතින ඇත්ත. නමුත් ලෝකයාට ඒක වැහිලා. ලෝකයා කිවුවෙ මෙබඳු ආරම්භණයක් එනකොට එහි ඇත්ත නොදන්නාකම නිසා සිතින් එක එක දේ උපකල්පනය කරනවා. ආරම්භණය අරඹයා මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් සිතනවා. ඒ විඤ්ඤාණය මේ ආරම්භණයේ පිහිටියාම ලෝකයක් කියලා එකක් නිමිණය වෙලා තියෙනවා.

ඒ කියන්නෙ අද දකින, අහන, බලන දේවල් ඔක්කොම කරන රූපයක් තියෙනවා. ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගන්න, ඇවිදින රූපයක් තියෙනවා. රන් රිදී, මුතු මැණික් , හරකා බාන, දේපොල ඉඩකඩම්, දෑ දරුවෝ වගේ වස්තු

බලන්න පුළුවන් රූප තියෙනවා. ඔය රූපෙටයි පංච උපාදානස්කන්ධ රූපය කියලා කිවුවේ. ඔය පින්චතුන්ට සතුටු වෙන්න පුළුවන් විදියට හදාගත්ත, අල්ලන්න පුළුවන්, ගඳ සුවඳ බලන්න පුළුවන්, රස විඳින්න පුළුවන් රූපායතනයක් තියෙන්නේ. මේ තමයි රූප උපාදානස්කන්ධය.

යථාර්ථ වශයෙන් තිබුනේ වණී සටහන් මාත්‍රයක්. අපි ඒ වගේ මට්ටමකයි උපන්නේ. නමුත් අද අපි සැප දුක් විඳින ලෝකය අපිට හැදුනේ උපතින් නෙමෙයි. උපදින්න පෙර ලෝකය තිබුනා නෙමෙයි. අද අපිට අඩන්න දුක් විඳින්න පුළුවන් විදියේ රූප අපිට හම්බවෙන්නේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්. ආරම්භණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම. ඔය ටිකෙයි දුක. අර වණී සටහන් මාත්‍රයක් කියන තැන ස්කන්ධ ටිකක් තිබුනේ. ඒ ටිකේ ප්‍රශ්ණයක් නැහැ. එතන ජරා මරණ දුක නැහැ. උපාදාය රූපයක් කියනකොට ඇහැට පේන වණී සටහන දකින්න ඔය මට්ටමට.

ඊට පස්සේ ශබ්දාරම්භණය, තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත්, නැති කල්හිත් 'ඒවං ධම්මතා ධම්ම නියාමතා, ධම්මටීඨිතිතා' ලෝකයේ සැබෑවටම පවතින ධම්මතාවයක් ධම්ම නියාමයක්, ධම්මටීඨිතිතාවයක් තියෙනවා. ඒ තමයි ශබ්ද මාත්‍රය. ශබ්ද රූපය, ඒක යථාභූත ස්වභාවයක්. තථාගතයන් වහන්සේ පහළවෙලා අවබෝධ කරගත්ත ශබ්දාරම්භණය කියන එක මොකක්ද? ලෝකේ පවතින ඇත්ත මොකක් ද? ඒකට එකතුවෙන බොරුව මොකක් ද? ඇත්ත පවතින ටිකයි එකතු වෙච්ච ටිකයි නිසා නිපදවුන දේ මොකක්ද කියලා සොයාගන්නා. ඔහොමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකේ දුක පැහවුවේ.

කන ඉදිරිපිටට එන්නේ ශබ්ද මාත්‍රයක්, ඒ ශබ්දයට අපි හිතනවා, කල්පනා කරනවා, ශබ්දය කියන එකේ යථාභූත ස්වභාවය නෑ. එබඳු මට්ටමක ඉඳුගෙන යමක් හිතයි නම්, කල්පනා කරයි නම් ඒ අවස්ථාවේ පවතින මනෝ විඤ්ඤාණයේ ගතිය මේ ආරම්භණයේ පිහිටනවා. අරමුණ වෙන එකක්. ඒ අරමුණ අරඹයා හිතේ ඇතිවන ගති ටික වෙන එකක්. ආරම්භණයේ ඇත්ත නොදකිනකොට ගති ටික අරමුණේ පිහිටනවා. එහෙම පිහිටියාම මේ අරමුණ මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් යුක්ත එකක් වෙනවා.

ඒ කියන්නේ ගහක් කියලා අපි හිතුවොත්, කල්පනා කළොත් ආරම්භණයේ ඒක පිහිටියාම මේ පෙනෙන රූපය ගහක් වෙනවා. ශබ්දය ගහක ශබ්දයක් වෙනවා. හිතන්නේ නෑ. කල්පනා කරන්නේ නෑ. නමුත් ඒ වෙලාවට මනෝවිඤ්ඤාණයේ යම් ගතියක් තියෙයි නම්, මෙබඳු කියන ගතියක් හෝ තියෙයි නම් මේ අරමුණේ ඒ ගතිය පිහිටනවා. ලොකු විස්තරයක් නැතිවුනත් ඒ මට්ටම හිටිනවා. ආරම්භණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියේ නැත්නම්

හිතෙන ගතිය ආරම්භයට ඇදෙන්නේ නෑ. ආරම්භය හටගෙන නැතිවෙනවා. හිතපු දේ වෙනමම නැතිවෙනවා.

අඹ හෝ මොනවා හෝ ගෙඩියක් අරගෙන ඒකෙ ඇවේ දෙකට පැලුවොත් ඒක පැලවෙයිද? නෑ. ආරම්භය වෙනම එකක් ඒකෙ එල්බගෙන මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් හිතන එක තව එකක්. මේ දෙක එකට එකතුවුනාම ඔප්පු හොඳට වැඩෙනවා. ආරම්භයෙ ඇත්ත ඇති හැටියෙ දැකලා මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් හිතන ටික ආරම්භයෙ නොබැඳුනොත් අඹ ඇවේ පැලුවා වාගේ පැලවෙන්න පුළුල් ඔප්පු ලැබෙන්නේ නෑ. කිසිම දෙයක් කියන්න කරන්න බැරි රූපාරම්භය ඉපිදු නිරුද්ධ වෙනවා. මම හිතන එක වෙනම දෙයක්, මේ රූපාරම්භයෙ ඇත්ත මෙහෙමයි මේ හිතන එක ඒකට අයිති නෑ කියන තැනකින් කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන්. ඒක වෙනමම සිද්ධියක්. පවතින එක වෙනමම සිද්ධියක් වෙනවා. එතකොට විඤ්ඤාණය පිහිටන්නේ නෑ. ආරම්භයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙන්නේ අපි හිතන මට්ටම ගන්නහම ඒ හිතපු මනෝ විඤ්ඤාණ මට්ටම කෙලින්ම ආරම්භයේ පිහිටියාම තමයි කම් විඤ්ඤාණයක් බවට පත්වෙන්නේ. එතකොට තමයි අපිට සැපයුම් විදින්න පුළුවන් ලෝකයක් හැදෙන්නේ.

එබඳු අදහසකින් ලෝකෙ බලනකොට අපිට පේන්නේ ගහක්මයි. ගෙයක්මයි. උදාහරණයක් කිවුවොත් හතරැස් ටයිල් අල්ලලා තියෙන පොළවක තම තමන් හිත තියලා බලන විදියට දික් අතට ටයිල් අල්ලපු පොළවක් දකින්න පුළුවන් ඕන හම්. තව විදියකට හිත තියලා හරස් අතට ටයිල් අල්ලපු පොළවක් දකින්න පුළුවන්. වෙනත් විදියකට හිත තියලා කිරිබත් කැට හැඩේට ටයිල් අල්ලපු පොළවක් දකින්න පුළුවන්. තම තමන් හිතලා හිත තියන විදියට ඒ ඒ ආකාර රූපයක් දකින්න පුළුවන්. කෙනා කෙනාට තර්ක කරන්න පුළුවන්. මේ දික් හැඩේට ටයිල් අල්ලලා තියෙන්නේ. මේ හරස් අතට ටයිල් අල්ලලා තියෙන්නේ කියලා. තම තමන්ට පෙනෙන විදියට නිසා කියන්නේ, ඒවා වැරදි නෑ හරි. හැබැයි ඒ එකක්වත් යථාර්ථය නෙවෙයි. සීමා නොකරන ලද මනසකින් බැලුවොත් පවතින ස්වභාවය පෙනේවි.

අපි බලන සිද්ධිය සහ අපට පෙනෙන සිද්ධිය කියලා දෙකක් තියෙනවා. විඤ්ඤාණය පිහිටියාට පස්සෙ එදා ඉඳලා එයා බලන්නේ එහෙම. විඤ්ඤාණය පිහිටන්න කලින් එක හැඩයක්වත් නැති ටයිල් පොළවක් තමයි පේන්නේ. දිග අතට හරස් අතට කියලා දැන් මේ පේන එක අපි හදාගන්න එකක්. පංච උපාදානස්කන්ධ රූපයක්. හම්බවෙන එක අනික් පැත්තට. ඒ වගේ ආරම්භයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් අපිට බලන්න ලෝකයක් හම්බ වෙනවා. ඇහැ උපදවාගන්න සමායතන පව්වයා එස්ස කියලා ක්ෂේත්‍රයක්

හම්බවෙයි. එතකොට අපිට ගොඩයන්න බෑ. හම්බවෙන්නෙම දික් අතට හරස් අතට ටයිල් අල්ලපු පොළවක් වගේ විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් පේන්නෙම ජරා මරණමයි. දරුවා ලෙඩවෙනවා, දරුවා මැරෙනවා, තමන් ලෙඩවෙනවා මිසක එයින් තොර යමක් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඒකයි මෙතන තියෙන ප්‍රශ්න.

ශබ්දාරම්මණය කියන එක ගන්න. උපාදාය වචන්ටේහි කියනකොට කන ඉදිරිපිටට එන ශබ්දාරම්මණයෙ ස්වභාවය තමයි මං කලින් මතක් කළේ. අපි නොදන්න භාෂාවකින් කතා කළොත් අපිට තේරෙන්නෙ නෑනෙ. ඒ ශබ්දය උදවු කරගෙන අපිට රූප බලන්න යන්න පුළුවන්කමක් නෑ. නැවත ඒ ශබ්දය අහන්න යන්නත් බෑ. ඒ ශබ්දයත් එක්ක ගඳ සුවඳ දැනෙන අරමුණු සිහිවෙන්නෙ නෑ. රස සිහිවෙන්නෙ නෑ. ස්පර්ශ කරන අරමුණු පෙනෙන්නෙ නෑ. ඒ ශබ්දය ඇහෙනකොට තමන්ට බැන්නා කියලා තරහ යනවද? තමන්ට ප්‍රශංසා කළා කියලා සතුටු හිතෙනවද? ඒ ශබ්දය අරඹයා කිසිම දෙයක් හිතෙයිද? හිතෙන්නෙ නෑ. අද ද මේ ශබ්දයක් අපිට තේරෙනවා නම් ඒ අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටලා.

“එතකොට භාමුදුරුවෙන් බණත් අහන්න බැරුවෙනවනෙ කමිනෙ” කියලා හිතෙන්නෙ නැද්ද?

‘තණ්හං නිස්සාය තණ්හා පහාතබ්බා, ආහාරං නිස්සාය ආහාර පහාතබ්බා.’

එක කොටසක් තියෙනවා තණ්හාව ඇසුරු කරගෙනම තණ්හාව නසන්න ඕනෙ. ආහාරය ඇසුරු කරගෙනම ආහාරය නසන්න කොටසක් තියෙනවා.

මේකෙදි මේ අවිද්‍යාව තුළ ඉඳගෙන බණ අහන එකෙන් ම, අවිද්‍යාව නසන්න ක්‍රමයක් තියෙනවා. තවම බණ අහන මට්ටමෙන් අවිද්‍යා අනුසය අනුසය වෙනවා. මේ මට්ටමට විඤ්ඤාණ සංඛාර තියෙන්නෙ. අවිද්‍යා ධර්මයෝ අනුසය වෙලාමයි මේ තියෙන්නෙ. ඒ කියන්නෙ අපිට ශබ්දයෙ යථාභූත ස්වභාවය නොදැනම බණ වචන වුනත් ඒකට ඇඳලාමයි අපි හිතන්නෙ. ලෝකෝත්තර ඥාන දර්ශනයේදීත් කියන වචන තේරෙනවා, තේරෙනවත් එක්කම ශබ්දය වෙන එකක්, හිතන එක වෙන එකක් කියන එකට නුවණ තියා ගන්න දන්නවා. සතෙක්ගෙ ශබ්දයක් ඇහෙනකොට ම ශබ්දය වෙන එකක්, සතා වෙන එකක් කියන තැන නුවණයි. ඒ හින්දා සතාගෙ ශබ්දෙ හොයාගෙන කවදාවත් බාහිරට යන්නෙ නෑ කියන ඥාන දර්ශනයක් ශබ්දයට සමගාමීව උපදිනවා ලෝකෝත්තරයේදී. මේ මට්ටමේ දී තවම මේ ඇහෙන ශබ්ද වුනත්, බණ දහම් ශබ්ද වුනත් අවිද්‍යා අනුසය තවම අනුසය වෙනවා. නමුත් අවිද්‍යාව නසාගන්න උපකාරයි ඒක.

ඒ නිසා යම් ශබ්දයක් ඇහෙනකොට උපන් ආශ්‍රව වැඩෙන, නූපන් ආශ්‍රව උපදින ශබ්ද තියෙනවා නම් එබඳු ශබ්ද නොඇසිය යුතුයි. උපන් ආශ්‍රවය දුර වෙයි නම් නූපන් ආශ්‍රව නූපදි නම් එබඳු ශබ්ද ඇසිය යුතුයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. අනුක්‍රමයෙන් මේ ආශ්‍රවය ගෙවී ගෙන යනකොට ඒ ගෙවෙන්නේ අවිද්‍යා ආශ්‍රවයෙ වැට. ගෙවෙන්නේ විද්‍යාවට හිත තබලා, විද්‍යාව ඇතිවෙලයි අවිද්‍යා ආශ්‍රවය ගෙවෙන්නේ. ඒ විද්‍යාවට තේරෙනවා, ආරම්භණය වෙන එකක්. ඒක පිහිටි විඤ්ඤාණය වෙන එකක්. මේ ධර්මා දෙක දෙකක් කියන මට්ටම හොඳට තේරෙනවා. නමුත් විෂම ලෝකෙ සමච භැසිරෙනවා. බල්ලගෙ ශබ්දය කියනකොට ශබ්දය අනිකක්, බල්ලා අනිකක් කියලා දන්නවා. “ඔව්, ඔව් මටත් ඇහුනා” කියලත් කියනවා. “ශබ්දයට කොහෙන්නද බල්ලෝ” කියලා අහන්නේ නෑ. නැත්නම් “ශබ්දයට කොහෙන්නද ගිරවු” කියලා අහන්නේ නෑ.

යථාර්ථය මෙහෙම වුනාට එතන අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් එයා ඇසුරු කරන රූපය බල්ලෙක්ගෙ රූපයක්. බල්ලෙක්ගෙ ශබ්දෙකුයි එයාට තියෙන්නේ. යථාභූත ඥානය එතනට නෑ කියලා හොඳට දන්නවා. එයාට තියෙන්නේ අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, සංඛාරයෙන් උපන්න විඤ්ඤාණයක් කියලත් හොඳට දන්නවා. ඒ හින්දා ලෝකෙ රණ්ඩු කරන්න යන්නෙන් නෑ.

ඔන්න ශබ්දය උපාදාය රූපයක් කියනකොට රණ්ඩු කරන්න, බහින්න පුළුවන් විදියෙ වචන ඇහුනා නෙමෙයි. සතුටුවෙන්න ප්‍රශංසා කරන විදියෙ ශබ්ද ඇහෙනවත් නෙමෙයි. නරක වචනයක්ද, බැන්නද, හොඳ කිව්වද, ප්‍රශංසා කළාද කියන ටික තියෙන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණයෙ. තමන්ම ඒ ශබ්දය සතුටුවෙන විදියට හදලයි සතුටු වෙලා තියෙන්නේ. කන ඉදිරිපිටට එන්නේ ශබ්ද මාත්‍රයක්, සැප දුක් එන විදියට රූප අපිමයි හදාගන්නේ. පළගැටියා තමන්ම පහනට පැනලා පිවිචෙනවා වගේ. සැප දුක් දෙක හදන්නේ ලෝකයා නම් අපිට දුක අයිත් කරගන්න බැර වෙනවා. ලෝකයා දුක අයිත් කරලා දෙනකම් ඉන්න වෙනවා. අපේම මහසින් අපි සැප දුක් දෙක හදාගන්න නිසයි දුක් විඳින්නත් දුකෙන් මිඳෙන්නත් පුළුවන්කම ලැබිලා තියෙන්නේ.

ශබ්දය ප්‍රිය එකක්ද, අප්‍රිය එකක් ද කියන එක නිමාණය වෙන්නේ අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාමයි කියන කාරණාව තේරුම් ගන්න.

නාසයට දැනෙන ගන්ධයෙ සුවද, දුගඳ කියලා ප්‍රභේදයක් තියෙයි. නමුත් ඒකට විස්තර එකතු වෙන්න බෑ. මල් සුවද, හඳුන්කුරු සුවද කියලා සුවදට ද්‍රව්‍ය කාරණා එන්න බෑ. මියෙක් මැරිලද කොහෙද කියලා දුගඳට ද්‍රව්‍ය

කාරණා එකතු වෙන්න බෑ. ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු නොවී සුගන්ධ - දුර්ගන්ධ කියලා දෙකට බෙදිලා හම්බවෙන එක විතරයි යථාර්ථය. අමනාපෙන් ඉවත් වෙන්නවත් මනාපෙන් ළං කරගන්නවත් විස්තර නෑ. අශූචි ඇගේ ගාගන්න එහෙම බෑ. ඇහැට පේන ටික වණී සටහන. දුගඳට රූප නෑ. ඒ නිසයි අශූචි ඇගේ ගාගන්න බෑ කියලා කිවුවේ.

දැන් ඔය පින්වතුන් හිතාගෙන ඉන්නෙ මේ පේන ශාලාව ඇතුළෙ ඉඳන් බණ අහනවා කියලෙන. මේ පේන රූපායනනය ඇතුළෙ ඉන්න පුළුවන්ද? පෙනෙන රූපායනනය වණී සටහනක් නම් තමන් ඉඳගෙන බණ අහන තැන කියන්න පුළුවන්ද? බෑ. ඒක තමයි යථාර්ථය. රහතන් වහන්සේ නමකට ගහක් යටත් මාළිගාවත් දෙකම එකයි. ඇයි ඒ? පේන අරමුණ කයට දැනෙන ස්පර්ශයට සම්බන්ධ නැති නිසා, මාළිගාව ඇතුළෙ ඉන්නවා කියලා ඇහැට පේන රූපය ඉන්න එකට ගැට ගහන්නෙ නෑ. ගහක් යට ඉන්නෙ කියලා ඇහැට පේන රූපයක් ගැට ගහන්නෙ නැති වුනාම කයට ගැටෙන ගහට හේත්තු වුනත්, බිත්තියට හේත්තු වුනත් ගැටෙන පඨවිය එකමයි. සැප දුක් විඳලා තියෙන්නෙ එපමණකින්.

ඒ වගේ කළුගල් තලාවක හිදාගත්තත්, ඇඳක හිදාගත්තත් රළු ගතිය ස්පර්ශය පිළිබඳ වෙනස විතරයි තියෙන්නෙ. වෙන මුකුත්ම නෑ ඒ පීචිනේට. කයට ගැටෙන එක පොට්ඨබ්බය ඒකට විස්තර එකතු කරන්න එපා. දිවටයි, නාසයටයි දැනෙන දේට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුකරන්න එපා. ලුණු රස, ඇඹුල් රස, තිත්ත රස කියලා රසය දැනගන්න, රසය නම් කරන්න. රසයට ගොරකා කෑලි, දෙහිගෙඩි, අඹ ගෙඩි එකතු කරන්න එපා. ඒ විස්තර ටික එකතු වෙන්නෙ මනෝ විඤ්ඤාණයෙන්.

පිච්ඡා සම්පස්සයෙන් උපදින රස සංඥාව කියන්නෙ, රස රූපය කියන්නෙ ලුණු රස, තිත්ත රස, ඇඹුල් රස කියලා දැනෙන මාත්‍රය විතරමයි. ඒකට විඤ්ඤාණය පිහිටියාමයි ලුණු රසට පාට කියන්න පුළුවන්. ඇඹුල් රසට දෙහි වගේ කියන්න පුළුවන්. එහෙම වුනාම තියෙන දෝෂෙ තමයි, ඒ රස භොයාගෙන යන්න පුළුවන්. කෑමට ලුණු රස අඩු වුනොත් ලුණු භොයාගෙන යන්න පුළුවන් වෙන්නෙ හිතෙන් බැඳපු අර නිමිත්ත සිහි කරලයි. හොඳයි, ලුණු රස දිවට දැනුනා. නිමිත්තක්, සටහනක් අෂ්‍රවෙ නැන්නම් ඒ රස භොයාගෙන යන්න පුළුවන්ද? නැවත කවදාහරි දවසක දිවට ඒ රසය ගැටුනොත් දැනෙයි. භොයාගෙන යන්න බැහැ.

නාසයටයි දිවටයි නම් උපාදාය රූපයක්, මහා භූත නෑ. කයට ගැටෙන එක මහා භූතයි. ඒකෙ පඨවි ගතිය තියෙනවා. රළු සියුම් බව විතරක්ම දැනෙනවා. හැබැයි හැඩතල නෑ. දිග, කොට, හතරැස් ඔය වගේ

රූප ඇවිල්ලා හැපිලා නෑ කවදාවත්. නිල් පාට, කහපාට රූප, සුවිඳු දුගඳ ඇගේ හැපිලා නෑ. පැණිරස, තිත්ත රස ඇවිල්ලා ඇගේ හැපිලා නෑ. මිහිරි, අමිහිරි හඬ ඇගේ හැපිලා නෑ. ඇගේ හැපිලා තියෙන්නෙ පඨවිය. රළු හෝ සියුම් විතරයි. ඒක මහා භූතයි.

නිතට දැනෙන එක ධම්මාරම්භය, ධම්මායතනය පරියාපන්න රූපයක්. ඒ ද සිතිවිලි මාත්‍රයක් විතර්ක මාත්‍රයක් විතරයි. ඒ විතර්ක තුළ ගේ දොර, ඉඩකඩම් යාන වාහන තියෙන්න බැහැ. දූ දරුවෝ ඉන්න බැහැ. නිතට පෙනෙන ධම්ම රූප මාත්‍රයක්. ඒක තමයි මනෝධාතු ධම්ම ධාතු කියලා කියන්නෙ. මනෝ ධාතුවෙන් කරන්නෙ හැඩ සටහන් සිහි කරන එක. ඇහෙන්න දැකපු, කනෙන්න අහපු කුමන හෝ සටහනක් සිහි කරන එක තමයි මනසෙන් කරන්නෙ. ඒ සිහිකරපු ආරම්භය අරඹයා දරුවා, ගෙදර කියලා උපදින මනෝ විඤ්ඤාණය අර ධම්ම රූපෙට ඇඳුවාම ඒ ධම්ම සටහන ගෙදර මතක් වුන බවට, දරුවා මතක් වුන බවට හසුවෙනවා.

ඇහෙන්න බලපු වණී සටහන ඒ විදියට ම ඒ හැඩය එහෙමම ගන්න පුළුවන්. ඒක යමක්, දෙයක්, කෙනෙක් කරන්නෙ විතර්කයෙන්. එක ආයතනයකින් අනුසය ධර්මයෝ අනුසය වෙද්දි, අනික් ආයතනයන්ගෙන් නොවෙනවා කියලා එකක් නෑ. එකකින් ලිහෙනකොට මේ ඔක්කොම ටික ලිහෙනවා.

අපි උදේ කතා කළා සංයුක්ත නිකායෙ දුතිය වේතනා සූත්‍රය ගැන. ආරම්භණයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියොත්, ඒ විඤ්ඤාණය වැඩුණොත් නැවත නාමරූප වෙලා සළායන නැදිලා ජරා මරණ දුක ඇතිවෙනවා කියලා තර්කාගතයත් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා. ආරම්භණයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටන්නෙ කොහොමද? යම් අරමුණකට හිතනවා නම්, කල්පනා කරනවා නම්, අනුසය වශයෙන් හෝ පවතිනවා නම්, නොහිතුවත් කල්පනා නොකළත් අනුසය වශයෙන් හෝ පවතිනවා නම් අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා කියලා තර්කාගතයත් වහන්සේ මතක් කළා.

මම ඒක දෙකට බෙදලා ඔය පින්වතුන්ට විස්තර කළා. ආරම්භණය කියන්නෙ රූපාරම්භණ, ශබ්දාරම්භණ, ගන්ධාරම්භණ, රසාරම්භණ, පොට්ඨබ්බාරම්භණ, ධම්මාරම්භණ කියලා. ආරම්භණයෙ විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙන්නෙ ඒ අරමුණේ ඵල්බගෙන ඊට අනුව මනෝමයෙන් මොනවා හරි සිතුවොත් ඒ සිතේ තියෙන ගතිටික අර ආරම්භණයේ බැඳෙනවා.

ආරම්භණයේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම අපිට අරමුණ හම්බවෙනකොට අර සිතේ තියෙන ගතිය සිහිවෙනවා. ඒ සිත සිහිකළොත් අර රූපාරම්භණය තමයි අපිට අප්පෙන්නේ. මේ රූපය දැක්කොත් පොත කියන අදහස එනවා. පොත කියලා හිතුවොත් හිතට මේ රූපපෙ පේනවා. ඒකෙ පොදු ලක්ෂණය තමයි, දැකපු දේ තියෙනවා කියලා ඉතුරුවෙනවා.

ආරම්භණයේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටන්න නම් අනුසය ධර්මයේ දුරුවෙන්න ඕන කියලා පෙන්නවා. නොසිතනවා, කල්පනා නොකරනවා, අනුසය වශයෙන් ද නොපිහිටියොත් තමයි අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටියා වෙන්නෙ. අනුසය කියන ධර්මාවය දුරු කරන්න අපිට ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥානයක්ම ඕනවෙනවා කියලා මම මතක් කළා.

ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥානය කියන්නෙ මොකක්ද කියන එකත් කතා කළා. රූපාරම්භණයේ යථාභූත ස්වභාවය, ශබ්දාරම්භණයේ, ගන්ධාරම්භණයේ, රසාරම්භණ, පොට්ඨබ්බාරම්භණ, ධම්මාරම්භණ කියන ආරම්භණයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය ඇත්ත ඇති සැටියේ පවතින මට්ටම දකින එකයි සම්මා දිට්ඨි කියලා කිවුවෙ. ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය.

ඊට පස්සෙ ඒ ඇත්ත ඇති හැටිය දකින්න ඕන කොහොමද කියන එක, එක එක ආරම්භණය අරඬයා මම මතක් කළා. ඒ වගේ ම මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයක් කියලා දකින්න ඕන. අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආහාරයන්ගෙන් හටගෙන තියෙන්නෙ කියලා දකින්න ඕන. පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා දකින්න ඕන. ශබ්දාරම්භණ, ගන්ධාරම්භණ, රසාරම්භණ, ධම්මාරම්භණ, අරඬයාත් ඔය විදියටම දකින්න

මින. පොර්ට්‍රේට් චිත්‍රයේ විතරක් උපාදාය රූප වෙනුවට මහා භූතය කියලා දකින්න මින. ඒත් අනික් ගති රික එකමයි.

ඊට පස්සෙ මම බාහිරයි කියන්නෙ ඇයි කියන රික විස්තර කළා. මහා භූතයන්ගෙ උපාදාය රූපයක් කියන්නෙ මොකක්ද කියන කාරණාවත් විස්තර කළා. තව දුරටත් ඒක පැහැදිලි කරනවා නම්, වණී සටහන කිවුවම ප්ලයක පතිතවෙලා තියෙන ඡායාව තමයි අපිට ඒකට තියෙන මිමම. අපි නොදන්න භාෂාවකින් කෙනෙක් කතාකරනවා නම් ඒක කනට ඇහෙන ශබ්ද මාත්‍රයක් විතරයිනෙ. ඒක තමයි ශබ්දාරම්භයෙ මිමම. ඔය මට්ටම තමයි යථාභූත ස්වභාවය. දිවට දැනෙන රූපය ගත්තොත්, උපතින්ම අන්ධ කෙනෙකුට රූප නිමිති නෑනෙ. එයාට දිවට යමක් ගැටුනොත් රූප දැනෙයි. ඒ රූපය නම් කරන්නත් පුළුවන්. ලුණු රූප, ඇඹුල් රූප කියලා. නමුත් ඒ රූප දැනෙද්දී රූප අරඹයා එයාට නිමිති එන්නෙ නැහැ. උපතින්ම ඇස් නොපෙනෙන කෙනෙකුට ගන්ධය අරඹයා නිමිති එන්නෙත් නැහැ. වචන ඇහෙනකොට එයාගෙ මනසෙ අපේ වගේ රූ සටහන් ඇඳිලා නෑ. උපතින්ම ඇස් නොපෙනෙන කෙනෙකුට කයට යමක් ගැටුනොත් මෘදු බව, රළු බව වැටහෙයි. සිතය, උෂ්ණය දැනෙයි. නමුත් පුටුවක්, ඇඳක්, අතක් පයක් ඇගේ වැදුනා කියලා රූපයක් ඇඳෙන්නෙ නැහැ. සිතට හම්බවෙන ධර්ම රූපෙ ස්වභාවය තමයි, හිතෙන් දකින රූප වගේ. ඒකෙන් පියවි ලෝකෙ කිසිම දෙයක් කරන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. ඕක තමයි ඔය රූප රිකේ ලක්ෂණය.

සම්මා දිවිඳිය තියෙන කෙනාට ඇහැට රූපයක් පෙනෙනකොට විස්තර රික තියෙන්න මිනෙ. රූපය කියන එක බාහිර එකක්මයි කියන කාරණාව තියෙන්න මින. ආධ්‍යාත්මික තමන්ගෙ ශරීරය එහෙම දකින්න බැරි බවක් තියෙන්න මින. ශබ්දය හැම වෙලාවෙම බාහිරයි. ආධ්‍යාත්මික ශබ්ද එහෙම තියෙන්න බැහැ. ඒ වගේ ස්පර්ශ ආයතන හයම ආධ්‍යාත්මික බාහිර කියලා බෙදුන්නෙ නැතුව බාහිරමයි කියන මට්ටම තියෙන්න මිනෙ.

මේ පින්චතුන්ට මතකද සමචිත්ත පරියාය සූත්‍රය. ආධ්‍යාත්මික සංයෝජන ඕරම්භාගියයි. බාහිර සංයෝජන උද්ධමිභාගියයි කියලා මතක් කළේ. කාමරාග මට්ටමේ තියෙන මේ කයට තියෙන නිමිති අත පය හතරක් තියෙන, ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන ඇවිදින හතර ඉරියව්වක් තියෙන, උඩ යට සරස කියලා මනින්න පුළුවන්. කාම භූමියට අයිති මේ කයේ නිමිති අතහැරෙනවා ඒ මට්ටමේ දි.

දැන් අපිට තියෙනවා දැනගන්න මේ බාහිර ආරම්භය හැඳුන හේතු. පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදයට හේතු පහක් තියෙනවනෙ. අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආහාර, නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නොදැකීම කියලා, ඒ පහම තියෙනවා මේ

රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන ටිකට. ඇහැට පෙනෙන රූප ගත්තොත් මේ රූප හැඳිලා තියෙන්නෙ අවිද්‍යාවෙන්, කම්යෙන්, තණ්හාවෙන්, ආහාරයෙන්, කියලයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ.

දැන් අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ බාහිර තියෙන රූපයක් අපිට පේනවා කියලෙන. එහෙනම් බාහිර තියෙන ගහකොළ වල අවිද්‍යාව තියෙනවද? අවිද්‍යාවෙන් ද හැඳිලා තියෙන්නෙ? කම්යෙන් ද හැඳිලා තියෙන්නෙ? ඇයි එහෙම බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ. අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ මේ ගොඩනැගිලි, ගහ කොළ අපි ඉපදෙන්න පෙරත් තිබුනා. ඒ තියෙන වස්තු තමයි අපිට පේන්නෙ කියලෙන. ඒවත් ඒ මට්ටමට හැඳිලා තියෙන්නෙ අවිද්‍යාවෙන්, කම්යෙන්ද? නෑ. ඒකට හේතුව මේ ඇහැ හැදෙන්නෙ අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආහාර කියන හේතුවලින්.

අපි පෙර ජීවිතයේ දී කරපු කුසල වේවා අකුසල වේවා කම් නිමිත්තක් නිතර පෙනෙන කොට ඒ කම් නිමිත්ත ඇති කළේ අවිද්‍යා සංඛාර, අවිද්‍යාව නිසා කම් නිමිත්ත එතකොට නිකාන්ති ක්ෂණය කියලා අපි හැම කෙනෙක්ම ප්‍රතිසන්ධියට යන්නෙ තණ්හාව නිසාමයි. පටිච්ච සමුප්පාදෙ තණ්හා, උපාදාන, භව කියලා තියෙන්නෙ. ඒ කම් නිමිත්තෙ ඇත්ත නොදැන ඒ නිමිත්තට තණ්හා වෙලා - තණ්හාව කියන්නෙ වෙන මුකුත් නෙවෙයි ඒ මොහොතෙ ඒ නිමිත්ත නිතෙන් අල්ලගන්න කමම තණ්හාව අජ්ඣේසාසාය නිට්ඨති - එතකොට හොඳ කියලා හරක කියලා ආයෙ වෙනසක් නැහැ. ඒ පෙනන කම් නිමිත්තට තණ්හා කළාම, විඤ්ඤාණය පිහිටියාම ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මවු කුසකට බැසගන්නවා.

විඤ්ඤාණය මවු කුසට බැසගන්නකොට අවිද්‍යා කම්, තණ්හා කියන හේතු ටිකක් තියෙනවා ඒ මවු කුසේ තියෙන බිජු කළලය ඇසුරු කරගෙන තියෙන විඤ්ඤාණයට. එහෙම පැමිණි විඤ්ඤාණයට පවතින්න කන බොන ආහාරය මෙහෙත් ගන්නවා. ඒ ආහාර ලැබෙනකොට හිතේ තියෙන කම් ගති වලට තමයි රූපය රාශි වෙන්නෙ. එතකොට ඒ සිතයි, සිතුවිලියි දෙක කබලිංකාරාහාර රූපයෙ බැඳිලා තියෙන්නෙ. ඒ රූපය මේ සිතේ බැඳිලා තියෙන්නෙ. අඤ්ඤාමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය කියන්නේ.

තෙත බිත්තියකට කඩදාසියක් තිබ්බොත් බිත්තියෙ තියෙන තෙතමනය කඩදාසියට උරා ගන්නවනෙ. ඒ වගේ මේ සිතේ තියෙන ගති ටික උරාගෙන තියෙන්නෙ අර රූපෙට. ඕකට කියනවා විඤ්ඤාණය මේ කයේ බැඳිලා කියලා. මේ කය සිතේ තියෙන ගති ටික උරාගෙන තියෙන්නෙ. දැන් සිතේ තියෙන ගති වලට අනුව තමයි රූපය හැඳිලා තියෙන්නෙ. රූපය හැඩවෙන ආකාරයට තමයි සිත පවතින්නෙ. මෙහෙම නාම රූප දෙක පවතින

කොට ඇතැ, කන, දිව, නාසය ශරීරය කියන ප්‍රසාද ටික පිහිටනවා. මහා භූත රූපයෙ මේ විදියට ප්‍රසාද හැදෑනෙ සිතේ තියෙන ගති නිසයි. ඒ නිසා මේ ඇහැට කියනවා කම්ප රූපයක් කියලා. කන, නාසය, දිව, ශරීරය, කම්ප රූප සිතේ තියෙන කම් ගතිවලට අනුව හැදිලා තියෙන නිසා.

ප්‍රසාද ටික එහෙම හැදෑනෙ ඇයි?

කෙනෙක් යනවා මාළු අල්ලන්න දැලක් විශාගෙන. එහෙම යන්නේ මාළු කන්න තියෙන කැමැත්ත නිසා. ඒ වගේ ප්‍රතිසන්ධියෙ ඉඳලා විඤ්ඤාණය රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, පොට්ඨබ්බ තණ්හා කියලා අරමුණු වලට තණ්හාවෙන් ඕවා දකින්න අහන්න, විඳින්න ඕන හින්දයි මේ මවු කුසට බැස ගත්තේ. දැන් ඒ වාඩියෙ ඉඳලා දැල එලාගෙන ඉන්නවා මාළු අල්ලන්න. මාළු කන්න තියෙන කැමැත්ත නිසා. විඤ්ඤාණය රූපයට බැසගෙන එයාගෙම හිතේ තියෙන ගති වලට හඳුනු මේ වක්ඛු ප්‍රසාද, සෝත ප්‍රසාද කියන්නේ දැල.

පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, වණී, ගන්ධ, රස, ඕජා කියන ශුද්ධාෂ්ටක මට්ටමේ රූප කලාප ටිකක් තමයි, අවකාශ ධාතුවේ තියෙන්නේ, වණී, ගන්ධ, රස, ඕජා කියන උපාදාය රූප ටික මහාභූතයන්ගෙන් වෙන් කරන්න බෑ. ඔහොම රූප කලාප තියෙන තැනක මේ ඇහෙන් තමයි වණී සටහනක් හඳුලා පෙන්නන්නේ. ඒ වණී සටහන හිතටම විඳින්න හඳුලා තියෙන්නේ. අපි අපේ කම්යට විඳිනවා මිසක බාහිර කිසි දෙයක් විඳින්නේ නැහැ.

කම්යම විඳිනවා කියන්නේ පුරාණ කම්යට ආයතන ටික හදාගන්නා. ඒ හදාගත්ත ආයතනයන්ගෙන් අපි කැමති විදියට බලන්න රූප හඳුලා දෙනවා. අපිට විඳින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ ඇහෙන්නම හඳුනා රූපෙ. ඒ නිසා මේ පෙනෙන රූපය හැදෑන ගති ටික කියන්න වෙන්නේ ඇහැ හැදෑන ගති ටිකෙන්මයි. ඇහැ හැදෑවේ අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, කන බොන ආහාරය කියලා මේ ටික ඔක්කොම එකතු වෙලාගෙන මේ ප්‍රසාද ටික හැදෑනේ. ඒ කියන්නේ මහා භූත රූපයයි, චිත්ත වෛතසික ටිකයි එකතුවෙලා තමයි නාම රූප වෙලා සළායනන වෙලා තියෙන්නේ. ආයතනවලට හේතුව නාමරූප, නාම ධර්ම රූපයටත්, රූපය නාම ධර්මයන්ටත් හේතුවෙලා. නාම රූප පච්චයා සළායනන,

ආයතනවලට හේතුව නාම රූප, නාම රූපයට හේතුව විඤ්ඤාණය. ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය පැමිණි නිසයි, මේ රූපය සවිඥානක වුනේ. ඊට පස්සෙයි අඤ්ඤාඤ්ඤාව ඔවුනොවුනට උපකාරී වුනේ. විඤ්ඤාණය එතනට පැමිණෙන්න හේතුව කම් නිමිත්ත. කම් නිමිත්තට හේතුව අවිද්‍යාව.

මේ නාම රූපයන්ගෙන් අනුග්‍රහ දක්වපු ප්‍රසාද ටිකක් තියෙන්නේ. එබඳු ප්‍රසාද ඉදිරිපිටට එන්නේ ශුද්ධාජිටක මට්ටමේ රූප කලාප ටිකක්. ඇහෙන්න ඒ දිනා බලන්නකොට හැඩ සටහනක්, වණී සටහනක් උපද්දලයි හිතට පේන්නේ. ඒ බාහිර රූපය හැඳෙන්න තියෙන හේතු ටිකට කියන්න තියෙන්නේ ඇහැ හැදුන හේතු ටිකමයි. දැන් මෙතන තියෙන මහා භූත ටික නෙමෙයි මේ පෙන්නන්නේ. උපාදාය රූපය. ඒ උපාදාය රූපය හදලා තියෙන්නේ ඇහෙන්න.

මම උපමාවක් කියන්නේ, වැලි කැට ටිකක් තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් හදලා පෙන්නන්නේ ඇහෙන්න. ඒ පෙනෙන වණී සටහන ඇහැ නිසයි අපිට පේන්නේ. එහෙත්ම ඒ රූපයටත් කියන්න තියෙන්නේ ඇහේ ගති ටිකමයි අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කම් ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන්, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙනුයි මේ වණී රූපය කියන එකත් හැඳෙන්නේ කියලා. එහෙම නැතුව ඒ සටහන හදන වෙත කෙනෙක් නෑ. ඒකට වෙත අයිතිකාරයෙක් නෑ. ඔය නිසයි අපි අපේම කම්ය විඳිනවා, අපි ලෝකය හදාගෙන පරිහරණය කරනවා කියලා කියන්නේ.

කනට ශබ්ද ඇහෙනකොටත් එහෙමයි. කන නිසා ශබ්දයක් උපද්දලා ඒ ශබ්දයයි අපිට අහන්න සලස්වලා තියෙන්නේ. අපි අපේ පීච්ටෙන් එළියට ගිහිල්ලම නෑ කවදාවත්. යන්නෙන් නෑ. ඒකයි මේ බිත්තර කටුවක් ඇතුළේ ඉන්නවා වගෙයි කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ උපමා කළේ. අපි අපේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් ඔබ්බට කවදාවත් ගිහිල්ලා නෑ. ගිහිල්ලත් නෑ. යන්නෙන් නෑ. ලෝකය කියලා කිවුවේ ඒකට. ඒ කනෙන් හදලා දෙන ශබ්ද රූපය තමයි, ආපනු හිතට විඳින්න හදලා තියෙන්නේ. ඒ ශබ්ද රූපයට හේතු ටික කියන්න වෙන්නේ කන හැඳෙන්න තිබුන හේතු ටිකෙන්මයි. අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආහාර තමයි කන හැඳෙන්න හේතු වුනේ. එබඳු කනෙන් හදලා පෙන්නන ශබ්දයටත් කියන්න වෙන්නේ ඔය හේතු ටිකමයි.

හැබැයි පොඩි වෙනසක් තියෙනවා. ඔය රූපපටයි ශබ්දපටයි කියනවා අසම්පත්තගාහි කියලා. ඒ කියන්නේ ඇහැ, කන කියන ධර්මා දෙක මුල්වෙලා තමයි රූප, ශබ්ද හදලා තියෙන්නේ. එතකුදු වුවත් මහා භූත තිබූ තැනම තිබිය දී රූ සටහන් හදලා පෙන්නන්න පුළුවන්කම තියෙනවා ඇහැට, මහා භූත තිබූ තැනම තිබිය දී ශබ්ද රූපයක් හදලා පෙන්නන්න පුළුවන්කම තියෙනවා කනට. ඒ හින්දා ඒ බාහිර මහාභූත මේ ප්‍රසාදවලට ඇවිල්ලා හැපෙන්නම ඕන නෑ. එහෙම තියෙන තැනම තියෙද්දී රූප, ශබ්ද හදන හින්දා කියනවා අසම්පත්තගාහි කියලා. පැමිණෙන්න ඕන නෑ.

ධර්මය පෙන්නනවා ගිනි ගොඩක් පේනවා නම් ඕක ඇහේ වැදිලා නම් පේන්නේ ඇහැ පිච්චෙනවනේ. නමුත් එතනම තියෙද්දී අපිට ඒ සටහන බලන්න

පුළුවන්. අකුණක් ගහනකොට තිබූ තැනම තියෙද්දී අපිට හඬ අහන්න පුළුවන්. කනට හෙණ හඬ වැදුනොත් කන පුපුරලා යයි. නමුත් එහෙම වෙන්නෙ නෑ. ඒ නිසයි රූපය, ශබ්දය කියන එක තාක්ෂණ ක්‍රම ඔස්සේ පවා යවන්න පුළුවන් වෙලා තියෙන්නෙ. අනික් ඒවා ගන්ධය, රසය, ස්පර්ශය එහෙම යවන්න බෑ. රූපය, ශබ්දය, ඒ ඒ තැනම තිබිය දී ඔසොවලා ගන්න පුළුවන්.

දිව හැදිලා තියෙන්නෙත් අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආහාර කියන ටිකෙන්. හැබැයි සම්පන්නගානී. බාහිර තිබුනට රස දැනෙන්නෙ නෑ. මහාභූත ටික ප්‍රසාදයෙ වදින්නම ඕන. වැදුනහම මහාභූතයන්ගෙ තියෙන වණී, ගන්ධ, රස කියන කොටස්වලින් රස කොටස උදුරලා අරගෙන රසයක් හදලා හිතට විඳින්න සලස්වනවා. මහා භූත වල තියෙන රස කලාප ටික නෙමෙයි. ඒක උදුරලා අරගෙන හදන රසයක්. ඒ නිසයි කෙනා කෙනාට දැනෙන රසයෙ වෙනසක් තියෙන්නෙ එකම කෑමක වුනත්.

චක්‍රවර්ති රජ කෙනෙකුට රස නහර සත්සියයක් පිහිටලා තියෙනවලු. සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙකුට දැනෙනවට වඩා සියගුණයක් වැඩිපුර රසය දැනෙනවා කියනවා, එයාගෙ කමියට. එබඳු රසයක් හදලා දෙන්න පුළුවන්කම තියෙන එකම අග්ගරාවක් අපිට ඒ රසය දෙන්නෙ නෑ. චක්‍රවර්ති රජතුමාට වැඩියෙන් රසය දෙනවා. හේතුව රස රූපය ඇති කිරීමේ හැකියාව දිවේ තියෙන නිසා. දිවෙන් උපද්දපු ඒ රස රූපෙටයි ඒ රජතුමා බැඳෙන්නෙ. අපේ මට්ටමට උපද්දපු රස රූපෙටයි අපි බැඳෙන්නෙ. මහා භූතය උපකාරක ධර්මයක්. නමුත් අවස්ථාවට තමන්ගෙ ආයතනය හරහා උපද්දපු දේ මිසක අපිට හම්බවෙලා තියෙන්නෙ අපේ ආයතනයට හමු නොවුන දෙයක් ගැන අපි දන්නෙ නෑ.

ඕකම තමයි මං ඔය ඇහැට පෙනෙන එකටත් කියන්නෙ. එකම වණී සටහන දැනුත් ඇති අපි දන්නෙ නෑ. මට පේන හැඩතලම ද ඔය පින්වතුන්ටත් පේන්නෙ කියලා. ඔය පින්වතුන්ට පේන දේම ද මට පේන්නෙ කියලා කියන්න බෑ. ඔය කියන්නෙ වණී අන්ධතාවය කියලා එකක් ගැන. අපි කොළ පාටයි කියන අරමුණම කෙනෙකුට රතු පාටට පේනවා. සමහරුන්ට රතු පාට පේන්නෙ නෑ. රූපය පෙනෙනවා වණී පිළිබඳ අන්ධතාවක් තියෙනවා. මම කියන්නෙ බාහිර තියෙන පාට නම් පෙනෙන්නෙ, තියෙන දේ නම් පෙනෙන්නෙ, එකම වණීය කෙනෙකුට දෙආකාරයකට පෙනෙන්නෙ කොහොමද? වණී අන්ධතාවය කියන්නෙ ඇහේ ස්නායුවල දෝෂයක්. යථාර්ථ වශයෙන් බැලුවොත් කම් දෝෂයක්.

මේ ආයතන බාහිරයි කියලා අපිට හිතනට ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටිකෙන් උපද්දපු - අපි උදාහරණයක් හැටියට ගත්තොත් ඇහැ නැතිනම් රූපයක් ගැන මිම්මක් තියෙයිද? බාහිරයි කියලා තර්ක කරන්න හරි රූපයක් ගැන දැනුමක් එන්නෙ ඇහැ හරහානෙ. ඇහැ නැත්නම් තිබුන එකක්මයි හම්බවෙන්නෙ කියලා තර්ක කරන්න මිම්මක් තියෙයිද අපිට. නෑ. තියෙන ශබ්දයක් ඇහෙන්නෙ කියලා හරි ශබ්දය ගැන තර්ක කරන්න මිම්මක් හම්බවුනේ කන නිසයි. ඒ වගේ දිව නැත්නම් රූපයට මිම් නැහැ.

ගන්ධ රූපය කියන එක උපද්දන්නෙ නාසයෙන්. කයට දැනෙන පොට්ටිබිබිය මහා භූත වුනත් ඒ වෙලාවෙදී මහා භූතයන්ගේ තියෙන පඨවි ගතිය දැනෙන්නෙ කාය ප්‍රසාදය හරහායි අපිට. මහා භූතයන්ගෙ නෑ සීතල මහා භූත, උණුසුම් මහාභූත මේ කයට සාපේක්ෂවයි පඨවි ධාතුවෙ ගති වෙනස්කම් තේරෙන්නෙ.

නිත්‍ර කියන එක කලම අවිද්‍යා, කම්, තණ්හාවන්ගෙන් යුක්තයිනෙ. ඒ අවිද්‍යා කම් තණ්හාවෙනුත්, කන බොන ආහාරයන්ගෙනුත් උදවු ලබලා ගත්ත රූප නිමිති, ශබ්ද නිමිති, ගන්ධ නිමිති, රස නිමිති, තමයි මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් අපිට ධම්මායතනය හරහා ලැබෙන්නෙ. ඒවට අනුබද්ධවමයි තව යමක් අපි හිතනවා කියලා හිතුවනම් මේ ස්පර්ශ ආයතන පහෙන් සම්බන්ධ කරගත්ත දේවල් අනුවමයි ගොනු කරලා අපි හිතන්නෙ. ඒ විදියට හිතට පහළ වෙන දේවලුත් අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආහාර.

ඔය පින්වතුන්ට දකින්න පුළුවන් කමක් තියෙන්න ඕන මේ පෙනෙන රූපය හැදිලා තියෙන්නෙ බාහිර දේකින් කියලා හිතන්නෙ නැතුව - ඕකෙන් හොඳට පෙන්නනවා එක සිද්ධියක්, බඹයක් පමණ ශරීරය තුළින් ලෝකය දකින්න කියන සිද්ධිය - ආධ්‍යාත්මික හේතු නිසා ඇහැ හැදිලා ඒ ඇහෙන්න උපද්දපු යමක් නම් අපිට පෙනෙන්නෙ, අපිට බාහිර දෙයක් හම්බවෙලා තියෙනවද? අපි හම්බකරගත්ත දෙයින් අපි ජීවත් වෙලා තියෙන්නෙ. 'කම්මස්ස - කොමිති කම්ම යොති කම්මබන්ධු කම්ම පටිසරණා.'

කම්ය උත්පත්ති කොට නෑදෑකොට පිහිටකොට පිළිසරණ කොට පවතිනවා. යම් කම්යක් හොඳට හෝ නරකට හෝ කළොත්, ඒකෙ විපාක තමන්ටම විඳින්න වෙනවා.

සමහර ප්‍රේත ආත්ම තියෙනවා ඇතින් බලනකොට ජලය පේන්නෙ නෑ. පේන්නෙ ලේ සැරව වගේ. ඒ දිහාම වෙනත් කෙනෙක් බැලුවම එයාට පේනවා වතුර කියලා. කම්යට ඔය ප්‍රසාද ටික වෙනස් වුනොත්, වතුර ටික ලේ සැරව වගේ පෙනෙනවා වුනත්, ඒ වතුර ටිකම අපිට පෙනෙනවා වතුර කියලා.

කමිය වෙනස් වුන කෙනාට ඒක පෙනෙන්නෙ ලේ සැරව වගේ. දැන් වතුර ටිකක් පොවාගන්න පුළුවන් වෙයිද එයාට. තමන්ට පිහිට, තමන්ට පිළිසරණ තමන්ගෙ කමිය. එයාගෙ කර්මයම වෙනස් වෙලා, වතුර පෙනෙන ඇහැක් හදලා දුන්නොත් විතරයි එයා ඒක බොන්නෙ. නැත්නම් පොවන්න බෑ. අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ අම්මා, තාත්තා, නෑදෑයෝ තමයි අපිට පිහිට පිළිසරණ කියලා. නෑ කර්මයයි අපිට පිහිට පිළිසරණ.

ලෝකෝත්තර කියන්නෙ, ලෝකය කියන කාරණාව අතහැරලා බලයක් පමණ ශරීරය තුළින් ලෝකය හටගෙන නිරුද්ධ වෙන බව දකින දර්ශනය. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ ආරම්භණ අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආභාරයන්ගෙන් හැදුනා කියනකොට ඔන්න ඔය ටික දැනගෙන තියෙන්න ඕනෙ.

‘අනුත්වා සම්භූතං නුත්වා න භවිස්සති’

පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලත් දකින්න ඕන. ඇහෙන්න බලන නිසා ඇහෙන්නමයි මේ රූ සටහන උපද්දලා පෙන්නන්නෙ කියලා දැක්කොත්, දකින්න කලින් තිබුනා නෙමෙයි. දැක්කට පස්සෙ තියෙනවා නෙමෙයි, අවස්ථාවට උපද්දපු දේකුයි පේන්නේ කියන එකත් දකින්න ඕනෙ.

මම ඕකට කියන්නෙ මිරිඟුව තියෙන තැනක ජලය වගේ පේනවා නම් අපිට පෙනෙන ජලය වගේ රූපය ඇහෙන්න හදපු එකක් මිසක ඒක අර හලියන මිරිඟුවේ තියෙන එකක් නෙවෙයි. ඒ හලියන මිරිඟුවත් ඕන, මේ ඇහැත් ඕන, හිතත් ඕන ජලය වගේ රූපෙ උපද්දන්න. ඒ නිසා අපිට හම්බවුන ඒ රූපෙට කියන්න වෙන්නෙ අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා, ආභාරයන්ගෙන් හැදුන කියලා. ජලය වගේ පෙනෙන රූපෙ ස්වභාවය තමයි ඇහෙන්න බලපු නිසාම පෙනෙන බව. එතකොට දකින්න පෙර තිබුනා නෙමෙයි. ඇතින් බලන නිසාමයි පෙනෙන්නෙ. දැකීමෙන් පස්සෙ තියෙනවා නෙමෙයි. ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා.

ඒ වගේ මේ ඇහැට පෙනෙන රූපාරම්භණයෙ යථාභූත ඥාණය කියලා කියන්නෙ, දකින්න පෙර තිබුනා නෙමෙයි. මහාභූත තියෙන තැනක ඇහැ නිසයි මෙබඳු සටහනක් හදලා පෙන්නන්නේ, කියන එක එයා දන්නවා. අපි බත් උයාගෙන කනවා වගේ, තේ හදාගෙන බොනවා වගේ, රූප හදාගෙනයි පරිභරණය කරන්නෙ. ඇහැ අහකට ගන්නකොට දැකපු දේ තියෙනවා නෙමෙයි. නමුත් ඇහැට නැවත එබඳු ධාතුව ගැටුනොත්, එබඳු රූපයක් හදන්න පුළුවන් හේතුව තියෙනවා.

හැම වෙලාවෙම ධාතු නානත්වය නිසා සංඥා නානත්වයක් පහළ වෙනවා. සංඥා නානත්වය නිසා ධාතු නානත්වයක් වෙන්නෙ නෑ. ඒ බව හොඳට දකින්න. අපි කියමු මිදි, අඹ, කෙසෙල් ගෙඩි කියන තුන එකට එකතු කරලා බිමක් හැදුවොත්, ඒ බිම බොහකොට අපිට යම් රසයක් දැනෙයි. ඒ පළතුරු වග්ගී තුනම එකතු වුනාම ඒ දැනෙන රසය සිහිකරලා ඒ රසය මිදි වලින් ගන්න උත්සාහ කළොත් ලැබෙයිද? අඹ වලින් ? කෙසෙල්ගෙඩි වලින්? ලැබෙන්නෙ නෑ. ඒ තුනම එකතු වුනාම මේ පැත්තට එලයක් එනවා, ඒ වග්ගී එකකටවත් අයිති නැති. එකක් එකකුත් නෙමෙයි, ඔක්කොමත් නෙමෙයි, ඒවා නැතුවත් නෙමෙයි. ඒවා නිසාම රසයක් ලැබිලා තියෙනවා. - හේතු නිසා හටගන්න එලය දැන් හේතු ටිකේ නෑ - මේ රසය සිහිකරලා එයාට මිදි ගෙඩියට හෝ අඹ ගෙඩියට හෝ කෙසෙල් ගෙඩියට හෝ අත දාන්න බැරිවෙන්න ඕන.

රසය සිහිකරලා ආයෙත් මෙහාට අත දානව කියන්නෙ ආයෙත් හේතු ටික හදනවා. අපේ මේ රස තණ්හාව තිබුනොත් වෙන්නෙ මොකක්ද? එයා අඹයි, කෙසෙලයි, මිදියි එකතු කරලා ආයෙත් මේ රසය හදනවා. හදලා ආයෙත් මේ රසය තියෙන්නෙ මෙහෙ කියලා ආයෙත් එකතු කරනවා. එකතු වුන නිසාමයි හැදෙන්නෙ මේ එලය හේතුවෙ නෑ කියලා එයාට තේරෙන්නෙ නෑ. ඒ වගේ ඇහැර, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණා කියන තුන්දෙනා නිසා අපිට මෙඬු සටහනක් පෙනෙනවා. ඒ පෙනෙන්නෙ ඇහැර උදවු කරලා රූපය හදලා, ඇහැරයි රූපයයි දෙන්නා නිසා හිත ඉපදිලා, අවස්ථාවටත් හැදෙන්නෙ එහෙමයි. තුන්දෙනා ඔවුනොවුන්ට උපකාරීව උපස්ථම්භකව අවස්ථාවටයි හැදෙන්නෙ. හැදිලා මෙහෙම රූපයක් පේනවා. මේ පෙනෙන රූපය ඇහැරට අයිතිත් නෑ. රූපෙට අයිතිත් නෑ. හිතට අයිතිත් නෑ. පෙනෙන රූපය හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් දැකපු එක තියෙනවා කියලා නොයන්න ගියාම ආයෙත් ඇහැරයි, රූපය හැදෙන්න හේතුවුන ධාතුවයි, සිතයි එකතු කරන එක කරන්නෙ. ආයෙ මේ වගේ රූපයක් හැදෙනවා. ආයෙත් පේනවා. ඔහොම තමයි මේ චක්‍රය යන්නෙ.

අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා කිවුවෙ, අවස්ථාවට ආයතනයන්ගෙන් උපද්දලා නම් පෙන්නන්නෙ, ආයතනයන්ට ගෝචර වෙන්න ඉස්සෙල්ලා, අපේ ඉදිරියට ඒ වස්තුව මහා භූතය පැමිණෙන්න ඉස්සෙල්ලා එඬු රූපයක්, ශබ්දයක්, ගන්ධයක්, රසයක් තිබුනා නෙමෙයි. හම්බවෙන වෙලාවට ද, - මජ්ඣිම නිකාය ලිපිපති - මැද දු තියෙන දෙයක් හම්බවෙන්න බැහැ. වච්ඡානසය ද මෝහය තියෙන්න බැහැ. අතීත අනාගත දෙක අතහැරලා වච්ඡානසක ජීවත්වෙන්න පුළුවන්. අතීතය සිහිකරන්නෙත් නෑ. අනාගතය සිහි කරන්නෙත් නෑ. මිරිශුව

නියෙන තැනක වතුර වළක් නියෙන්නෙ කියලා වච්ඡානසක රැවටුනොත් හරිද? හරියන්නෙ නෑනෙ.

අතීතය සිහි නොකළත්, අනාගතය සිහි නොකළත් මැද ද තැවරෙන්න බැහැ. වච්ඡානස ද ‘අනුත්වා සම්භූතං’ පෙර නොතිබීමයි හටගන්නෙ. මේ ඇහෙන්න බැලුව නිසාම උපද්දපු රූපෙකුයි පේන්නෙ කියන මට්ටම නියෙන්න ඕන. මේ ආයතනයන්ගෙන් හදලා පෙන්නන රූපයක් කියන එක නියෙන්න ඕන. එහෙම වුනාම ඉබේමයි ඇහැර ඉවතට යනකොට ම දැකපු එක නැතිවෙනවා කියන එක තේරෙන්නෙ.

සම්මා දිට්ඨිය කියනකොට මේ ආරම්භණ හය බාහිරයි කියලා නියෙන්න ඕනෙ. මහා භූත හෝ මහා භූතයන්ගේ උපාදාය රූපයි කියලා ඒ රූපයන්ගේ ගති ටික තේරෙන්න ඕන. උපාදාය රූපය කියනකොට ‘දිට්ඨෙ දිට්ඨ මත්තං, සුතේ සුත මත්තං, මුතේ මුත මත්තං, විඤ්ඤානෙ විඤ්ඤාන මත්තං’ කියලා. මේ රූපායතනයෙන් දැකීම් කෘත්‍යය විතරමමයි කරන්න පුළුවන්. වෙන කිසිම වැඩක් කරන්න බෑ කියන මට්ටම නියෙන්න ඕන. ජලයට වැටුන ජායාරූපය ඇහැරට පේනවා විතරමයි වෙන කිසිම දෙයක් කරන්න බැහැ.

කනට ඇහෙන ශබ්දය ඇතිම් කෘත්‍යය විතරමයි, වෙන කිසිම දෙයක් කරන්න බැහැ. නාසයට දැනෙන ගන්ධය, ගඳ සුවඳ දැනීම විතරමයි කරන්න පුළුවන්. දිවට රස දැනීම් කෘත්‍යය විතරමයි. කයට ස්පර්ශ කෘත්‍යය විතරමමයි. සිතට සිතීම් සිතීමක් විතරමමයි වෙන්න ඕන.

අවිද්‍යා, කමී, තණ්හා, ආහාර කියන හේතු නිසා රූපය හැදෙන බව දැකින්න ඕන. බාහිර රූප හැදෙන හේතුව ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන් දැකින්න. ඔය පින්වතුන් විශාල ගොඩනැගිල්ලක් උඩට නැගලා ඉන්නකොට ඇත නියෙන දේවල් පේනවා නම් නිතන්නෙ ඇත ඒ දේවල් නියෙන නිසා පේනවා කියලයි. නමුත් හොඳට බැලුවොත් ඒ දේවල් දැකින්න හේතුව ගොඩනැගිල්ල උඩට නැගපු එක. හේතු දැකින්න ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන්. දැන් ඔය පේන දේවල් නැති කරන්න නම් බාහිර නියෙන ගහකොළ නැති කරන්න ඕන නෑ. තමන් ගොඩනැගිල්ලෙන් බැස්සම පේන දේවල් ඉබේම නැතිවෙයි. ඒ වගේ පෙනිම්, ඇතිම් ඇතිවෙන්න හේතු නියෙන්නෙ ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන්. ඒක බාහිරෙන් දැකින්න එපා.

පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිව නැති වෙනවා කියලා දැකින්න. ඔන්න ඔය ටික පෙනෙන මට්ටමට ආවොත්, - නිතනවා නෙවෙයි, පෙනෙන මට්ටම - ජරා මරණ දුක එන්න හේතු නෑ. අඩන්න, වැළපෙන්න,

ශෝක කරන්න හේතු නෑ. කෙනෙක්ගෙන් නින්දා අපහාස අහන්න, ඔළුවේ කැක්කුම්, බඩේ කැක්කුම් විඳින්න ජීවිතයක් හම්බවෙන්නෙ නෑ. එතකොට කියනවා අහසෙ පාවෙන කොඩියක් වගේ ඒ ජීවිතේ. මුළු ආත්ම භාවයම ඒ පේන අරමුණ විතරයි. සළායතන ටිකෙන් ජීවත්වෙන්නෙ එයා. හටගන්න යම් ආයතනයක් තියෙනවද ඒ ආයතනයේ ගතිය, යථාතුන ස්වභාවය යම්සේද, නුවණ එසේයි. නුවණ යම්සේ ද, ඒ ගතිය එසේයි. පෙර පසු මනස අසීමිත ශුන්‍යතාවයක පවතිනවා.

අපි වගේ ඇහෙන්න බලන එකට කනිත් අහන ඒවා, කනිත් අහන එකට ඇහෙන්න බලන ඒවා ආයතන ගැට ගහලා නෑ. එක ජීවිතයක එක ස්කන්ධයකින් හැම වෙල්ලේම ජීවිතේ පවතිනවා. එක ස්පර්ශයයි එතන තියෙන්නෙ. ඒකෙ ද ඇත්ත ඇති හැටියෙ පෙනෙනවා.

ඔය මට්ටමට ගියාමයි විඤ්ඤාණය පිහිටනවා කියන එක නොවෙන්නෙ. මන්තේ කටයුත්තක් නෑ. කළයුත්ත කළා කියන ශූන්‍ය දුර්ශනය එළඹ සිටිනවා. ඔතෙන්නට කියනවා අවිජ්ජායත්තවෙව අසේස විරාග නිරෝධො සංඛාර නිරෝධා කියලා. අවිද්‍යාව ශේෂයක්වත් නැතිවුනොත් සංඛාර නෑ. නිමිති නෑ. දැකපු දේ ඇතිබවට හිටින්නෙ නෑ. අහපු දේ ඇතිබවට හිටින්නෙ නෑ. ගඳ සුවඳ දැනුන දේ ඇති බවට හිටින්නෙ නෑ. සංඛාර නිරෝධො විඤ්ඤාණ නිරෝධා, විඤ්ඤාණ නිරෝධො නාම රූප නිරෝධා. හටගන්න ධර්මයෝ නිරුද්ධයි කියන නුවණ නිසා මේ ඔක්කොම නිරෝධයට යනවා.

හැබැයි හිතන්න පුළුවන්, කියන්න පුළුවන්, කරන්න පුළුවන් කර්ම රැස්වෙන්නෙ නෑ. හිතුවොත් හිතපු එක නිරුද්ධයි කියන නුවණ හිටිනවා මිසක, හිතන්න බැර නෑ. වචන කතා කරන්න බැර නෑ. කියන්න පුළුවන්. කියපු දේ කීමෙන් පසු නිරුද්ධයි වෙනවා. යමක් කරන්න පුළුවන්. කරන දේ කිරීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි වෙනවා. කම් රැස්වෙන්නෙ කොහොමද? දැන් ඔය පින්වතුන් මොනවා හරි හිතන්නකො. හිතපු එක නිතීමෙන් පස්සෙ ඉවර වෙනවද නැද්ද? ඉවරවෙනවා. නමුත් ඇයි ඒකට කම් රැස්වෙනවා කියන්නෙ. ඇයි ඉවරවුනේ නැතිවෙන්නෙ?

අපි කාට හරි බැන්නා හෝ හොඳ කිවුවා හෝ ඒක ඉවර කරනවනෙ. නමුත් ඇයි වටි සංඛාරය ඉවර වෙන්නෙ නෑ, ඒක රැස්වෙනවා කියලා කියන්නෙ?

කයින් යම් ක්‍රියාවක් කරලා ඒක ඉවර කරනවනෙ. නමුත් ඇයි ඒක නිරුද්ධයි කියන ගණයට යන්නෙ නැත්තෙ? ඔන්න ඔතන හොඳට බලන්න. ඇස් ඉදිරිපිටට එන වස්තුවෙ නිමිත්තට නම් කෝප්පෙ කියලා හිතුවෙ,

හිතන සිතිවිල්ල නැතිවුනාට හිතපු නිමිත්ත ඇති තාක් කෝප්පෙ තියෙනවා වගේ තේරෙන්නෙ. කෝප්පෙ ගන්න, කෝප්පෙ දෙන්න කියලා වචන ටිකක් කියලා ඒ වචන අතහැරුනාට වචි සංඛාරය අතහැරුනා කියන්නෙ නෑ. ඒ වස්තුව සිතිවෙනකොට අර විස්තර ටික ඒත් එක්ක තියෙයි.

කෝප්පෙ පූජා කිරීම හෝ කෝප්පෙ හොරකම් කිරීම කයින් කළොත්, ඒ ක්‍රියාව ඉවරවුනාට මේ වස්තුව ඕනෙන් නෑ ඒ හදාගත්ත කම් නිමිත්ත තියෙනවා. මරණාසන්න මොහොතෙ ඔය නිමිත්ත සිතිවෙනකොට ඔක්කොම විස්තර ටික ඒකෙ තියෙයි. ඒ හින්දයි කම් රැස්වෙනවා කියලා කියන්නෙ. හිතපු, කියපු, කරපු දේවල් නැතිවෙන්නෙ නෑ අර නිමිත්තට බැඳෙනවා. මරණාසන්න මොහොතෙ සිතීම, කීම, කිරීම් රැස්වෙලා තිබුන දැකපු අහපු රූප ශබ්ද නිමිති ටික ඇස් ඉදිරිපිටට එන එකයි වෙන්නෙ. නිතීම කීම කිරීම කරන්න උපකාරී වුන ඒ නිමිත්තම හටගෙන නිරුද්ධ වුනොත් කම්ක්ෂයයි. කම් නිරෝධයට යනවා කියලා කියනවා.

එහෙම වෙන්න නම් අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටන්න ඕන. යථාභූත දුෂ්ඨයට ආවොත් විතරමයි දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියලා කියන්නෙ. මෙන්න මේ මට්ටමට අපේ මනස හදාගන්න ඕනෙ.

දැන් මම ඔය කිවුව ටික ඔය පින්වතුන්ට පීචිතේට යොදාගන්න පුළුවන් ද? අමාරුයි නේ. එහෙම බෑ කියන එකෙන් කියනවා තවම අර්හත් මාගී ඥානයක් නෑ කියලා. රහත් වෙලා නෑ කියලා. නොපිහිටා ඉන්න නිසා. නමුත් ඒක තවම පෙනෙන්නේ ඒ මට්ටමේ ගතිය හිත තිබ්බටත් හිතාගන්නවත් බෑ. ආධ්‍යාත්මිකයි බාහිරයි කියලා කිවුවටත් ඒක හිතාගන්න බෑ. ඒ කියන්නෙ තාම දිට්ඨි සම්පන්න බව යෙදිලත් නෑ. මම මේ කියන්නෙ දහම. ඔය පින්වතුන් කාටවත් එහෙම නෑ කියන්න හදනවා නෙමෙයි. තේරෙන්නෙ නැතිනම් අපිට තාම එහෙම නුවණක් නෑ. තේරෙනවානම් එහෙම නුවණක් තියෙනවා. තේරෙනවා කියන්නෙ සංකල්පයකින් හිතන එක එහෙම නෙවෙයි.

තමන්ට පුළුවන් වෙන්න ඕන අත පය හතරම නැතිවෙන විදියට මේ දුර්ශනයට හිත තබාගන්න. හිත තබන විදියට ම මේ ශරීරය අතුරුදහන් වෙන්න ඕන. කෙලින්ම රූපාරම්මණය විතරයි තියෙන්නෙ. හැබැයි ඒකෙන් මේ ගති ටිකක් තියෙනවා. හොඳට සිහි කරන්න කියන තැනකින් යෙදෙන්න ඕන. එතකොට තමයි තේරෙනවා කියන්නේ. නමුත් එහෙම තැනක් නැත්නම් දැන් තමන් දන්නවා ආරම්මණය අරඹයා හිතුවත් කල්පනා කළත් අනුසය වශයෙන් පැවතුනත්, නොහිතුවත්, කල්පනා නොකළත් අනුසය වශයෙන් පවතිනවා නම් ඒකාන්තයෙන් සසර ඉවර නෑ කියලා දන්නවා. අනුසය

වශයෙන් නොපවතිනවා කියන්න නම්, ඇහැට රූපයක් පෙනෙන කොට ඒ රූපායතනය ඇත්තම ඇත්ත පෙනෙන ගති රික අපේ මනසෙ තියෙන්න ඕන. රූපායතනය ඇත්තම ඇත්ත කියන්නෙ,

- රූපය බාහිරයි
- මහා භූතයන්ගෙ උපාදාය රූපයක්
- අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආභාරයන්ගෙන් හැදිලා තියෙන්නෙ
- පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙනවා.

කියන දැක්ම තමන් ගාව තිබුනොත් මේ රූපායතනය අරඹයා, අඬන්න වැළපෙන්න සත්වයෝ පුද්ගලයෝ, ජරා, මරණ කිසිවක්ම නැහැ. ධර්මතාවයක් විතරයි. ඔය මට්ටමට තමයි, සම්මා දිට්ඨිය කියන්නෙ. ඒකට මම අර්ථයත් පෙන්නුවා.

රූපය බාහිරයි කිවුවම මේ මට්ටම දැනෙන්න ඕන. අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආභාර කියලා කිවුවෙ ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙ හේතු රික නිසයි, මේ පේන්නෙ කියන එක. බාහිර තියෙන දෙයක් කියලා, පෙනෙන එකට හේතුව හැටියට බාහිරට නැඹුරු වෙන්න ඒපා කියන එකයි මේකෙන් කියන්නේ කියන කාරණාව පෙන්නුවා. උපාදාය රූපයක් කිවුවම රන් රිදි මුතු මැණික් ගෙවල් දොරවල් යාන වාහන ඉඩකඩම් මිල මුදල් වාසනාව අවාසනාව ගෙනත් දෙන වස්තු නැහැ. වණී සටහන් මාත්‍රයක්, විත්‍ර මාත්‍රයක් විතරයි තියෙන්නේ කියන එක පෙන්නුවා.

පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියන එකෙන් තමන්ගෙ ආධ්‍යාත්මයෙන් හදාගත්ත දෙයක් පේන්නේ කියන එක පෙන්නනවා. ඔය රික අහගත්තත් මනස තවම එතෙන්නට ගන්න බැහැ.

අපිට පාරමිතා සම්පූර්ණ වෙලා නැහැ කියලා දැන් පැත්තකට වෙලා ඉන්නද තියෙන්නෙ. නෑ. ඒ නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පූජිතාග ප්‍රතිපදාව කියලා කොටසක් පැනෙව්වෙ. සතර සතිපට්ඨානය පැනෙව්වෙ.

යථාභූත ස්වභාවය නොපෙනෙන්න හේතුව ආචරණීය ධර්මයෝ මනසේ පිරිලා තිබීම. දැන් ආචරණීය ධර්ම දුරුකර ගන්න ඕන. ඔය දකින මට්ටමට ගන්න අපිට ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා. ඒකත් ශිල සමාධි ප්‍රඥාම තමයි. ඒක තමයි පූජී භාග ප්‍රතිපදාව. ඔතෙන්නට තමයි සම්බන්ධ වෙන්නෙ නව මහා විදුර්භනා ඥාන. සජ්ඣ විඤ්ඤි, මාගී ඥානය පහළ වෙන තැනට ගන්න තියෙන ධර්මා රික තමයි මේ.

ඔන්න දැන් අපි නිවන් දැක්වෙන තියෙන කටයුතු ටික කරන්නයි යන්නේ. නිවන කියන එක ගැන ප්‍රශ්න තියෙන්න බෑ. නිවන කිවුවේ මොකක්ද? නිස්බවක් හෝ ශුන්‍යතාවය හෝ අනිමිත්ත බව හෝ නෙවෙයි. ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා නිරුප්පිකන්ති. එබඳු වූ ජීවිතයකින්ම මිඳෙන එක තමයි නිවන. මේ ජීවිතයේම. මරණෙන් පස්සෙ දර්ශනයක් ගැන හෙමෙයි මම කියන්නේ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ ඕක හොඳට දේශනා කරනවා, සංයුක්ත නිකායෙ අත්තවාදපමා සූත්‍රයෙ. 'මහණෙනි, ඇස තියෙන නින්දයි, ඇස ඇති කල්හිම, තමා තුළ සෝ දුක් උපදින්නේ. කන තියෙන නින්දයි තමා තුළ සෝ දුක් උපදින්නේ. නාසය, දිව, ශරීරය තියෙන නින්දයි තමා තුළ සෝ දුක් උපදින්නේ. මහණෙනි, අත තියෙන නින්දයි, යමක් ගන්නන් තියන්නන් පුළුවන්. කකුල් තියෙන නින්දයි යන්නේ එන්නේ, හන්දි තියෙන නින්දයි නමන්නේ දිගහරින්නේ, බඩ තියෙන නින්දයි සා පිපාසාව දැනෙන්නේ.

ඇහැර, කන, දිව, නාසය, ශරීරය නැත්නම් ඒවයින් එන දුක නැහැ. අත පය නැත්නම් ගැනීම තැබීම පැනෙන්නේ නැහැ. හන්දි කුරු නැත්නම් නැමීම දිගහැරීම පෙනෙන්නේ නැහැ. කකුල් නැත්නම් යාම් ඒම පෙනෙන්නේ නැහැ. බඩ නැත්නම් සා පිපාසාව දැනෙන්නේ නැහැ කියනවා.

මේ මරණෙන් පස්සෙ දර්ශනයක් ද කිවුවේ. නැහැ මේ ජීවිතයේම. ඇහැරට පේන වණී සටහන තුළ නමන්න දිගහරින්න හන්දි අත පය, ඔළුවේ කැක්කුම්, බඩේ කැක්කුම් එන ඒවා තියෙයිද? එහෙම නෑ. ඔය පින්වතුන්ට නිතාගන්නත් බැරි දර්ශනයක් මම මේ කියන්නේ. කය කෙළවර කොට ඇති, දිව් කෙළවර කොට ඇති වේදනාවක් විඳිනවා. මේක පුදුම දර්ශනයක්. අන්න ඒ මට්ටමට ආවහම තමයි සිති භූතෝස්මි නිබ්බූතො. මම නිවුනේ වෙමි. සිසිල් වූයේ වෙමි කියලා කියන්නේ. ගහන එකෙන් වගේම ගුටිකන එකෙන් මිදිලා.

ඔය ටික දැනගන්න. ඕක නොතේරුනාට ප්‍රශ්නයක් නැහැ. අනුමානෙට දැනගන්න නිවුනා කියලා කිවුවේ මේ වගේ තැනක්. ජීවිතය මෙන්න මේ වගේ තැනකට ගන්නා. ඔහනට කිවුවා සළායතන නිරෝධය කියලා.

දැකින අහන අරමුණුවල සම්මා දිට්ඨි මට්ටම පිතිටියාම ඉබේම ඔය ටික වෙනවා. දැන් අපි දන්නවා නිවන කියන්නේ මේ ජරා මරණ සංඛ්‍යාත ජීවිතයෙන් මිදීම බව. පංච උපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා. පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිදීමයි නිරෝධය කියලා කිවුවේ. දුක් සහගත තමන්ගේ ආත්මභාවයෙන් ම මිදිලා. එබඳු වූ මම කෙනෙක් ඔය පින්වතුන්ට දැක්වෙන බැරි

වෙනත් ඕන. ඒ ටිකෙන් මිදුන ජීවිතයක් වෙලා තියෙන්න ඕන. පෙනෙනවා, ඇහෙනවා, දැනෙනවා, ස්කන්ධ පරිහරණයක් කරනවා. ඒකට තියෙන ආයු සන්නතිය නැතිවෙනකොට ඒ ටිකත් නිරුද්ධ වෙනවා. ඒකට කියනවා අනුපදිශේෂ පරිනිව්‍යාණය කියලා. මේ නිවන දෙ ආකාරයකින් පැහවුවේ ජීවත්ව ඉදිදි පංච උපාදාන ස්කන්ධ දුකෙන්, ජරා මරණ දුකෙන් මිදෙනවා. නමුත් කයට දැනෙන දුක් වේදනාව දැනෙනවා. එවිටරයි ඉතුරු.

ඒ මට්ටමේ දුකෙන් ද මිදෙනවා අනුපදිශේෂ පරිනිව්‍යාණයෙන්. මුලින් පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිදෙනවා. ස්කන්ධ පරිහරණ දුකෙන් ද මිදෙනවා දෙවනුව. මේ ධර්මා සෝපදිශේෂ නිබ්බාන සහ අනුපදිශේෂ නිබ්බාන කියලා කියනවා. ඒ නිවන කෙළවර කරගෙනයි, මේ සම්මා දිට්ඨිය තියෙන්නෙ. ඒ මට්ටමට මනස ගත්තහම මෙබඳු අර්ථයක් සම්පාදනය වෙලා ඇති.

ඒ සම්මා දිට්ඨිය අපිට ගන්න බෑ. ඒ අහගත්ත දේ නිතාගන්න පුළුවන් මට්ටමට ගන්න තියෙන ක්‍රමය පූජී භාග ප්‍රතිපදාව. මේ ටිකේ දි නිතලා සිල්වත් වෙන්න වෙනවා. නිතලා සමාධිය ගන්න වෙනවා. නිතලා විදුර්ශනාව කරන්න වෙනවා.

ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියෙදි නම් සම්මා දිට්ඨියට අනුව ශීලයක් පිහිටනවා. සමාධියක් එනවා. ඒ දුර්ශනයට නිත තබනකොටම කය වචනයත් සංවර වෙලා. නිතත් සංවර වෙලා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පෙර පසු නැතිවම එක්කෙනකට පිහිටනවා. නමුත් පූජී භාග ප්‍රතිපදාවෙදි නිතලා පන්සිල් සමාදන් වෙන්න වෙනවා. සාමණේර ශීලයක්, උපසම්පදා ශීලයක් සමාදන් වෙන්න වෙනවා. ඒ ශීලය සමාදන් වෙන්නෙ නිත හදාගන්න උපකාර පිණිස. නිවරණ ධර්ම දුරු කරගන්න උපකාර පිණිස.

සතර සංවර ශීලය කොටස් හතරකින් තියෙනවා. ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර ශීලය, ඉන්ද්‍රිය සංවර ශීලය, ආජීව පරිශුද්ධ ශීලය, ප්‍රත්‍යය සන්නිශ්‍රිත ශීලය කියලා. අපි සමාදන් වෙන පන්සිල්, අට්ඨල් අයිති වෙන්නෙ ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර ශීලයට. එහෙනම් මේ ශීලයේ පිහිටලා ඉන්ද්‍රිය සංවර ශීලය ඇති කරගන්නත් ඕන. ඇහැ දෙකට බෙදාගන්න ඕන. කන දෙකට බෙදාගන්න ඕන. නාසය , දිව, ශරීරය දෙකට බෙදාගන්න ඕන. සේවනය කටයුතු සහ නොකටයුතු කියලා.

ඇහෙන් යම් රූපයක් බලනකොට නූපන් අකුසල ධර්මයෝ උපදිසි නම්, උපන් අකුසල ධර්මයෝ වැඩෙයි නම් එබඳු රූප නොබැලිය යුතුයි. ඇහෙන් රූපයක් බලනවිට නූපන් අකුසල ධර්මයෝ නූපදිසි නම් උපන් අකුසල ධර්මයෝ

ප්‍රතින වෙයි නම් එබඳු රූප බැලීම වරදක් නෑ. මේ ශාසනයේ ඉන්ද්‍රිය සංවරය කියන්නේ ඇස් වසාගෙන සිටීම නෙවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා එහෙම වුනොත් ඇහැ නොපෙනෙන කෙනාත් හොඳින් වැඩුනු ඉන්ද්‍රිය තියෙන කෙනෙක්. ඒ කියන්නේ මේ ඇහැ හොඳ දේට උදවු කරගන්න. නරක දේට අතහරින්න. එහෙමයි ඉන්ද්‍රිය සංවරය ඇතිකර ගන්නේ. සංවරය කියන එකෙන් එපා කියන එකක් කියන්නේ නෑ. බලන්න කියනවා අවශ්‍ය දේ විතරක්. ඒක හොඳට තේරුම් ගන්න.

කන සංවර කරගන්න කියන එකෙන් ශබ්ද අහන්න එපා කියන්නේ නෑ. යම් ශබ්දයක් අහනකොට නූපන් අකුසල ධර්ම උපදි නම්, උපන් අකුසල ධර්ම වැඩෙයි නම් එබඳු ශබ්ද අහන්න එපා. යම් ශබ්දයක් අහනකොට උපන් අකුසලය දුරුවෙයි නම්, නූපන් අකුසලය නූපදි නම් එබඳු ශබ්ද අහන්න. ඒ වගේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය දෙකට බෙදාගන්න.

යම්කිසි ගන්ධයක් ආක්‍රාණය කරන කොට නූපන් අකුසලය උපදි යි නම්, උපන් අකුසලය වැඩෙයි නම්, එබඳු ගන්ධ ආක්‍රාණය කරන්න එපා. යම් ගන්ධයක් ඇසුරු කරන කොට නූපන් කුසලය උපදි නම් උපන් කුසලය වැඩේ නම් එබඳු ගන්ධ ඇසුරු කරන්න.

යම් රසයක් වළඳන කොට නූපන් අකුසලය උපදි නම් උපන් අකුසලය වැඩේ නම් එබඳු රසය අතහරින්න. යම් රසයක් වළඳනකොට නූපන් කුසල ධර්ම උපදි නම් උපන් කුසල ධර්ම වැඩේ නම් එබඳු රසය ඇසුරු කරන්න.

කයටත් එහෙමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ කච්චාවත් දේශනා කරන්නේ නෑ. ආරණ්‍යගත වෙන්න, පාංශුකුලික වෙන්න, කැලේකට යන්න, මහා දුක් විඳින්න කියලා කියන්නේ නෑ. සුඛෝපභෝගී වෙන්න කියලා කියන්නේ නෑ. මෙහෙම දේශනා කරනවා “යම් සැප වේදනාවක් ඇසුරු කරනකොට නූපන් අකුසල ධර්ම උපදි නම් උපන් අකුසල ධර්ම වැඩේ නම් ඒ සැප වේදනාව අතහරින්න. යම් සැපයක් විඳිනකොට නූපන් කුසලය උපදි නම් උපන් කුසලය වැඩේ නම් ඒ සැපය බය නැතුව ඇසුරු කරන්න. කෙනෙකුට රක්ෂ ප්‍රතිපත්තියෙ හිත රැඳෙන්නේ නෑ. හැබැයි පහසුව තියෙන තැනක හිටියොත්, කෙල්ලෙසකට නොගිහින් ඒ සැපය විඳිමින් තමන්ට හිත හදාගන්න පුළුවන්නම් ඒ සැපය විඳීම වරදක් නෑ.

යම් දුක් වේදනාවක් විඳිනකොට නූපන් අකුසලය උපදි නම් උපන් අකුසලය වැඩේ නම් ඒ දුක් වේදනාවෙන් ඉවත් වෙන්න. යම් දුක් වේදනාවක් විඳිනකොට නූපන් කුසලය උපදි නම් උපන් කුසලය වැඩේ නම් ඒ දුක් වේදනාව වින්දට කමක් නෑ. කැලේට ගිහින්, මදුරුවො කකා, අවිවේ පිටිවෙමින්

පිණ්ඩපාතෙ ගිහිත් ජීවත් වෙනවා. බොහෝ කටුක දුක් විඳිනවා. නමුත් ඒ නිසා නූපත් කුසලය උපදිනවා නම් උපන් කුසලය වැඩෙනවා නම් ඒ දුක් වේදනාව දරන්න කියනවා. ඔය විදියට කයත් දෙකට බෙදාගන්නවා. සැප, දුක දෙකත් දෙකට බෙදා ගන්නවා.

හිතත් දෙකට බෙදාගන්නවා, යම් අරමුණක් සිහිකරනකොට උපන් අකුසල ධර්ම වැඩෙයි නම්, නූපන් අකුසල ධර්ම උපදී නම් එබඳු විචාරක අතහරිනවා. උපදින, උපදින හැම සිතුවිල්ලකම අනිත්‍යය බලන්න එපා. හැම සිතුවිල්ලක්ම වාරණය කරන්න එපා. යම් ධර්මයක් හිතනකොට නූපන් කුසල ධර්මයෝ උපදී නම්, උපන් කුසල ධර්මයෝ වැඩේ නම්, එබඳු වූ මනසක් ඇසුරු කරන්න. එබඳු වූ විචාරකයක් ඇසුරු කරන්න කියලා ආයතන දෙකට බෙදාගෙන, වැරද්ද අතහැරලා නිවැරදිව පරිහරණය කරන එකට කියනවා ඉන්ද්‍රිය සංවරය කියලා.

ආජීව පාරිශුද්ධ ශීලයෙදී, තමන්ගේ හිත තමන්ට චෝදනා කරන්න පුළුවන්, අනුන් චෝදනා කරන්න පුළුවන් විදියේ දිවි පැවැත්මෙන් තොරව ජීවත් වෙන්න ක්‍රමයක් හදාගන්න. ගිහි කෙනෙකුට පෙන්නවනවා නොකටයුතු වෙළඳාම් හතරක්. නමුත් එයින් පරිබාහිරවත් තමන්ගේ හිත තමන්ට චෝදනා නොකරන විදියටත්, තවත් කෙනෙක් චෝදනා නොකරන විදියටත් දිවි පැවැත්ම හදාගන්න.

ප්‍රත්‍යය සන්නිශ්‍රිත ශීලය ගිහි කෙනාටත්, පැවිදි කෙනාටත් දෙන්නටම එකයි. හවබෝග සම්පත් මොනවා හෝ ලැබුනොත් නිස්සරණ ආධ්‍යායයෙන්, නික්මීමේ අදහසින්, හෝගයන්ගේ පමණ දැනගෙන, ඒකෙ යථාර්ථය දැනගෙන, කරන්න ඕන කෘත්‍යය දැනගෙන පරිහරණය කරන්න කියනවා. එතකොට අනවශ්‍ය විදියට ඒකට බැඳෙන ගතිය නැතිවෙනවා.

ගාමිණී සූත්‍රයේ හොඳට පෙන්නනවා ලැබෙන හෝගයන්ගේ පමණ, ආදිනව දැනගෙන කොච්චර කළත් මේ ධර්මයන්ගෙන් ජීවිතේට ලැබෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ මට්ටමක් විතරයි. කවදාහරි දවසක මේ සියල්ල අතහැරිය යුතුයි කියලා, නිස්සරණ ආධ්‍යායයෙන් පරිහරණය කරන්න කියනවා. ඒවගේ තමන් සතු හෝගයන් අනුන්ටත් සාධාරණයි කියන අදහසින් පරිහරණය කරන්න කියනවා. ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත කෙනෙකුගේ මනස පෙන්නනවා - දිමට සේදූ අත් ඇතිව - තමන්ගේ බත් පිඟානෙන් භාගයක් දෙන්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා. ඔක්කොම නෙමෙයි, භාගයක් තමන්ට ඉතිරි කරගෙන. අන්න ඒ වගේ මට්ටමකට හැදෙන්න කියනවා.

අපි දැන් සමාදන් වෙන පංච ශීලයට, අෂ්ටාංග උපෝසථ ශීලයට මේ ටිකත් එකතු වුනාම පුදුමාකාර ගුණ යහපත් ජීවිතයක් ගොඩ නැගිලා තියෙවි. තමන් ගැන විතරක් බලන, අවස්ථාවාදී ජීවිතයක් ගොනු වෙලා තියෙනවා නම් එහෙම වෙලා තියෙන්නෙ කොතනක හරි අඩුවක් තියෙන නිසයි. බණ දහම් අහන්න අහන්න රළු බව අඩුවෙන්න ඕන. එහෙම නොවෙනවා නම් අර ශීලයකින් හරි එකක් අල්ලාගෙන කඩාගෙන යන්න හදන ගතිය ඔය තියෙන්නෙ. ඒක කෙලේසයක්. ඒ ශීලයට මේ වටපිටාවත් එකතු වුනාම මෘදු අනභිමානී ගුණයක් ඇතිවෙලා තියෙවි. කරණිය මෙන්ත සුත්තයෙ තියෙන්නෙ, යම් ශාන්ත පදයක් තියෙනවා නම් ඒක අවබෝධ කරගන්න කෙනා දක්ෂයෙක් වෙන්න ඕන, වඩාත් දක්ෂයෙක් වෙන්න ඕන, අනභිමානී වෙන්න ඕන කියලා ගුණ ටිකක් තියෙන්නෙ. ඔය ගුණ ටික එයාගෙ ජීවිතේට නිරායාසයෙන් ලැබෙනවා මෙන්ත මේ පන්සිල් හරි අටසිල් හරි ගත්තහම, ඒ ප්‍රධාන ශීලය ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර ශීලය, ඒ ශීලය වටා අනිත් ධර්මා ටිකත් ගොනුවුනහම. හොඳ ගුණ යහපත් මනුෂ්‍යයෙක් නිමාණය වෙලා තියෙවි.

දෙමව්පියෝ, සහෝදරයෝ, ශ්‍රද්ධා, නිවේදනීය ගැන හිතන්න පුළුවන් මනුෂ්‍යයෙක් බිහිවෙලා. වටපිටාවෙ අනිත් අයගෙ දුක හදවතට දැනෙන ගුණ යහපත් පුද්ගලයෙක් ජීවත් වෙනවා. ආත්මාර්ථකාමී කෙනෙක් නෙමෙයි, තමන් ගැන විතරක් බලන කෙනෙක් නෙමෙයි. එහෙම නැතිනම් දුකින්, කොතනක හරි අඩුයි අපේ ජීවිතය.

අපි එක තැනකින් ශීලය කියලා අල්ලගෙන ඇති. ඒක ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට සැහෙන්නෙ නෑ. මෙන්ත මේ ගතිටික ජීවිතයට හේත්තු වුනහම, එයා සුදුසුයි හිත හදාගන්න, සමට කමටහනක් වඩන්න. අර ශීලයට කියනවා සමාධි සංවත්තනික ශීලය. එයාගෙ ගුණය නිසා හිත කැළඹෙන, වෙහෙසෙන ටික අහනැරිලා. එයාගෙ ජීවිතය දිනා බැලුවොත් එයාගෙ හිතට සතුට එන විදියට අනුන්ගෙ වචනයක් ඇහුනත් එයාගෙ ජීවිතේ සතුට එන විදියටයි තියෙන්නෙ. “අපෝ භාවනා කළාට එයා මෙහෙමනේ” කියලා බනින මට්ටමක් ලෝකයාට පෙනිලත් නෑ. “මං එහෙම කළේ නෑනේ” කියලා දුක එන මට්ටමක් තමන් ගාවත් නෑ. විපිළිසර නොවීම තමයි, මේ ශීලයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණය.

වේතනා කරණිය සුත්තයෙ හොඳට පෙන්වනවා ඔය ගැන. ශීලය ඇති කෙනාට විපිළිසර නොවේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. විපිළිසර බව නැත්නම් මට ප්‍රමෝදය ඇතිවේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. ප්‍රමෝදය නැත්නම් මට ප්‍රීතිය ඇතිවේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. ප්‍රීතිය තියෙන කෙනාට පස්සද්ධිය ඇතිවේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. පස්සද්ධිය තියෙන කෙනාට සැපය ඇතිවේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. සැපය ඇති කෙනාට සමාධිය ඇතිවේවා

කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. සමාධිය ඇති කෙනාට ඇත්ත දැඩිවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. ඇත්ත දැඩි කෙනාට කලකිරේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. කලකිරෙන කෙනාට නොඇලේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. නොඇලෙන කෙනාට මිදේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. මිදෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විපිළිසර නොවන ශීලය කියන තැනකින් වේතෝ විමුක්තිය දක්වාම, අර්හත්වය දක්වාම මේ ශීලයට බැඳලා තියෙනවා කියන එක මතක තියාගන්න. ඒ අපි වගේ කඩාගෙන, එක තැනකින් අල්ලගෙන එක සිල්පදයක් කඩාගෙන, ඒ කැඩුන එකට බැන බැන යන මට්ටමක් නෙවෙයි කියන එක මතක තියාගන්න.

මේ ශීලයට තව එකතු වෙනවා ආචාර ගෝචර ධර්ම. ජීවිතේ රළු මට්ටම් අතහරින්න වෙනවා. නාන තොටුපොළකට ගියොත් වටපිටාව ශුද්ධ පවුතු කරලා මිසක එයා නාන්නෙ නෑ කියලා පෙන්නනවා. වල් පැල තියෙනවා නම් ඒවා ගලවලා ඉවත් කරනවා. එබඳුවූ මට සිලුටු ගුණයන් එකතුවෙලා තියෙන්න ඕන. එහෙම නැතුව ආත්මාර්ථකාමීව යන්න පුළුවන් ගමනක් නෙවෙයි කියන එකත් මතක තියාගන්න. ඕකට එකතුවෙන්න ඕන චාරිත්‍ර, චාරිත්‍ර ශීල, කටයුතු නොකටයුතු කියන ටිකකුත් තියෙන බව තේරුම් ගන්න.

මෙන්න මේ වගේ මටසිලුටු ජීවිතයක්, භාත්පස පරිපූර්ණ ජීවිතයක් අනුන් ද උපවාද නොකරන, තමන් ද උපවාද නොකරන සබුන්මචාරීන් වහන්සේලා දොස් නොකියන ශීලයක් හැඳෙන්න ඕන.

පෝයදාට පද ටික කියලා සමාදන් වුනාට ඒ ශීලය හැඳෙන්නෙ නෑ. පන්සිල් පද කැඩෙන්නෙ නැතුව රැක්කා කියලා ඒ ශීලය හැඳෙන්නෙ නෑ. අර මුලින් කියපු ධර්මා හතරත් ගොනු වුනහමයි ඒ ශීලය හැඳෙන්නෙ. ඒ ජීවිතය එයාටත් ලාභයක්, බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාරනවා එබඳු ජීවිතයක් ගත කරන උපාසක කෙනෙක් උපාසක රත්නයක්. උපාසිකාවක් නම් උපාසිකා රත්නයක්.

දැන් ගැඹුරු දහම අහනවා. කඩාගෙන යන්න හඳුනවා, ජීවිතේ අතින් වටපිටාව මුකුත් නෑ. ඒ නිසයි මම මේ ටික කියන්න අදහස් කළේ. මේ ශාසනය එහෙම පුළුවන් ශාසනයක් නෙවෙයි කියන එකත් මතක තියාගන්න. අත්තිවාරම ශක්තිමත් නම් හැඳෙන ගොඩනැගිල්ල හොඳ තත්ත්වයේ තියෙයි.

මෙබඳු ශීලයක පිහිටලා, මෙබඳු ගුණවතෙක් වෙලා, සත්පුරුෂයෙක් වෙලා, සත්පුරුෂයන් විසින් ප්‍රශංසා කරන ලද වර්තයක් ඇත්තෙක් වෙලා ඉන්න කෙනා සුදුසුයි හිත වඩන්න. හිත වඩන කොටත් සබ්බත්තික භාවනා

සහ පාරිභාර්ය භාවනා කියලා ආකාර දෙකක් තියෙනවා. වැඩි වෙලාවක් එක තැනක ඉන්නකොට විත්ත සමර්පයක් ඇතිවෙන කමටහනකුත්, වැඩි කටයුතු කරන කොට නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන විදියට හිත රැකගෙන කටයුතු කරන්න තවත් කමටහනකුත් ඕන කරනවා.

ආනාපාන සතිය වගේ කමටහනක් අරගෙන සති නිමිත්තෙ හිත තබාගෙන සිතියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිතියෙන් ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස අනුව හිත ගෙනියන්නේ නැහැ. හිත අහකට ගියොත් ආපනු ගන්නවා. එක තැනක ඉඳගෙන වැඩි වෙලාවක් උපාය කරන්න පුළුවන් මටසිලුටු කමටහනක් තෝරා ගන්නවා. වෙනත් වැඩක් කරනකොට හිත රැකගන්න අවශ්‍ය වෙනවා.

රූප, ශබ්ද ආදී අරමුණු ඇස් ඉදිරිපිටට එද්දි, අපිගාව තියෙන කෙලෙස් ධර්මයෝ නැගිටලා එන්න ඉඩ තියෙනවා. අපිගාව තියෙන කෙලෙස් ධර්මයෝ සිහිවෙලා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ සොයාගෙන යන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒ නිසා අතරට සම්බාධකයක් දාගන්න. මේ කෙලෙස් හුවමාරුව නතර කරන්න. 'සියලු සත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා' කියලා, නැත්නම් මේ කයේ කුණාප ස්වභාවය සිහිකරන්න. නැත්නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධයි, අරහං, එහෙමත් නැත්නම් 'අනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි වගේ අසරණ සත්වයෝ මේ සසරින් එතෙර කරන්න මොන තරම් නම් වෙහෙසිලා තියෙනවද? අනන්ත සංසාරේ පෙරුම් පිරුවේ අපි මේ සසරින් එතෙර කරවන්න නේද ' කියලා තමන්ට ශුද්ධාව ඇතිවෙන විදියට හිතන්න. මේ හිතන එකෙන් මහා විශාල අර්ථයක් සිද්ධවෙනවා. කෙලෙස් හුවමාරු වෙන්නේ නැහැ. ආධ්‍යාත්මික අරමුණු සිහිකරලා බාහිර අරමුණුවලට නිවරණ පතිත වෙන්නත්, අරමුණු ගැටෙන කොට තමන්ගේ මනසේ නිවරණ ඇතිවෙන්නත් තියෙන ඉඩ අවුරනවා තමන්ගේ මනසේ ඇතිකර ගන්නා යෝනියෝ මනසිකාරයෙන්.

එහෙම කරනකොට එක තැනක ඉඳගෙන වැඩිවෙලාවක් භාවනා කරන එක අමාරු නෑ. එක තැනක ඉඳගෙන වැඩි වෙලාවක් භාවනා කරනකොට වැඩි කටයුතු කරද්දි මනසිකාරය කරන එක අමාරු නෑ. ශීලයක පිහිටලා බොහෝ ම යහපත් උපාසක රත්නයක්, උපාසිකා රත්නයක් වෙලා, එයා එක තැනක හිටියත්, වැඩ කරමින් හිටියත් දහමකමයි ඉන්නේ. කෙලෙස් ගනුදෙනුව විතරයි අතහරින්න ඕන. හොඳට මතක තියාගන්න. ඇහැ රූපෙට සංයෝජනවත් රූපේ ඇහැට සංයෝජනවත් නෙමෙයි. කිසිම රූපෙකින් නරක දෙයක් අපිට හම්බ වෙලා නෑ. කිසිම රූපෙකින් හොඳ දෙයක් අපිට හම්බවෙලත් නෑ. හොඳ - නරක දෙක රූපේ නෑ. ඇහැත් රූපයත් දෙන්නා එකට යා කරන තණ්හාවයි, මෙතන තියෙන බැම්ම.

ඒ නිසා ඇතැ පරිහරණය කරන කොට මේ දහම සිහිපත් කරගන්නම, ඇතැ වෙන පැත්තක, රූපය වෙන පැත්තක තියෙන්නෙ. මේ දෙන්නා නිසා සංයෝජනය හට ගැනිලා නෑ.

කන ශබ්දයටවත් ශබ්දය කනටවත් සංයෝජනයක් නෙමෙයි. මෙ දෙන්නා නිසා ඇතිවෙන තෘෂ්ණාවයි, කෙල්සයයි බැමීම. ඒ නිසා කුසල ආරම්භණයක් හැම වෙල්ලම මැදින් තියාගන්න. එහෙම තියාගෙන තමන් පීචිතේ පීචත් කරන්න. මේ අවබෝධය නැතුව කැල්කට ගිහිල්ලා ඉන්න කෙනෙකුට වඩා ගෙදර වැඩ කටයුතු කරමින් ඉන්න ඔබට නිවන් දකින්න පුළුවන් වේවි.

- උපායයි ඕන වෙන්නෙ. පරිසරය නෙවෙයි. ඇඳුම නෙවෙයි. -

ඒ බව නොදන්නකොට පරිසරය වෙනස් කරගෙන, ඇඳුම වෙනස් කරගෙන විශේෂණයකට පත්වෙන්න හඳුනවා අපි. ඒ හඳුන්නෙ අපි ගාව එහෙම විශේෂණයක් නැති නිසා.

නිත එක තැනක තියාගන්න අමාරු වෙන්නෙ හිතේ හිතේ කතා කරන ගතිය නිසයි. ඒ ගතිය අඩුවෙන්න චිත්ත සමථයක් ඇතිකරගන්න. ශිලයක පිහිටලා, චිත්ත සමථය ඇති කරගෙන, උපායේ දක්ෂ වෙන්න.

ඕනම කෙනෙක් ගෙන් ඇහුවොත්, සිල්වතෙක් වෙන්නෙ මොකටද කියලා නිවන් දකින්න කියලා කියන්න. ආනාපාන සතිය, බුදුගුණ, අසුභය මරණය වඩන්නෙ ඇයි කියලා ඇහුවොත් නිවන් දකින්න කියලා කියන්න. තමන්ට අර්ථය තියෙනවා නම් මේ ඔක්කොම කරන්නෙ මේ කාරණාව සඳහාය කියලා අන්න ඒකයි නිවන් දකින්න කියලා කිවුවේ.

ඊට පස්සෙ විදුර්ශනා කරන්න ඕන. විදුර්ශනා කියලා කියන්නෙ - මේ කියන්නෙ පුච්භාග ප්‍රච්ඡදාව - සාමාන්‍ය ලෝකයා සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා දකින තැනක ඊට වඩා විශේෂණයකින්, විශිෂ්ටව දැකිය යුතුයි. තමන් සහ අනුන් කියලා සත්ව පුද්ගල භාවයට හම්බවෙන අරමුණු වල නාම රූප කියලා ධර්මා දෙකක් තියෙනවා කියලා දකින්න. එතන දී ඔය පින්වතුන්ගෙ පීචිතවලට වඩාත් ආදරය, සෙනෙහස ඇතිකළ, ඇතිකරන බාහිර වස්තු තියෙන්න පුළුවන්. ගේ දොර ඉඩකඩම් තියෙන්න පුළුවන්. ඒවා කෙරේ තියෙන තණ්හාව අතහරින්න හඳුන් ඕන නැතැ. අපේ හිතේ බැඳිලා තියෙන අරමුණක් අරමුණක් ගෑන තණ්හාව නැති කරන්න ගියොත් මුහුදෙ මාළු අල්ලලා ඉවර කරන්න ගියා වගේ වෙයි. ඒක කරන්න බැර දෙයක්. නමුත් සත්වපුද්ගල භාවයෙන් යුක්ත සවිඥානක වස්තූන්ගෙ තියෙන රළු තණ්හාව

අයිනි කරන්න කටයුතු කරන්න. අර දේවල්වලට තියෙන තණිභාව ඉබේම අත හැරෙනවා.

රන් රිදී, මුතු මැණික්, ගෙවල් දොරවල් කියලා බාහිර යම්තාක් වස්තු තියෙනවා නම් ඒ ඔක්කොම තියෙන්නෙ මම සහ මගේ දූ දරුවෝ කියන ධර්මා වටායි. මම සහ මගේ දූ දරුවෝ කියන තැන තියෙන බැඳුම අඩුවෙන විදියට, වැරදි දැක්ම අඩුවෙන විදියට, දිවිකිය අඩුවෙන විදියට සවිඥානක වස්තු විතරක් විදර්ශනා කරන්න. අනික් ධර්මයන්ගේ තියෙන බැඳීම් ඉබේම අඩුවෙයි. ඒ නිසා තමන්ගේ ශරීරය පැත්තට නැඹුරු වෙලා හොඳට හිතන්න.

කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියලා පිළිවෙළින් මේ ශරීරයෙ කොටස් බලන්න. ඉතාම වේගෙන් නෙමෙයි. ඉතාම හෙමිනුත් නෙමෙයි. කෙස් ටිකක් කපලා පැත්තකට දැමීමොත් කෙස් පෙනෙනවා. පුද්ගලයෙක් පෙනෙන්නෙ නෑනෙ. ශරීරය බලනකොටත් කෙස් කියනකොට ඒ ගතිය හිතට මවාගන්න. තමන්ව ඇඳුන්නෙ නැතුව කෙස් ටිකට කෙස් කියන ගතිය විතරක් හිතට ඇඳගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. රෝම කුප ටික ගලවලා පැත්තකට දැමීමොත් ඒ රෝම කුප ටික මම කියලා පුද්ගලයෙක් කියලා පේන්නෙ නෑනෙ. ඒ වගේ ලොම් කියනකොට තමන්ගෙ ලොම් නොවී, කෙනෙක්ගෙ ලොම් නොවී, ලොම් කියන ගතිය හිතට ගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. නිය, දත්, හම්, මස්, නහර මේ විදියට පුද්ගලභාවය ඇඳෙන්නෙ නැතුව, ඒ ඒ වස්තුව විතරක් තනිවෙන විදියට හිතට අරමුණු කරගන්න.

ඵහෙම අරමුණු කරගෙන කන, බොන ආහාරය නිසානෙ මේ කොටස් හැදිලා තියෙන්නේ කියලා හොඳට බලන්න. දැන් මේ මගේ ශරීරය ගැන බලනවා නෙවෙයි. තව කෙනෙක්ගෙ ශරීරය ගැන බලනවා නෙවෙයි. ඵතන තියෙන කොටස් බලන්නෙ. කය කිවුවෙ කොට්ඨාශ කියන අර්ථයෙන් කොටස් තිස් දෙකකින් හැදුන නිසා කාය කියලා කියනවා. අවකාශ ධාතුව අවුරාගෙන රාශි වෙලා තියෙන කොටස් තිස් දෙකකින් යුක්ත රූප මිටියක් මේ කය. කොටස් කියන අර්ථයෙන් තමයි කය කියන්නෙ.

පේමෙ හික්බවෙ වේදනා කායා

පේමෙ හික්බවෙ සංඥා කායා

මහණෙනි, මේ වේදනා කොටස් හයයි, සංඥා කොටස් හයයි.

මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, හම්, මස්, නහර ආදී කුණාප කොටස් තිස් දෙක හොඳට බලලා, කන බොන ආහාරය නිසයි මේ කොටස් ටික හැදිලා තියෙන්නේ, කියලා බලන්න. ආහාරයටත් හොඳට හිමිති තියාගන්න. බත්, පාන් කවිපි මුං අරට ආත්ම භාවයකින් තොර ආහාරය.

එබඳු ආහාරය නිසයි, මේ කොටස් ටික තියෙන්නේ. එහෙනම් ආහාරය නැමති හේතුව නිසා කය නැමති මෙබඳු ඵලයක් හැඳිලා තියෙනවා. මේ කයට හේතුව ආහාරයයි කියලා හොඳට තීරණය කරන්න. ආහාරයෙන් හැදුන මේ කය ඇසුරු කරගෙන අවිද්‍යා කම් තණ්හා කියන හේතු නිසා පැමිණි විඤ්ඤාණය පවතිනවා. නැත්නම් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණය නැත්නම් සිත මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා.

සිත කියන්නේ අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා නැමති හේතුවක ඵලයක්. රූපය කියන්නේ ආහාර නැමති හේතුවේ ඵලය. අපි නාම - රූප කියන තැනක දෙපැත්තකින් පැමිණි හේතු දෙකක ඵලයක් තියෙන්නේ. කනබොන ආහාරයෙන් යුක්ත රූපය කරන ලොකුම කෘත්‍යය තමයි පෙර කම් විපාක විඳින්න උවමනාවෙන් පැමිණි, තණ්හාවට පැමිණි මේ විඤ්ඤාණයට නවාතැනක් දිලා තියෙන එක. විඤ්ඤාණයට ගොදුරු ගන්න දැලක් වියලා දෙන කාර්යය තමයි මේ කය කරලා තියෙන්නේ.

කය ඇසුරු කරගෙන පවතින සිත නිසයි, කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත, අවේතනික, අවිඤානක මේ කය හැඟීම් දැනෙන මට්ටමට පත්වුණේ. හැම වෙලාවෙම සිතේ තියෙන ගති ටිකටයි, මේ කය හැදෙන්නේ. සිතේ සිතිවිලි රළුයි නම් කයේ ප්‍රසාද රළුයි. සිතේ සිතිවිලි මෘදුයි නම් කයේ ප්‍රසාද මෘදුයි. ඒකයි වේදනා, සංඥා, සංඛාර මුද්‍රා - කාය මුද්‍රා වේදනා සංඥා, සංඛාර ලහුනා - කාය ලහුනා සිතිවිලි වල සැහැල්ලු බවෙන් කය සැහැල්ලුයි. සිතිවිලි වල මුදු බවෙන් කය මුදුයි. සිතිවිලි වල රළු බවෙන් කය රළුයි. හැම වෙලාවෙම කයේ පැවැත්ම තියෙන්නේ සිතේ පැවැත්ම මත. මේ කය සවිඤානක වෙලා තියෙන්නේ. හැඟීම් දැනෙන බව තියෙන්නේ, කයට නෙමෙයි, කය ඇසුරු කරගෙන කයේ බැඳිලා ඉන්න හිතට.

කයට යමක් ගැටෙනකොට ඔය පින්වතුන්ට දැනුම තියෙන්න ඕන කයට දැනුනා නෙමෙයි, සිත කයේ බැඳිලා තියෙන නිසයි මේ දැනීම කියන තැනට. කය ඇසුරු කරගෙන තියෙන සිතෙන් උපද්දන විඤ්ජිති රූප නිසයි මේ කය ඉදිරියට ආපස්සට යන්නේ. අත් දිග කම්සයක් තිබුණොත් ඒ කම්සෙ අත්වලට පුළුවන්ද ඉහළ පහළ යන්න. බැහැ. ඒ කම්සය කෙනෙක් ඇඳගත්තම ඒ පුද්ගලයා අත ඉහළ පහළ කරනකොට කම්සෙ අතත් ඉබේම ඉහළට පහළට යනවුණේ.

ඒ වගේ විඤ්ජිති රූප උපද්දලා, ඒ කියන්නේ මේ කය විදියටම රූපයක් හදලා ඒක මේ රූපෙට බහලා තමයි අපි මේ අත ඔසවන්නේ. යෑම්, ඊම් කරන්නේ. නොඑසේනම් අද ද මේ කය මළමිනියමයි. මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසයි මේ කයේ ඉදිරියාම, ආපසු ඒම කියලා දකින්න.

මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින නිතරම රූප පෙනෙන්නේ. කිසිම දවසක හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත මේ රූපයට, මේ කයට රූප පේන්නේ නෑ. රූප පේන එකට සම්බන්ධත් නෑ. මේ පුටුවේ ඉඳගෙන ඉන්න මට ඔය පින්වතුන්ව පේනවා. මේ පුටුවටත් පේනවද? නෑ. පුටුව උපකාරයී මට ඉඳගෙන ඉන්න, ඉඳගෙන ඉන්න මට රූප පේනවා. ගනුදෙනුව තියෙන්නේ රූපයයි, මමයි - පුටුවයි මමයි අතර පුටුවයි රූපයයි අතරේ කිසිම ගණුදෙනුවක් නෑ. පුටුව උපකාරයී මට ඉඳගෙන ඉන්න වගේ කයේ උපකාරය ලබලා ඉන්න සිතෙන් තමයි රූප දකින්නේ.

දකින රූපය සිතටත්, සිත කයටත් සම්බන්ධයි. රූපයයි, කයයි අතර සෘජු සම්බන්ධයක් කිසිම වෙලාවක නෑ. මේ විදියට දැක්කොත් ඉඳගෙන ඉන්න මට රූප පේනවා කියන මට්ටම අතහැරෙනවා. “මොකද මං දිහා බලන්නේ” කියලා තරහ යන්න තියෙන මිම්ම අතහැරෙනවා. රූප බලන, ශබ්ද අහන, ගඳ සුවඳ විඳින ස්ත්‍රියක් හෝ පුරුෂයෙක් ඔය පින්වතුන්ට දකින්න බැරවෙයි.

ඇයි ඒ?

චක්ඛු විඤ්ඤාණා නිත ගෘහු නිතක්ද? පිරිමි නිතක් ද? එබඳු තැනකින් නම් රූපය දකින කෘත්‍යය වෙන්නේ, ගෘහු කෙනෙක් මං දිහා බැලුවා, පිරිමි කෙනෙක් මං දිහා බැලුවා කියන්න පුළුවන්ද? සුදුසු ද කියන්න. මේ නාම රූප දෙකේ කෘත්‍යය නොදන්න නිසයි අපි ඔහොම කියන්නේ. රූප දකින කෘත්‍යය කරන නිත හඳුන්වනවා චක්ඛු විඤ්ඤාණය කියලා. ඒ කෘත්‍යය කරලා ඒ සිත නිරුද්ධ වෙනවා. මේ විදියට ආරම්භණයෙන්, ආරම්භණයට ඉපිද නිරුද්ධ වෙන විත්ත වෛතසික ටිකක් තියෙන්නේ. ඒ ටික මේ කය ඇසුරු කරගෙනයි පවතින්නේ. කයට ඕකය කියලා කියනවා. මේ සිතට නවාතැනක්, ගෙයක්. ඉබ්බා යන යන තැන උගේ කටුව අරගෙන යනවා වගේ, අපි මේ යන යන තැන ගේ අරගෙන යන්නේ. මම යනවා එහෙම නෙමෙයි. ගේ අරගෙන එක තැනකට යනවා, ඔන්න එතන තියෙන ආරෝපිත ගන්නා, ශබ්ද ටික ඇහුවා, ආයෙත් තව තැනකට ගියා ඔන්න රූප බැලුවා, ශබ්ද ඇහුවා, එනවා. ඉතින් අපි කියනවා චන්දනාවේ ගියා, විනෝද වාරිකා ගියා. ඔය ටික තමයි කරන්නේ.

ඔය පින්වතුන්ට හොඳට බලන්න පුළුවන්කම තියෙනවා, කය ඇසුරු කරගෙන පවතින නිතෙහුයි, රූප බලන්නේ, ශබ්ද අහන්නේ, ගඳ සුවඳ විඳින්නේ, ලෝකය කියලා යම් තාක් මිම්ම තියෙනවා නම් ඒ ඔක්කොම, කයේ කිසිම සම්බන්ධයක් නැතුව සෘජුවම නිතට අරගෙන තියෙන්නේ.

ඔය ටික දකිනකොට එයාගේ පීච්චේ වෙන්නේ චක්ඛු විඤ්ඤාණයයි, චක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් දැනගන්න රූපායතනයයි විතරයි. කය

අනුභවයෙන්, කය අයිති නෑ මේ පෙනෙනවා කියන මට්ටමට. අද මේ තියෙන්නේ කෙල්ලෙසයක් විතරයි. ලෝකෝත්තර මාර්ගයේදී මේ ගුප්ත කය අනුභවයෙන්, මේ නිවරණයකින් සම්බන්ධ වෙලා තියෙන්නේ.

ඇත්තටම ජීවිතේ තියෙන්නේ රූප ජේතවා කියන තැන. ශබ්ද ඇහෙනවා කියන තැන. ශබ්දයයි, සෝන විඤ්ඤාණයයි, ඒ ටිකේ තියෙන විත්ත වෛතසික ටිකයි, මුළු ජීවිතේම එච්චරයි. ඒකට කය අයිති නැහැ. ඒ ටික අනුභවයෙන්. නිවරණ විත්තයටයි මේ ටික තියෙන්නේ.

මෙහෙම බැලුවාම තේරෙනවා. කය ඇසුරු කරගෙන පවතින විත්ත වෛතසික ටික නිසා දැකීමේ, ඇහීමේ ආදී කෘත්‍ය ටිකක් වෙනවා කියලා. ඉඳුගෙන ඉන්න මම රූප බලනවා, හිටගෙන ඉන්න මම රූප බලනවා, හිඳුගෙන ඉන්න මම රූප බලනවා, ඇවිදීමින් ඉන්න මම රූප බලනවා කියන මිමි අනුභවයෙන්. පෙනෙන, ඇහෙන, දකින දේට කයේ සම්බන්ධය අනුභවයෙන්.

ඔය විදියට කය වෙනම බලන්න. කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිත වෙනම බලන්න. කය හැඳිවිච එකට ප්‍රත්‍යය වෙනම බලන්න හිත හැඳිවිච එකට ප්‍රත්‍යය වෙනම බලන්න. මේ දෙන්නා එකතුවෙලා කෙරෙන වැඩෙත් බලන්න. එතකොට තේරෙනවා. කය, හිතට නවාතැන් දිලා. ඒ නවාතැන් පොල් ඉඳුගෙන අභනවා බලනවා කියන කෘත්‍ය ටිකක් කරලා හිත. ඔය ඇත්ත නොදන්නාකම නිසා, ඔය ඇත්ත නොදකිනකම නිසා, නාම රූප දෙකේ පැවැත්ම නොදන්නාකම නිසා, පුද්ගලයෙක් එනවා, පුද්ගලයෙක් යනවා, සත්වයෙක් රූප බලනවා, සත්වයෙක් ශබ්ද අභනවා, මම රූප බලනවා, මම ශබ්ද අභනවා කියන තැනකින් අපිට ප්‍රපංච යෙදිලා.

ඒ මම කරනවා, පුද්ගලයෙක් කරනවා කියන ටික ලිහෙන්න නම් මෙන්න මේ ටික අල්ලලා දෙන්නම වෙනවා. ඇත්ත පෙන්නන්න, පෙන්නන්නයි වැරද්ද ද අනුභවයෙන්. මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි කියලා හිතුවට හරියන්නේ නෑ. මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි කියන්න මෙතන තියෙන රූපපෙත් බලපානවා.

මෙන්න මේ හේතු නිසයි රූපය හැදුනේ. එබඳු රූපය ඇසුරු කරගෙන සිත පවතිනවා. මේ දෙන්නා හින්දයි කය මෙහෙම වෙලා තියෙන්නේ. කවුරු හරි මගේ කියලා අයිතිය ලබාගන්න නඩුවක් දැමීමෙන් අපිට සාක්ෂි ඉදිරිපත් කරන්න වෙනවා. “නෑ, ඔයාගෙ නෙවෙයි, මගේ” කියන්න. නඩුකාරයා නිකමිම පිළිගන්නේ නෑනේ. ඒ වගේ මාරයා කියනවා, “මේ කය මගේ” කියලා “තව පුද්ගලයෙක්ගෙ” කියලා අපිට ඔප්පු කරන්න

වෙනවා “නෑ ඕක මගෙ හෝ තව පුද්ගලයෙක්ගෙ නෙවෙයි. ඔතන තියෙන්නෙ මෙහෙම ටිකක්” කියලා.

ඔය විදියට ආධ්‍යාත්මික කය ගැන හොඳට බලන්න. යද්දි, එද්දිත්, හිදාගෙන, ඇවිදින, හිටගෙන, ඉඳගෙන, ඉන්න හතර ඉරියව්වෙදිමත් මේක කරන්න පුළුවන්. පර සත්තානංවා, පර පුද්ගලානංවා අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, අයියා, අක්කා කියලා හිතෙනකොට හිතන අරමුණ හිතෙන් අල්ලගන්න. දුරුවෙක් කියලා හිතෙනකොට ඒ අරමුණ හිතෙන් අල්ලගෙන එතන ද බලන්න. කන බොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන රූපය, එබඳු රූපය ඇසුරු කරගෙන පවතින විඤ්ඤාණය නිසා ඒ කය සවිඥානක වෙලා තියෙනවා නේද? කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා කයේ යෑම ඒම වෙනවා නේද? කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතට නේද රූප පේන්න?

මේ නාම රූප දෙක නොදන්නාකම නිසා සත්වයෙක් කියන අදහසක් ඇති වෙලා නේද? කියලා හොඳට හිතනවා. සත්ව, පුද්ගල භාවයට හම්බවෙන හැම අරමුණක්ම, හැකි පමණක් හිතන්න හිත හුරු කරන්න. එහෙම හිතනවා, සමට කමටහනකින් හිත වඩනවා. සමට කමටහනකින් හිත වඩමින් මෙහෙම හිතනවා. ශිලයක පිහිටලා, මට සිලුටු ගුණ යහපත් වර්තයක් ඇතුළු, දහමට අනුව ජීවත්වෙන්න උත්සාහ ගන්න ඕන. ලෝකය හැම වෙලාවෙම අසන්පුරුෂයි. අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න බලනවා. නමුත් ඒ හැම තැනකදීම තාදි ගුණයෙන් ඉන්න පුළුවන් නම් ඒක තමයි වටින්නෙ කියන එකයි මගේ අදහස.

අඛණ්ඩව මේ විදුර්ගතාව කරගෙන යන්න. අද දවසෙදි වරදක් සිදු වුනත්, “අපිට මේ භාවනාව කරන්න බෑ වැරදි වෙනවනෙ. වැරදි හදාගෙනම භාවනා කරනවා” කියලා ඉන්න එපා. එහෙම වෙන්නෙ නෑ කවදාවත්. වැරදි වෙන කෙනාමයි භාවනා කළයුත්තෙ. රෝහලට යන්නෙ ඕනෙ රෝගියෙක් මිසක නිරෝගි කෙනෙක් යන්න ඕනද? ඒ වගේ තරහා යනවා නම්, කෙලෙස් ඇතිවෙනවා නම්, තණ්හාව ඇතිවෙනවා නම් එයාමයි භාවනා කරන්න ඕන. පන්සිල්වත් රකින්න බැරි නම් එයා තමයි ඉක්මණින්ම භාවනා කරන්න සුදුසු කෙනා. මොකද රෝගය උත්සන්නයි. අපිට බෑ ඕවා කියන තැනකින් නෙමෙයි තියෙන්නෙ.

ඒ නිසා අඩුපාඩු වෙන්න පුළුවන්. ඒ ටික හදාගන්නවා. ආයෙත් අඩුපාඩු වෙනවා. අයෙත් හදාගන්නවා. ඔහොම යනකොට අද දවසෙදි වුන වැරදි හෙට දවසෙ නොකෙරෙන දහමක අද ඉන්න. ශිලයක පිහිටලා හිත වඩමින් විදුර්ගතා කරනකොට නිවරණ ධර්ම ටික ටික දුරු වෙනවා. ‘අත්ථි කායොති වා පනස්ස සති පච්චපට්ඨිතා හොති’ සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක්

නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය යන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටිනවා. සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියන තැන තියෙන්නේ නාම රූප ධර්මතාවයක්ය කියන එක පෙනෙන මට්ටමට එනවා. එතකොට කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධ, උද්ධච්ච, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන නිවරණ ධර්ම ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගෙවී ගෙවී යනවා. අඛණ්ඩව ඔය විදියට ප්‍රතිපදාවේ හැසිරෙන කොට සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය යන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටියා කියන්නේ නිවරණ ධර්ම දුරු වුනා කියන එක. නාම රූප ධර්මයෝ වැටහෙනවා. දිට්ඨි විඤ්ඨය.

දිට්ඨි විඤ්ඨය කිව්වේ සත්ව පුද්ගල දෘෂ්ටිය නෑ. සත්ව පුද්ගල හැඟීම නෑ කියන එක නෙවෙයි. දෘෂ්ටිය නෑ. අවස්ථාවට රැවටෙන්න පුළුවන් වුනත්, “නෑ මෙතන නාම රූප දෙකක් තියෙන්නේ” කියන කාරණාව තියෙනවා. යම් දවසක් තියෙනවා ඇහෙන්නේ බලනකොට පුද්ගලයෙක් වෙනුවට නාම රූප දෙකක් තියෙන්නේ කියලා පෙනෙන මට්ටමට එනවා. එදාට නිවරණ ධර්ම නෑ. නිවරණ ධර්මයන් තමන් කෙරෙහිලා නොදකිනකොට තමන් තුළ ප්‍රමෝදය උපදිනවා. සිතේ ඔද වැඩුන ගතිය, ප්‍රීතිය කියන එක හැම වෙලේම පවතිනවා ඒ මනසෙ. ප්‍රමෝදය නිසාම ප්‍රීතිය. ප්‍රීතිය නිසාම පස්සද්ධිය කියලා ආධ්‍යාත්මික ධර්මා ටිකක් වැඩෙනවා. ඒ නිසාම මේ හිත කය දෙක සංසිඳෙනවා. සැහැල්ලු වෙනවා, සැහැල්ලුව නිසාම සැපය ඇතිවෙනවා. සැපය නිසාම හිත සමාධි වෙනවා.

ඔන්න ඔය සමාධියට එනකොට ‘විචිච්චේව කාමෙහි විචිච්චෙව අකුසලෙහි ධර්මෙහි’ කියලා කියනවා. වෙනදා වගේ කාමච්ඡන්ද ආදී චස්තුන්ට තියෙන කැමත්තන් නෑ. පුද්ගල භාවය ගෙව්වා හිත්දා. නිවරණ ධර්මන් නෑ. අන්න ඒ සමාධියට දැන් අපි කියපු විස්තර ටික පේනවා. සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ දැකපු තැන දැන් අපිට නාම රූප දෙකක් පෙනුනානේ. දැන් නාම රූප කියලත් නෑ. ඇහැට පෙනෙන දේ වණී සටහන් මාත්‍රයක්මයි කියන තැනට එනවා.

ආත්ම දෘෂ්ටියට සාපේක්ෂව තමයි අනාත්මය. ලෝකෙ තුළ තමයි, නිත්‍ය සැප ආත්ම. ඒ දැක්මට විරුද්ධව ලෝකෙ තුළම දකිනවා අනිත්‍යයි දුකයි, අනාත්මයි කියලා. විමුක්ති මුඛ. ඔය ටික දැක්කහම ලෝකෙන් ඵලියට එනවා. ඵලියට ආවහම ආත්මයි, අනාත්මයි දෙකම අතහැරෙනවා. වණී සටහන ආත්මත් නෑ. අනාත්මත් නෑ. වණී සටහන් මාත්‍රයක්මයි තියෙන්නේ. ඒක බාහිරමයි. බලන නිසාමයි පෙනෙන්නේ. පෙර නොතිබීමයි හටගත්තේ කියලා ඔය විස්තර ඕන නෑ. ඇහෙන්නේ බලනකොටම, වණී සටහන් මාත්‍රයක් කියලා දකිනකොටම ඔය විස්තර ටික ඉබේම තියෙනවා. පෙනෙන දේ අහකට යනකොටම නැතිවෙනවා කියන එක ඉබේම හිටිනවා. ඒ සමාධියට ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකිනවා. දකිනකොට කළකිරෙනවා.

මේ තරම් විත්‍රයක් තුළ, වඬී සටහනක් තුළ, මවු මළ දුකට අඩපු කඳුළු සතර මහා සාගරේ ජලයට වැඩියි නේද? මේ අවිද්‍යාව ලේසි නෑ නේද කියලා එයාට පෙනුවා. එදාට තමයි දුකේ කළකිරෙන්නේ. කළකිරුණාම මේ රූපාරම්මණයෙ ඇලෙන්නේ නෑ. ඇලෙන්නේ නැතිවුනාම හිත කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිඳෙනවා. මේ රූපාරම්මණ, ශබ්දාරම්මණ ගන්ධාරම්මණ කියන මේ ටිකට නැඹුරු වෙලා විඤ්ඤාණය උපදින්නේ නෑ. ඇස් ඉදිරිපිටට රූපය එනකොටම ඒ රූපයෙ යථාභූත ස්වභාවය දන්නා වූ දක්නා වූ නුවණක් පහළ වෙනවා. අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටන්නේ නෑ. විඤ්ඤාණං මජ්ඣේ කියලා කිවුවේ, සිත රූප ශබ්ද ගන්ධ රස පොට්ඨබ්බ ඕවා එකක්වත් ඇසුරු කරලා නෑ. උපාදාන වෙලා නෑ. හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා කියන දැනුමකින්, දැක්මකින් ජීවත් වෙනවා. ඔතනට කියනවා රහතන් වහන්සේ කියලා. සෝපදිශේෂ නිබ්බාන කියලා. ස්කන්ධ පරිහරණය සහිතයි තවම. නමුත් ගුරු බර බහාතැබුවා. පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිදුනා කියන තැනට එනවා.

මෙන්න මේ මට්ටමේ ජීවත් වෙනවා. යම් ස්කන්ධ ටිකක් තියෙනවා නම් සළායතන පච්චයා. ආයතන ටික නිසා දිවි පැවැත්මක් තියෙයි නම් යම් නුවණකින් යුක්ත චිත්ත චෛතසික ටිකක් උපදී නම් මෙන්න මේ පැවැත්මට කියනවා ජීවිත පච්චයා, සළායතන පච්චයා කියලා. කය කෙළවර කොට ඇති වේදනා, දිවි කෙළවර කොට ඇති වේදනාවක් පමණක්ම විඳිනවා.

ඒ ටික ඇතිවෙන්න තිබුණ පුරාණ කම්යෙන් හටගත්ත ඒ හේතූන්ට යම් ආයු සන්නිවයක් තියේ නම් ඒ ආයුෂ ඉවර වෙනකොට ඒ ටිකත් ඉවර වෙනවා. කලමයි දැකපු දේ ඇතිබවට අහපු දේ ඇති බවට රැස්වෙන ගතිය නතර කරලා තිබුනේ. මරණාසන්න මොහොතෙ උපදින අන්තිම නිමිත්තෙන් ප්‍රත්‍ය නිසා හටගෙන ප්‍රත්‍ය නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනවයි කියන සිහි නුවණ විතරයි තියෙන්නේ. ඒ නුවණ යම්සේ ද ස්කන්ධ ටික එසේයි. ස්කන්ධ ටික යම්සේ ද ඒ නුවණ එසේයි. ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධ වෙනකොට මත්තේ විඤ්ඤාණය පිහිටන්න නිමිතින් නැති වෙනකොට 'නිබ්බන්ති ධීරා යථායංපදිපො' ඒ ධීරයන් වහන්සේ නිවෙනවා පහනක් නිවුනා වාගේ.

කෙලෙස් ටික නැතිකළහම සෝපදිශේෂ නිබ්බාන වෙනවා. මේ පෙනෙන රූපාරම්මණයේ, ශබ්දාරම්මණයේ, ගන්ධාරම්මණයේ තියෙන අවිද්‍යාව නොදන්නාකම නැතිකරගන්න. ඒකට විද්‍යාව, සම්මා දිට්ඨිය, ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකිනවා කියනකම ඇති කරගන්න. එව්වරයි ඕන . ජරා මරණ දුකෙන්, පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන්ම මුදුවලා. කෙලෙස් නැති කරපු කෙනාටම ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය නිවන වෙනවා මිසක, කෙලෙස් සහිත කෙනාට ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීම මරණයක් වෙනවයි කියන කාරණාවන් දකින්න.

කෙනෙකුට මරණයක් වෙන ඒ ජීවිතයම කෙනෙකුට නිවීමක් වෙනවා කෙලෙස් ටික හැන්හමි.

රහතන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑවා කියන තැනක ද පුද්ගලයෙක් පිරිනිවන් පෑවා නෙවෙයි, අවශේෂ දුක් වූ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වුනා කියලා දකින්න. රහතන් වහන්සේ නමක් ජීවත් වෙනවා කියලා අපි කතා කරන තැනකදී ද ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නා වූ දක්නා වූ විත්ත වෛතසික ටිකක් පවතිනවා.

අද සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියන තැනක ස්කන්ධ ටිකකුයි කෙලෙස් ටිකකුයි දකින්න. ඕක තමයි ඇත්ත.

මේ දුතිය වේතනා සූත්‍රයෙදී පෙන්නවනවා අපිට බොහොම වටිනා කාරණාවක් මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට ගෝචර වෙන, අරමුණු වෙන ආරම්භණයන් කෙරෙහි හිතුවත්, කල්පනා කළත්, අනුසය වශයෙන් පවතිනවා නම් විඤ්ඤාණය පිහිටනවාමයි. නොසිතුවත්, කල්පනා නොකළත් අනුසය වශයෙන් පැවතුනොත් විඤ්ඤාණය පිහිටනවාමයි. මෙ පේන අරමුණු අරබයා හිතලාවත් නොහිතලාවත් බේරෙන්න බැහැ. විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් ජරා මරණ සෝක පර්දේව දුක් ඇතිවෙලා සසර පවතිනවාමයි කියලා පෙන්නනවා.

සිතන්නේ නැත්නම්, කල්පනා කරන්නේ නැත්නම්, අනුසය වශයෙන්වත් පවතින්නේ නැත්නම් විඤ්ඤාණය පිහිටන්නේ නෑ. විඤ්ඤාණය නොපිහිටියොත් සාක්ෂාත් වෙයි නිවන. අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටන විදියට වගබලා ගන්නකො. අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටන්න නම් අනුසය වශයෙන් නොපවතින්න ඕන. අනුසය වශයෙන් නොපවතින්න පුළුවන් වෙන්නේ ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දර්ශනයකින් විතරමයි. දකින අහන හැම අරමුණකම ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දර්ශන මට්ටමක් එන්නට ඕන.

ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දර්ශනය කියලා කිවුවේ තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත් නැති කල්හිත්, අපි නූපන්නත් උපන්නත්, ආරම්භණයක ඇත්තක් තියෙයි. ශබ්දයක් ඇහෙනවා කියන තැනක, ගන්ධයක් දැනෙනවා කියන තැනක, පවතින ඇත්තක් තියෙනවා මේ ඇත්ත ඇති හැටිය දකින්න. ලෝක කෙනෙකුට රූපයක් හම්බවෙනවා නම් හම්බවෙන්නේ සැබෑවටම මොන වගේ රූපයක්ද, මොන විදියට ද කියලා ඇත්තක් තියෙනවා. අපි කෙනා කෙනා රූප ගැන හිතාගෙන ඉන්න විදියක් තියෙන්න පුළුවන්. ඒ ඒ කෙනාගේ ආශ්‍රව මත එබඳු රූප තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් සත්‍ය වශයෙන්, යථාර්ථ වශයෙන් කාටත් එක විදියට පවතින සත්‍ය වූ සැබෑ වූ රූප මට්ටමක් තියෙනවා ඇහැට රූපයක් පේනවා කියනකොට. ඒ ගති ටික ඒ විදියටම

හසුකර ගන්න දකින මට්ටමට කිවුවා සම්මා දිට්ඨි කියලා. සත්‍යාවබෝධයක් කියලා.

වෙන මුකුත්ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවක් වත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා නෑ, මේ ලෝකයෙහි බුදු සැබෑම ස්වභාවය අවබෝධ කරගෙන පෙන්නුවා මිසක වෙන දෙයක් පෙන්නුවේ නෑ බුදු දහම කියලා. ඒ නිසා ඒ පෙනෙන රූපායතනයේ සැබෑම ගතිය දකින එකට සම්මා දිට්ඨි කිවුවා. ඒ සැබෑම ගතිය නොදැක්ක අපි ඒ ගතිය දන්නෙ නෑ. ඒ ගතිය මුලින් ම දැක්ක බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා සැබෑ ගතියේ ලක්ෂණ ටික මෙන්න මේවා. ඛාහිරයි, උපාදායයි, මේ හේතු වලින් හටගන්නේ, තියෙනවා නෙමෙයි හටගෙන නැතිවෙනවා මේ ගති ටික පෙන්නුවා. මුඛ පරමිපරාවෙන්, සත් පුරුෂ ඇසුරෙන් අපිට ලැබෙන්න ඕන බුදුරජාණන් වහන්සේ මුල් කරගෙන සද්ධම්මය අනුභවා කියන්නේ ඔය ගතිටික අපේ ජීවිතයෙන් බලාගන්න පුළුවන් ලක්ෂණ ටික අනුගන්න. අනුගෙන ඔන්න කලාණ මිත්‍ර ඇසුර සද්ධර්ම ශ්‍රවණය ලැබුණා. නමුත් දකින්නෙ නෑ. ඊට පස්සෙ ශිලයක පිහිටලා සමථ කමටහනකින් සිත වඩමින් බලනවා. මේකට කියනවා ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව. විදර්ශනා කරන එක යෝනිසෝ මනසිකාරය. කලාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය, යෝනිසෝ මනසිකාරය, ධර්මානුධර්ම පටිපදාව කියන මේ ටික එකතු වෙනකොට නිවරණ ධර්ම දුරු වෙනවා. එතකොට මේ කියපු ගතිය තමන්ට තේරෙනවා. නමුත් එළඹ සිටින්නෙ නෑ. තව දුරටත් මේ විදියටම කරනවා.

කලාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය, යෝනිසෝ මනසිකාරය, ධර්මානුධර්ම පටිපදාව තව ටිකක් පැහැදිලි වෙනවා. යම් දවසක් තියෙනවා නම් අර්ථය පිහිටන තැනට ජීවිතය එන දවසක් එදාට මත්තේ කටයුත්තක් නැහැ කියලා තමන් තුළම සිති නුවණ උපදිනවා.

අපි මේ ශාසනයට ආවේ අහස වගේ නිස්තැනක් බලන්නවත්, නිරෝධය අල්ලන්න කියලා එකක් කරන්නවත්, අසීමිත මනසක් බලන්නවත් නෙමෙයි, අපි මේ ශාසනයට ආවේ පරා මරණ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් කියන මේ දුකෙන් මිදෙන්න.

එකම දරුවා ඇස් ඉදිරිපිට මැරලා විඳින දුකෙන් මිදෙන්න. තමන්ගේ ආදරණීය අම්මා තාත්තා මැරලා විඳින්න වෙන දුකෙන් මිදෙන්න. ඒ ටික තමන්ට ලැබෙනකම් මේක කරන්න. ඒ දුකේ මිදීම නිවනයි කියලා දකින්න. සළායතන නිරෝධය, හව නිරෝධය නිවනයි කියලා දකින්න. ඒ නිසා මේ බුද්ධෝත්පාද කාලේ මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයක් ලබලා බොහොම වටිනා පරිසරයක් ලබපු අපිට මේ ටික බැරි නෑ. වාසනාව තියෙන නිසයි අපිට මේ වගේ දහම් වටපිටාවක් ලැබුනේ. අද අපිට තියෙන්නේ විකෘති නොවූ මනසකින්, ප්‍රකෘති මනසක් හදාගෙන - මේක හොඳට අනන්ත. කලබල වෙන්න

එපා. බස් එකට නගින්න. බස් එකේ දුවන්න හඳුන්න එපා. බස් එක යන වේගෙන් යයි. ඉක්මනට යන්න කියලා බස් එකේ දුවන්න ගියොත් අන පය තුවාල වෙයි. වෙන යමක් වෙන්නෙ නෑ. ඒ නිසා යන වාහනේකට නැගලා ඉඳගෙන ඉන්න. ඒ යන වේගෙන් යයි.

ඒ නිසා මේ ශාසනයට ඇවිල්ලා බණ දහම් අහගෙන තමන්ට හැකි ප්‍රමාණයට උත්සාහවත් වෙන්න. එහෙම කළොත් අපිට මේ ජීවිතයේම සසර දුක් ගෙවාගන්න මාරි ශ්‍රද්ධායක් ලබාගන්න බැරි නෑ. ඒ සඳහා මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රයම වේවා!

සියලු දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!